

Provinciale Staten

Concept-notulen van 5 februari 2016

(vast te stellen tijdens de vergadering van Provinciale Staten van Zeeland op
11 maart 2016)

1. Opening en berichten van verhindering	1
2. Mededelingen	1
3. Vaststellen agenda	1
4. Vaststellen notulen	2
5. Ingekomen stukken	2
6. Email van de heer W. Lases van 12 januari 2016 over bijstelling van rijksinpassingsplan Hedwigepolder	2
7. Brief van de heer R. Schonis aan CvdK van 20 januari 2016 inzake haven Breskens	2
8. Brief van de heer C. van Beveren van 27 januari 2016 over beëindiging lidmaatschap Provinciale Staten van Zeeland	2
9. Ingekomen stukken GS en CvdK	2
10. Brief van GS van 26 januari 2016 met geactualiseerd masterplan rijkskantoorhuisvesting en regionale effecten taakstellingen rijksoverheid	2
11. Brief GS van 29 januari 2016 met vraag en antwoord met betrekking tot herstructurering DELTA	2
12. Brief van GS van 2 februari 2016 over zienswijze begrotingswijzigingen Natuur- en recreatieschap Zuidwestelijke Delta	2
13. Brief van GS van 2 februari 2016 over project N62-Tractaatweg: 4e kwartaalrapportage 2015 (16001635)	2
14. Hamerstukken	2
15. Statenvoorstel 5e wijziging begroting provincie Zeeland	2
16. Statenvoorstel Wijziging Verordening rechtspositie gedeputeerden, staten- en commissieleden (SERV-029)	2
17. Statenvoorstel Project N62-Tractaatweg 4e kwartaalrapportage 2015	2
18. Voorstellen	2
19. Statenvoorstel Kadernota grondbeleid en vastgoed	2
20. Statenvoorstel Toetsingskader herstructurering DELTA NV	15
21. Vragensessie	38
22. Vragen van het lid De Milliano-van den Hemel over het fietsvoetveer	38
23. Vragen van het lid Van Veen-de Rechter over de directe treinverbinding met Schiphol.....	39
24. Vragen van het lid Geluk over het hoogspanningstracé Borssele-Tilburg	42
25. Vragen van het lid Temmink over de huisvesting van asielzoekers in Zeeland	44
26. Moties niet behorend bij een agendapunt	45
27. Motie van het lid De Wit over het rendabeler maken van het fietsvoetveer Vlissingen-Breskens.....	45
28. Motie van het lid Willemse over bescherming van de Zeeuwse kust	49
29. Resumptie van de besluiten; statengriffier gemachtigd	51
30. Sluiting.....	51

Tiende vergadering van de Provinciale Staten van Zeeland

(Zittingsperiode 2015-2019)

vrijdag, 5 februari 2016

Voorzitter: de heer drs. J.M.M. Polman,
commissaris van de Koning in Zeeland.

Aanwezig zijn de leden F. Babijn, C.L.M. van den Berge, C. van Beveren, C.W. Bierens, J. Boerjan, ing. J.J. van Burg MSc, P. van Dijk, A.I.G. Dorst, ing. E. Erbisim, drs. M.J. Faasse, mr. H.J. van Geesbergen, A.J. Geluk, dr. T. van Gent, drs. ing. R.M. Haaze, dr. A.M.M. van Haperen, ir. N. Heerkens, J.A.M. van Hertum MA, J.L. Kool-Blokland, C.V.A. Kooman, P.C.A. de Milliano-van den Hemel, J.R. Oudeman, drs. A. Pijpelink, M. Rijkse-Blok, G.D. Roeland, drs. R. Ruissen, mr. ing. R.A.J. Schonis, G.W.A. Temmink, R. van Tilborg, ir. S.H.J. Tuinder, G. van Unen, P.L.E. van Veen-de Rechter, drs. J. van de Velde, A.G.M. Veraart MA, J.H. Verburg, R.A. Viergever, ing. J.L. de Visser, M.A. van 't Westeinde, W. Willemse en R.L.J.M. de Wit, tezamen 39 leden, alsmede de heer drs. P. Joosse, griffier der Staten.

Verder zijn aanwezig mevrouw C.M.M. Schönknecht-Vermeulen en de heren drs. J. de Bat, A.J. van der Maas en drs. B.J. de Reu, leden van Gedeputeerde Staten.

1. Opening en berichten van verhindering

Opening: 09.30 uur.

De **voorzitter**. Leden van Provinciale en Gedeputeerde Staten, medewerkers van de griffie en van de ambtelijke organisatie, belangstellenden op de publieke tribune, vertegenwoordigers van de media en degenen die ons thuis via internet of Omroep Zeeland volgen, hartelijk welkom bij deze vergadering van Provinciale Staten.

2. Mededelingen

De **voorzitter**. Vandaag komen diverse statenvoorstellen aan de orde, onder meer met betrekking tot grondbeleid en vastgoed, en DELTA. Voorts zijn mondelinge vragen en moties aangekondigd. Ik verzoek de leden dan ook om met enige zelfdiscipline te debatteren, zodat deze vergadering in de namiddag kan worden afgesloten.

Zojuist is tijdens het overleg met de fractievoorzitters gesproken over de recente brief inzake het project Waterdunen, in verband waarmee een informatiebijeenkomst is gepland voor 4 maart, waarna behandeling zal plaatsvinden in de vergadering van de commissie Ruimte van 18 maart. Het brede gevoel was dat die behandeling wat laat zou plaatsvinden en dat dit onderwerp, gelet op de actualiteit, eerder zou moeten worden geagendeerd. Voorgesteld is dan ook om de informatiebijeenkomst al de volgende week, op 12 februari, te laten plaatsvinden, aanpalend aan de vergadering van de commissie Ruimte.

De heer **Babijn** (PvZ). Voorzitter, bij die werkwijze doet zich een complicatie voor. Immers, aansluitend is er ook een vergadering van de commissie Economie. Inderdaad is namens alle fracties gevraagd om een informatiebijeenkomst, en ik voeg daaraan toe: niet wachten tot 4 maart. Is er nog een andere mogelijkheid?

De **voorzitter**. Ik stel voor dat wij de griffie vragen om met enige intelligentie --zo moeilijk is dat niet, want dat hebben ze-- na te gaan wat in de volgende week een geschikt moment is, mijns inziens het liefst op de genoemde dag omdat dan velen van ons al aanwezig zijn, zonder dat het conflicteert met andere afspraken. Ik stel voor dat hiervoor een nader voorstel wordt gedaan, zodat zoveel mogelijk leden, voor zover zij dat wensen, de informatiebijeenkomst kunnen bijwonen. Eerder heb ik de desbetreffende gedeputeerde gevraagd of dit zo te regelen valt --immers, deze bijeenkomst moet eerder worden voorbereid-- en hij knikt ook nu, zodat wij ervan uit kunnen gaan dat op 12 februari de bijeenkomst zal kunnen plaatsvinden.

Mij blijkt dat de Staten met deze werkwijze kunnen instemmen.

3. Vaststellen agenda

De **voorzitter**. Voorgesteld is om van het statenvoorstel inzake het bekrachtigen van de geheimhouding over de vierde kwartaalrapportage-Tracktaaweg (UITV-036), thans nog vermeld onder het agenda-onderdeel "voorstellen", een hamerstuk te maken. Mij blijkt dat de Staten hiermee kunnen instemmen.

Met inachtneming van deze wijziging wordt de agenda vastgesteld.

4. Vaststellen notulen

De notulen van de vergadering van 11 december 2015 worden vastgesteld.

5. Ingekomen stukken

6. **Email van de heer W. Lases van 12 januari 2016 over bijstelling van rijksinpassingsplan Hedwigepolder (16000779)**

Afdoeningsvoorstel: overdragen aan GS.

De **voorzitter**. Door de fracties van CDA en SP is gevraagd, deze email aan de orde te stellen in de commissie Ruimte. Mij blijkt dat er tegen inwilliging van dit verzoek geen bezwaren rijzen.

Aldus wordt zonder stemming besloten.

7. **Brief van de heer R. Schonis aan CvdK van 20 januari 2016 inzake haven Breskens (16000975)**

8. **Brief van de heer C. van Beveren van 27 januari 2016 over beëindiging lidmaatschap Provinciale Staten van Zeeland (16001104)**

Zonder discussie en zonder stemming wordt besloten, deze brieven voor kennisgeving aan te nemen.

9. Ingekomen stukken GS en CvdK

10. **Brief van GS van 26 januari 2016 met geactualiseerd masterplan rijkskantoorhuisvesting en regionale effecten taakstellingen rijksoverheid (16001273)**

Zonder discussie en zonder stemming wordt besloten deze brief voor kennisgeving aan te nemen.

11. **Brief GS van 29 januari 2016 met vraag en antwoord met betrekking tot herstructurering DELTA (16001094)**

Zonder discussie en zonder stemming wordt besloten, deze brief te betrekken bij de behandeling van statenvoorstel Toetsingskader herstructurering DELTA (SERV-032).

12. **Brief van GS van 2 februari 2016 over zienswijze begrotingswijzigingen Natuur- en recreatieschap Zuidwestelijke Delta (16001595)**

Zonder discussie en zonder stemming wordt besloten, de opgestelde conceptbrief van PS aan ministerie BZK vast te stellen.

13. **Brief van GS van 2 februari 2016 over project N62-Tractaatweg: 4e kwartaalrapportage 2015 (16001635)**

Zonder discussie en zonder stemming wordt besloten, deze brief over te dragen aan de commissie Economie.

14. Hamerstukken

15. **Statenvoorstel 5e wijziging begroting provincie Zeeland (SERV-030A)**

16. **Statenvoorstel Wijziging Verordening rechtspositie gedeputeerden, staten- en commissieleden (SERV-029)**

17. **Statenvoorstel Project N62-Tractaatweg 4e kwartaalrapportage 2015 (UITV-036)**

Deze voorstellen worden zonder discussie en zonder stemming aangenomen.

18. Voorstellen

19. **Statenvoorstel Kadernota grondbeleid en vastgoed (UITV-031)**

Mevrouw **Tuinder** (SP). Voorzitter. Verrommeling, verpaupering, leegstand in het stedelijk gebied... En

dan een "passieve rol" van de provincie... Dat kan toch niet samengaan? Waar de kadernota aangeeft dat de provincie een passieve rol speelt met betrekking tot het stedelijke gebied vindt mijn fractie dat de provincie juist een meer actieve rol zou moeten spelen bij het herstructureren, omdat de provincie hier een regierol heeft en die dus zou moeten oppakken. Dit gaat de hele provincie aan en het zou niet moeten afhangen van wel of niet actief gemeentelijk beleid. Juist bij herstructurering is een actieve aanpak nodig.

Als die ambitie er is, voorzitter, moet die ons inziens tot uiting komen in de kadernota. "Actief" betekent hier ook: het actief beschikbaar stellen van knowhow, de opgebouwde kennis, ervaring en deskundigheid op het terrein van herstructurering. Daarbij gaat het om processen, vaardigheden en instrumenten, zodat provinciebreed, in de hele provincie Zeeland, leegstand, teloorgang en verrommeling --als voorbeeld noem ik de bedrijventerreinen-- actief worden aangepakt, waarmee de herstructurering wordt opgepakt.

Bedrijventerreinen, kort gezegd de bedrijven, zorgen regelrecht voor werkgelegenheid. Zeeland promoten lukt minder goed wanneer er leegstand is en bedrijventerreinen niet aantrekkelijk zijn. Wordt daar actief voor gezorgd, dan is het voor bedrijven aantrekkelijker om te blijven, terwijl nieuwe bedrijven zich gemakkelijker zullen vestigen op een opgefrist bedrijventerrein. Dat de provincie daarmee actief aan de slag gaat, is niet alleen een stedelijke aangelegenheid.

Kortom, voorzitter, herstructurering hangt nauw samen met werkgelegenheid en dus leefbaarheid. Daarom is hier sprake van een provinciale taak. De SP-fractie vindt dat dit niet passief kan worden benaderd, maar actief door de provincie moet worden aangepakt. Zij vindt dat dit terug te vinden moet zijn in de kadernota. Daarom dienen wij een amendement in dat erin voorziet dat de woorden "passieve rol" door "actieve rol".

De voorzitter. Door het lid Tuinder is het volgende amendement ingediend:

Ondergetekende stelt het volgende amendement voor:

In statenvoorstel Kadernota grondbeleid en vastgoed wordt op pagina 22, onderdeel Provincie in stedelijk gebied, wordt de tekst van de zin: "Wij stellen voor om ten behoeve van het realiseren c.q. bevorderen van beleidsdoelstellingen zoals geformuleerd in het Omgevingsplan (o.a. bestrijden van verpaupering, tegengaan verrommeling, voorkomen van leegstand) een passieve rol te vervullen", te wijzigen tot de zin: "Wij stellen voor om ten behoeve van het realiseren c.q. bevorderen

van beleidsdoelstellingen zoals geformuleerd in het Omgevingsplan (o.a. bestrijden van verpaupering, tegengaan verrommeling, voorkomen van leegstand) een actieve rol te vervullen."

Dit amendement krijgt nr. 1.

De heer **Faasse** (ZL). Voorzitter. Aan welke bedragen denkt mevrouw Tuinder, door de provincie beschikbaar te stellen, om de door haar aangegeven doeleinden te realiseren?

Mevrouw **Tuinder** (SP). Voorzitter. Bij het opstellen en de behandeling van een kadernota worden nog geen bedragen genoemd. Verder verwijs ik naar bestaande provinciale regelingen, zoals Impuls Wonen en de Economische Agenda, in het kader waarvan wordt gesproken over een excellent economisch vestigingsklimaat.

De heer **Schonis** (D66). Voorzitter. Deze kadernota gaat ergens over, want wij hebben het bij deze behandeling over één van de grootste grootgrondbezitters van deze provincie. Een aantal elementen van deze nota wil ik kort aanstippen.

Het eerste punt is het grondbeleid, de Grondbank, het faciliteren van de herstructurering van landbouwgronden. Het is een rol die deels is overgenomen van de Dienst landelijk gebied (DLG), het Bureau beheer landbouwgronden, een instrument dat de afgelopen jaren zijn diensten meer dan bewezen heeft. Wij denken dat dit prima kan worden voortgezet. Dat is ook het voorstel en dus zullen wij dat zonder meer steunen.

Tegelijkertijd is het opvallend dat, waar de provincie actief grondbeleid wil voeren voor de agrarische sector, er met betrekking tot het stedelijke gebied voor een passieve rol wordt gekozen. Wij pleiten voor een meer actieve rol, wellicht niet dezelfde actieve rol als voor het agrarische deel, maar toch actiever dan het louter passieve dat nu wordt voorgesteld. Wij hebben daarvoor een aantal redenen.

Binnen het stedelijke gebied doet zich een groot aantal opgaven voor, ook in Zeeland, die gemeenten niet of niet altijd zelf kunnen oppakken. Een beetje ruilgrond, een beetje faciliteren; dat is van belang. De heer Faasse vraagt zich af aan welke bedragen daarbij moet worden gedacht. Welnu, het behoort hier niet per se om grote bedragen te gaan. Gewoon het feit dat je ergens anders tijdelijk wat grond beschikbaar stelt, kan al helpen om binnen het stedelijke gebied een bepaalde opgave voor mekaar te krijgen. Dat doet de provincie ook voor de agrarische sector. Waarom zou zij dat niet ook voor het stedelijke gebied kunnen doen?

Rijk en provincie spreken al jaren over deze opgave. Er is dus geen sprake van nieuw beleid wanneer wij wat dit betreft een meer actieve rol gaan spelen. Op een aantal plekken dienen urgente zaken te worden aangepakt. Vandaar dat wij pleiten voor een actievere rol dan de louter passieve die nu in de kadernota wordt voorgesteld.

Voorzitter. Een volgend punt betreft de commerciële risico's. Niet alleen is de provincie één van de grootste grondeigenaren, zij is ook doende met een aantal grote projecten, niet alleen infrastructurele maar ook recreatieve zoals Waterdunen en Perkpolder. Voorgesteld wordt om de bedoelde risico's buiten het grondbedrijf te houden. Dat is een goede zaak omdat daarmee het grondbedrijf zuiver wordt gehouden en de risico's duidelijk zijn; ze zijn goed te managen en te beheersen. De commerciële risico's worden ondergebracht bij de speciale projecten zoals ook wordt gedaan met betrekking tot de Tractaatweg.

Wij kunnen deze werkwijze ondersteunen, voorzitter, maar plaatsen er ook een ons inziens belangrijke kanttekening bij. Immers, wij zullen de commerciële risico's in het kader van het desbetreffende project moeten managen, en ja, de tot nu opgedane ervaringen leren ons dat daarvoor wel wat aandacht mag worden gevraagd binnen de provinciale organisatie. Wij wijzen er nogmaals op dat de Staten snel werk moeten gaan maken van het Kader grote projecten, zoals is geadviseerd door de commissie-Sloeweg. Wij willen tegen die achtergrond duidelijke afspraken maken over de risicobeheersing, met name de commerciële risicobeheersing. Kijken wij naar plannen als Perkpolder en Waterdunen, dan is duidelijk dat de provincie, als grondeigenaar, gewoon de markt opgaat. Welnu, dat stelt bijzondere eisen aan het projectmanagement. Wij vragen het college om hierop duidelijk te reageren en als Staten zullen wij er goed voor moeten waken dat het projectmanagement goed op orde is.

De heer **Faasse** (ZL). Voorzitter. Voor ons ligt een stuk waarmee Zeeland Lokaal het in grote lijnen eens kan zijn. De nadruk ligt op faciliteren, en dat willen wij graag zo houden.

Er wordt niets uitbesteed, maar men zou zich kunnen afvragen --ik geef het als suggestie mee-- of niet kan worden gekeken naar bepaalde beheer- en administratieve taken die wél zouden kunnen worden uitbesteed. Zo moeten de pachtcontracten jaarlijks worden vernieuwd en dat is best veel werk. Misschien kan daarvoor een rentmeester- of administratiebureau worden ingeschakeld.

De totale hoeveelheid grond mag wat ons betreft wel wat worden verminderd; de provincie zit wat dit betreft ruim in haar jasje. Het kan voor de provincie nooit een doel op zich zijn om één van de grootste grondeigenaren te zijn.

Wat wij niet wensen, voorzitter, is dat de provincie zich met stedelijke ontwikkeling gaat bemoeien. Elke gemeente wil natuurlijk wel dat de provincie financieel participeert waar het gaat om te ontwikkelen locaties, maar ons inziens hebben de gemeenten de provincie niet écht nodig om zaken te ontwikkelen. De SP-fractie wijst er terecht op dat er veel leegstand is en dat er ook andere problemen zijn, maar die kunnen niet worden opgelost zonder dat er enorme bedragen voor worden ingezet. Bovendien hebben wij hierbij te maken met maatschappelijke trends waar moeilijk tegen te vechten valt. Dat komt neer op vechten tegen de bierkaai. Wij vinden het verhaal Perkpolder een afschrikwekkend voorbeeld; wij zouden ons hier verre van moeten houden.

De heer **Ruissen** (VVD). Voorzitter. Het doel van deze kadernota is --zo kunnen wij lezen-- het creëren van een beter en geactualiseerd kader voor de uitvoering van het grondbeleid. Mijn fractie meent dat dit doel met deze nota gewaarborgd wordt. De kracht van het beleid wordt uiteindelijk duidelijk in de beleidsnota die vervolgens aan de Staten zal worden voorgelegd. Het provinciale grondbeleid is een belangrijk beleid omdat het ten dienste staat van en nodig is voor de uitvoering van de provinciale beleidsnota's Omgevingsplan, Economische Agenda, Provinciaal verkeers- en vervoerplan, Cultuurnota en Natuurbeheerplan.

Een reden voor actualisatie van het beleid wordt gevormd door de decentralisaties van Rijk naar provincie, in de afgelopen jaren doorgevoerd. Provincies zijn verantwoordelijk geworden voor de inrichting van het landelijke gebied en dus ook voor een goed georganiseerde verkaveling en een regionaal samenhangend beleid voor natuur, recreatie, toerisme, landschap, structuurversterking voor de landbouw en leefbaarheid.

De provincie heeft voor het behartigen van haar regisseursrol afwegingen te maken met betrekking tot de rol die zij kiest. Wordt er gekozen voor een actieve, een faciliterende of een passieve rol? In de voorliggende kadernota worden met betrekking tot de keuzes afwegingen gemaakt die als kaders worden voorgesteld. Het verschil tussen de rollen is ons in grote lijnen wel duidelijk, voorzitter. Het heeft te maken met het verantwoordelijkheidsniveau, maar kan het college nog eens meer precies aangeven waarop de rollen van elkaar verschillen?

Als sturingsfilosofie wordt het principe van vrijwilligheid voorgesteld. Daar stemt de VVD-fractie vanzelfsprekend van harte mee in. Dwang kan nodig zijn, maar daarvoor moet dan wel een zwaarwegend belang bestaan. Waar het gaat om de inrichting van het landelijke gebied kiest het college voor een faciliterende rol. Partijen en belanghebbenden worden zoveel mogelijk bij elkaar

gebracht en waar nodig wordt een actief grondbeleid gevoerd. Wat de VVD-fractie betreft: akkoord.

Voorzitter. Voor de inrichting van het stedelijke gebied zijn de gemeenten verantwoordelijk, niet de provincie. Mijn fractie vindt dit een duidelijkheid waaraan niet getornd moet worden. Voor de provincie past hier een passieve rol. Zij kiest deze rol dus terecht. Als een gemeente gebruik wil maken van provinciale ondersteuning -- als voorbeeld noem ik het Kavelruilbureau-- juicht mijn fractie dit zeer toe, maar voor die ondersteuning gelden natuurlijk financiële condities. De verantwoordelijkheidsverdeling brengt dit met zich mee.

Geen gebouwen in eigendom die geen provinciale functie dienen; dit wordt als kader voorgesteld. Dat vinden wij prima, voorzitter. Met de voorgestelde kaders rond het instrument Grondbank en Kavelruilbureau, ook die betreffende de financiering, stemmen wij eveneens graag in. Grondbank en Kavelruilbureau hebben in het verleden hun nut ruimschoots bewezen.

Voorzitter. Al met al zijn wij van oordeel dat er sprake is van een goed statenvoorstel. Wij zien de beleidsnota, waarin uitwerkingen meer precies worden verwoord, met belangstelling tegemoet.

De heer **Van Haperen** (PvdA). Voorzitter. Decennia lang was het Landbouwcentrum in Goes een begrip in bestuurlijk Zeeland. Het was het kloppend hart van alle ruilverkavelingen en landinrichtingsprojecten, later ook van de aanleg van nieuwe natuur. Bestuurders en ambtenaren van provincie, gemeenten en waterschappen waren er kind aan huis. Het was een broedplaats voor ideeën en een plek waar alle informatie over vernieuwing en inrichting van het landelijke gebied te halen was.

Voorzitter. De kadernota die nu voor ons ligt, markeert ons inziens een omslag in het denken over de ruimtelijke inrichting van Zeeland. Het Landbouwcentrum bestaat niet meer en de taken op de terreinen van grondverwerving en kavelruil zijn overgedragen aan de provincie Zeeland. Veel inrichtingsprojecten in het Zeeuwse buitengebied zijn afgerond of naderen hun voltooiing; het einde is in zicht. Kavelruil blijft ook in de komende jaren op het programma staan, maar de schaal en de ambitie van deze projecten zijn toch van een andere orde van grootte dan enkele decennia geleden het geval was.

De voorliggende kadernota is ons inziens vooral geschreven tegen de achtergrond van de tradities en de denklijnen van het verleden. Als zodanig geeft het stuk een prima overzicht van een ingewikkeld beleidsveld; het maakt dit veld overzichtelijker. Onze fractie wil daar graag haar waardering voor uitspreken, maar tegelijkertijd stelt

zij de vraag of de kadernota voldoende is toegesneden op de ruimtelijke opgaven en uitdagingen waar Zeeland in de komende jaren voor staat.

Voorzitter. Naar het oordeel van de PvdA-fractie liggen die opgaven anders dan in het verleden het geval was. Ze liggen vooral in de toekomst, vooral in de komende jaren, vooral in de bebouwde omgeving. De Staten hebben anderhalf jaar geleden niet voor niets een motie aangenomen over het versterken van de stedelijke aantrekkingskracht. Andere sprekers hebben al gesteld dat vraagstukken op het gebied van leegstand, sanering en herstructurering van woonlocaties en bedrijventerreinen bij vele dorpen aan de orde zijn. Wie zich verdiept in het vraagstuk van de recreatiebebouwing en de toekomst van de verblijfsrecreatie in Zeeland, stelt vast dat ook daar sprake is van saneringsopgaven. Die uitdagingen vragen om een antwoord. Het is dan ook niet voor niets dat in de kadernota en ook elders in het land wordt gesproken over het begrip "stedelijke ruilverkaveling".

Voorzitter. Het is voor de PvdA-fractie evident dat de primaire verantwoordelijkheid voor herstructureringsopgaven in steden en dorpen bij de gemeenten berust, bestuurlijk en financieel; ik zeg het heel nadrukkelijk. Tegen die achtergrond begrijpt mijn fractie de keuze, weergegeven in de kadernota, voor een passieve rol voor de provincie met betrekking tot het stedelijke gebied. Echter, tegelijkertijd rijst de vraag of dit overeenkomt met de geest van het collegeprogramma, waarin wordt gesproken over samenwerking tussen de verschillende overheden.

Voor ons is duidelijk dat er bij de invulling van verschillende beleidsopgaven wél een rol voor de provincie is weggelegd. Dat heeft te maken met onze regiefunctie en met de expertise en know-how die van de DLG naar de provincie zijn overgekomen. Op grond van die hoedanigheid denken wij dat de provincie ook actief kan zijn bij het faciliteren van de aanpak van de sanering in het stedelijke gebied, niet om verantwoordelijkheid en financiering over te nemen, maar om lokale processen te faciliteren.

Voorzitter. Wij willen dit in de besluitvorming onderstrepen met een motie die wij samen met de fractie van D66 indienen. Met deze motie wordt het college opgedragen om met gemeenten het gesprek aan te gaan over revitalisering van de Zeeuwse gebouwde omgeving, en om na te gaan of een inbreng van de provincie gewenst is en hoe die kan worden vormgegeven. Nogmaals zeg ik nadrukkelijk dat het ons er niet om gaat dat de provincie eigen beleid voor het stedelijke gebied en eigen projecten gaat ontwikkelen. Het gaat erom dat het gesprek met gemeenten op gang wordt gebracht en dat wordt nagegaan of men

gezamenlijk kan komen tot een indicatie van de belangrijke opgaven die er liggen. Vervolgens dienen partijen hun verantwoordelijkheden te nemen.

De heer **Haaze** (PVV). Voorzitter. Het is nu toch ook al zo dat gemeenten, indien zij dit willen, bij de provincie hulp kunnen vragen waar het gaat om de benodigde kennis? Wat voegt de motie wat dit betreft toe?

De heer **Van Haperen** (PvdA). Dat is zo, voorzitter, maar die rol ligt bij de individuele gemeente. De ene gemeente zal het doen, de andere niet. Wij denken dat men de opgaven met betrekking tot het Zeeuwse stedelijke gebied --ik verwijs naar de motie die wij anderhalf jaar geleden hebben ingediend-- op een hoger schaalniveau moet willen tillen, naar het provinciale niveau. Ik denk hierbij niet aan de provincie als organisatie, maar aan de provincie als regio. Provincie, gemeenten en waterschap moeten samen de verstedelijkingsopgaven willen aanpakken. Wij denken dat, als de provincie faciliterend het gesprek hierover op gang brengt, dit een toegevoegde waarde heeft, meer dan wanneer men deze rol geheel laat liggen bij individuele gemeenten. In dat geval blijft het een versnipperd gebeuren.

In de commissie Ruimte is de vraag gesteld wie met betrekking tot het grondbeleid waarover gaat, ambtelijk, GS, PS. Wie heeft wat dit betreft welke rol? Wat is de rol van de Staten en hoe krijgt hun controlefunctie gestalte? Voorzitter. Hierover vinden wij in de kadernota niets terug. In de commissie heeft de gedeputeerde toegezegd dat hierop in de beleidsnota wordt ingegaan. Wij gaan ervan uit dat dat ook gebeurt, maar niettemin wilde ik dit nog even noemen.

De heer **Faasse** (ZL). Voorzitter. Graag hoor ik van de heer Van Haperen of de provincie nu gevraagd én ongevraagd bij gemeenten zaken moet gaan regelen, moet trachten zaken tot stand te brengen enz. Of gaat het om de vraag van de desbetreffende lokale overheid?

De heer **Van Haperen** (PvdA). Wat wij ons hierbij voorstellen, voorzitter, is dat de provincie een gesprek organiseert, onder meer over de verantwoordelijkheden en over de wijze waarop Zeelandbreed de aanpak van de problematiek van de herstructurering van steden en dorpen op gang kan worden gebracht. Wat wij voorts vragen is dat men, als onderdeel van dat gesprek, komt tot een goede inventarisatie van de herstructureringsopgaven. Dan ontstaat er een mooi overzicht dat ook in het kader van het Omgevingsplan kan worden gebruikt. Als vervolg

van het beoogde gesprek kan worden nagegaan hoe de verschillende projecten moeten worden aangepakt. Wij erkennen volmondig dat met betrekking tot het opstarten van die projecten het voortouw in eerste instantie bij de gemeenten ligt.

De **voorzitter**. Door de leden Van Haperen en Schonis is de volgende motie ingediend:

Provinciale Staten van Zeeland, in vergadering bijeen op 5 februari 2016;

kennisgenomen hebbende van:

- *het statenvoorstel Kadernota Grondbeleid en het daarin vervatte voorstel om te kiezen voor een passieve rol waar het gaat om het stedelijke gebied;*
- *het collegeprogramma "Krachten bundelen" en met name de passages over een "andere bestuursstijl" en "inhoudelijke samenwerking op overkoepelende thema's";*

overwegende dat:

- *instrumenten van het grondbeleid (verwerving, kavelruil, Grondbank enz.) in de afgelopen decennia belangrijk hebben bijgedragen aan de toekomstbestendigheid van het Zeeuwse platteland en van Zeeland in het algemeen;*
- *in de komende decennia in Zeeland belangrijke uitdagingen op het gebied van revitalisering aan de orde zijn in steden, dorpen en andere bebouwingsconcentraties (bijvoorbeeld bedrijventerreinen en verblijfsrecreatiecomplexen);*
- *bij deze stedelijke revitaliseringsopgaven onroerend goed-vraagstukken aan de orde zijn die in belangrijke mate vergelijkbaar zijn met die welke eerder op het platteland zijn aangepakt (bijvoorbeeld versnippering, functies niet altijd op de goede plaats, wenselijkheid van schaalvergroting en herallocatie);*
- *de aanpak en financiering van deze revitaliseringsopgaven primair de taak is van de gemeentelijke overheid;*
- *de kennis en knowhow en het instrumentarium van het plattelandsgrondbeleid thans geconcentreerd zijn bij de provincie Zeeland;*

spreken als hun mening uit dat:

- *een passieve rol in overeenstemming is met de formele verantwoordelijkheden van gemeente en provincie, maar dat vanuit de maatschappelijke opgaven en de geest van het coalitieprogramma een actieve grondhouding van de provincie gewenst is;*
- *het gewenst is om actief na te gaan of en hoe het provinciale instrumentarium-grondbeleid en de bij de provincie aanwezige kennis en knowhow*

kunnen worden ingezet bij de stedelijke revitaliseringsopgaven;
- dit uiteraard moet geschieden met respect voor de primaire verantwoordelijkheid van de gemeentelijke overheid in deze;
- het coalitieprogramma 2015-2019 "Krachten Bundelen" een evenwichtig kader biedt voor een dergelijke samenwerking;

dragen Gedeputeerde Staten op om:
- met de Zeeuwse gemeenten en het waterschap Scheldestromen het gesprek aan te gaan over de mogelijkheden en de wenselijkheid van een inzet van het provinciale instrumentarium en de bij de provincie aanwezige kennis en knowhow bij het aanpakken van de stedelijke revitaliseringsopgaven, waarbij de primaire verantwoordelijkheid van de gemeenten in bestuurlijke zowel als financiële zin centraal dient te staan;
- samen met gemeenten en waterschap te komen tot een overzicht van de belangrijkste Zeeuwse revitaliseringsopgaven;

en gaan over tot de orde van de dag.

Deze motie krijgt nr. 2.

De heer **Geluk** (CDA). Voorzitter. Mijn fractie wil het gestelde in deze kadernota van harte ondersteunen. Het is zeer wenselijk om de daarin uitgezette lijn te handhaven en te versterken. De taken worden in deze nota duidelijk verwoord. Mijn fractie vraagt zich echter af of de realisatie van het natuurnetwerk in Zeeland, waarvoor tot 2027 duizend hectare natuur dient te worden ingericht, echt nodig is. Wij willen graag duidelijkheid over de consequenties indien deze opgave in een lager tempo wordt gerealiseerd.

Voor het uitvoeren van de provinciale taken voor het landelijke gebied kiest mijn fractie duidelijk voor een faciliterend grondbeleid. De voordelen hiervan zijn bekend: taken, bevoegdheden en risico's van de diverse partijen blijven daar waar ze thuishoren. De instrumenten, het Kavelruilbureau en de Grondbank, hebben in het verleden hun diensten bewezen bij de uitvoering van provinciale taken: het Kavelruilbureau als instrument in het kader van het faciliterend grondbeleid en de Grondbank c.q. de Ruilbank als instrument om maatwerkoplossingen te bieden voor het realiseren van een scala aan activiteiten en projecten. Ik doel op maatwerkoplossingen niet alleen voor de agrarische sector, maar ook ten behoeve van landschap, natuur en infrastructuur. Men denke hierbij ook aan de verkeersveiligheid, door met kavelruil gronden te concentreren bij het desbetreffende bedrijf, en door het over en weer

grondgebruik bij wegen op te heffen. Grondmobiliteit in het landelijke gebied geeft partijen ruimte om zaken sneller en beter te realiseren. Ondernemers krijgen meer ruimte om te ondernemen.

Wat het al dan niet acteren in het stedelijke gebied betreft, kiezen wij nadrukkelijk voor een passieve rol voor de provincie. Terughoudendheid is hier op haar plaats. Immers, de gemeente is primair verantwoordelijk voor het stedelijke gebied.

De heer **Schonis** (D66). Voorzitter. Ik hoor de heer Geluk pleiten voor een actieve rol van de provincie voor het buitengebied. Hij noemt in dit verband ook de verkeersveiligheid. Waarom zou dit niet ook opgaan voor het stedelijke gebied? Mogen ondernemers in het stedelijke gebied niet net zo goed worden gefaciliteerd als ondernemers in het buitengebied?

De heer **Geluk** (CDA). Wij zien wat dat betreft echt een opgave voor de gemeente weggelegd. De primaire provinciale rol zien wij veel meer gericht op het landelijke gebied. De Grondbank is een instrument in het kader waarvan gronden worden ingekocht en ten behoeve van ontwikkelingen in het landelijke gebied worden ingezet, niet zozeer in het stedelijke gebied.

De heer **Schonis** (D66). Het lijkt wel alsof u denkt dat ondernemers in stedelijke gebieden een ander soort ondernemers zijn. U pleit heel erg voor het faciliteren van ondernemers in het buitengebied, maar ondernemers in het stedelijke gebied kunnen bij het CDA niet terecht. Moet ik het zó begrijpen?

De heer **Geluk** (CDA). Nee, dat begrijpt u helemaal verkeerd. Natuurlijk zijn wij een partij die opkomt voor de belangen van ondernemers, maar in het stedelijke gebied gaat het hierbij primair om een gemeentelijke taak, punt. Daar heb ik verder niks aan toe te voegen.

De heer **Van Haperen** (PvdA). Voorzitter. Wat er gebeurt, is dat stad en platteland in Zeeland, in Nederland, tegenover elkaar worden gezet, maar juist in Zeeland is het toch zo dat stad en platteland zich in combinatie met elkaar moeten ontwikkelen? Immers, ze zijn van elkaar afhankelijk. Is het tegen die achtergrond niet zo dat de provincie een rol heeft bij het ontwikkelen van die samenhang?

De heer **Geluk** (CDA). Natuurlijk is er een samenhang tussen platteland en stedelijk gebied. Dat is evident; daarin heeft u gelijk. Echter, wij blijven bij ons standpunt: wat het platteland betreft gaat het met het Kavelruilbureau en Grondbank om de provincie, en in de stad gaat het om een gemeentelijke taak. De verantwoordelijkheid moet

daar worden gelegd waar zij thuishoort. Ik zou zeggen: je moet je niet ook dáármee gaan bemoeien.

De heer **Schonis** (D66). Is mijn conclusie juist dat het CDA eigenlijk alleen vóór agrarische ondernemers is? Eigenlijk zegt u dat nu gewoon.

De heer **Faasse** (ZL). Voorzitter. Wat moeten wij er ons nu van voorstellen wat de provincie in de binnenstad, anders dan de binnenstad van Middelburg, zou moeten doen om de gemeente wat dit betreft te gaan faciliteren? Wij gaan toch geen leegstaand V&D-gebouw kopen of iets dergelijks?

De heer **Geluk** (CDA). Voorzitter. Ik beschouw de laatste interruptie als een ondersteuning van mijn verhaal. Ook wij zien het zo en ook wij vragen ons af wat de provincie zou kunnen doen. Wij beschikken over instrumenten voor het landelijke gebied en die werken; dat gaat goed. Wat het stedelijke gebied betreft gaat het om een rol van de gemeenten, en die hebben daar voldoende instrumenten voor.

De heer **Van Haperen** (PvdA). Naar onze beleving is dát nu juist de vraag. Waar liggen de opgaven? Men kan aan het stedelijke gebied denken, maar ook aan bedrijventerreinen en aan concentraties van verblijfsrecreatieve voorzieningen. Daar liggen heel evident herstructureringsopgaven. De bedoeling van onze motie is dat men komt tot een gesprek over die opgaven en tot een globale inventarisatie daarvan.

Mevrouw **Tuinder** (SP). Voorzitter. Ik wil het graag even praktisch maken door een voorbeeld te geven. Stel dat er op het platteland sprake is van een bedrijf dat eigenlijk te groot is voor het platteland en dat daar niet past, hoe wil men dan dat probleem oplossen?

De heer **Geluk** (CDA). U vraagt mij wat er moet gebeuren met een gebouw op het platteland...

Mevrouw **Tuinder** (SP). Ik doel op een activiteit die normaal gesproken op een bedrijventerrein thuishoort, op een situatie waarin mensen aanvankelijk thuis zijn begonnen met een activiteit die in feite niet in een agrarisch gebied past. Hoe ga je dat oplossen?

De heer **Geluk** (CDA). Er zal eerst moeten worden nagegaan of zo'n activiteit al dan niet passend is. Als er sprake is van uitbreiding, wordt er natuurlijk getoetst aan het bestemmingsplan. Dan wordt bepaald of een en ander daar daadwerkelijk thuis mag horen. Het is dan de taak van de gemeente

om richting dat bedrijf te faciliteren en na te gaan of het wellicht thuishoort op het bedrijventerrein.

Mevrouw **Tuinder** (SP). Dan zou het, denk ik, handig zijn wanneer de provincie wat dat betreft een rol zou spelen.

De heer **Geluk** (CDA). Maar met betrekking tot de bedrijventerreinen is het toch al zo dat de provincie een rol speelt?

Voorzitter. Provinciale gebouwen die niet meer door de provincie worden gebruikt, dienen wat ons betreft afgestoten te worden. Ik denk dat dit verder geen toelichting behoeft.

Vervolgens maak ik nog enkele opmerkingen over de financiële kaders. Wat de Grondbank betreft zouden wij de bestemmingsreserves willen begrenzen, niet door middel van een maximum percentage maar flexibeler, door middel van de omvang van de grondvoorraad en grond als betaalmiddel.

Voorzitter. Een aparte status voor het Kavelruilbureau heeft onze voorkeur. Ik zou zeggen: zet deze instantie ook in geldelijk opzicht stevig neer, dus volkomen zelfstandig, in samenwerking met de gemeenten.

De heer **Schonis** (D66). Ik hoor u zeggen: zet het stevig neer. Kunt u zeggen waar wij dan in financieel opzicht aan moeten denken?

De heer **Geluk** (CDA). Ik wil hiermee zeggen: zorg ervoor dat er sprake is van een zelfstandige rol. Wat de financiële consequenties betreft moet ik u nu het antwoord schuldig blijven. Mij gaat het erom dat het Kavelruilbureau zelfstandig een taak heeft.

De heer **Schonis** (D66). En die kan niet binnen de provinciale organisatie worden opgepakt?

De heer **Geluk** (CDA). Wij zien een zelfstandige rol weggelegd voor het Kavelruilbureau.

De **voorzitter**. Ik geef het woord aan de heer De Visser die zijn maidenspeech zal houden.

De heer **De Visser** (SGP). Voorzitter. Mijn fractie heeft kennisgenomen van de voorliggende kadernota. Het is een goed stuk dat ons tot tevredenheid stemt. Wij zijn er altijd voorstander van dat er sprake is van een bundeling van bestaande en nieuwe beleidsstukken, zodat wij tot een eenvoudiger besluitvorming kunnen komen. Voor mij, als relatief nieuw statenlid, was het fijn om mij door middel van dit stuk te kunnen verdiepen in de opgaven die de provincie heeft op het terrein van het vastgoed.

De SGP-fractie kan zich vinden in de keuze voor het handhaven van de vrijwillige verwerving

van gronden. Ook de faciliterende rol van de provincie in het landelijke gebied kunnen wij van harte onderschrijven. Wat het stedelijke gebied betreft kiezen wij voor een passieve rol voor de provincie. In de toekomst kan worden nagegaan of er van de gemeenten veel vragen komen zodat een heroverweging aan de orde kan komen. Wellicht kan men dan voorzichtig overgaan op een wat actievare rol, maar primair blijft dit toch een taak van de gemeenten. Daar willen wij geen afbreuk aan doen.

Voorzitter. Het zoveel mogelijk afstoten van onnodige provinciale gebouwen heeft ook ónze voorkeur. Wij zijn benieuwd om hoeveel gebouwen het hierbij gaat en wij vragen ons af waarom ze niet eerder zijn afgestoten. Daarom kijken wij uit naar de in de stukken genoemde vervreemdingsstrategie.

Voor de SGP-fractie is de Grondbank een aangelegen punt, vooral ook omdat een menselijke aanpak gewenst is, via vrijwillige verwerving. Wij willen niet dat mensen benadeeld worden of in langdurige procedures terecht komen. Daarom vinden wij het verontrustend dat tijdens de zicht op beleid-bijeenkomst naar voren kwam dat er voor 2,5 tot 3,75% benodigde voorraad is om herverkavelingsprocessen goed en voorspoedig te laten verlopen. De 850 hectare die de provincie op dit moment in de Grondbank heeft, is daar lang niet voldoende voor. Natuurlijk behoeft dit niet Zeelandbreed aangepakt te worden, maar er dient wel sprake te zijn van een flexibele Grondbank met een goede strategie, zodat er gemakkelijk met gronden kan worden geschoven. Daarom roepen wij het college op om de hoeveelheid grond af te stemmen op de opgaven die er liggen. De gronden dienen steeds per gebied te verschuiven zodat daar in één keer integraal de hele opgave kan worden aangepakt. Er moet voor worden gezorgd dat in die gebieden aan de norm van 2,5 tot 3,75% wordt voldaan.

In het kader van het huidige beleid wordt de hoeveelheid grond aan een plafondbedrag van 38,6 miljoen vastgelegd en stromen de meevallers op verkochte gronden rechtstreeks de algemene reserve in. In de kadernota wordt de mogelijkheid ter discussie gesteld om er een bestemmingsreserve tussen te zetten, zodat deze middelen bij herinvesteringen kunnen worden aangewend. Op dit moment --doordat alle meevallers rechtstreeks in de algemene reserve stromen-- kan bij een stijgende grondprijs niet meer dezelfde hoeveelheid grond terug worden gekocht. Je loopt als gevolg hiervan langzaam leeg. Voorzitter, wij onderschrijven het voornemen om een bestemmingsreserve in te stellen, zodat dit probleem kan worden opgelost, maar wij vernemen graag van de gedeputeerde of in dit verband een prognose kan worden opgesteld, welke norm er

voor deze bestemmingsreserve zal worden gehanteerd en of er in het verleden genoeg meevallers zijn geweest om de Grondbank goed op peil te houden. Ook willen wij graag weten welke invloed dit heeft op de algemene reserve. Wij hebben in dit verband een motie opgesteld maar die houden wij achter de hand; wij wachten de beantwoording in eerste termijn af. Mogelijk dienen wij deze motie in tweede termijn in.

De **voorzitter**. Ik feliciteer u met uw maidenspeech.

Mevrouw **Rijksen-Blok** (CU). Voorzitter. Met het aanvaarden van dit voorstel geven de Staten de kaders mee voor de nieuwe beleidsnota inzake het provinciale grondbeleid en het vastgoed. Grondbezit heeft een emotionele waarde. Het is voor de ChristenUnie van essentieel belang dat zorgvuldig en met respect wordt omgegaan met eigenaren, terreinbeheerders en gebruikers bij het verwerven en het uitruilen van gronden. Daarbij zijn voor de ChristenUnie de volgende kaders leidend.

Uitgangspunt is vrijwilligheid, tenzij het algemeen belang boven het persoonlijk belang uitgaat. Wij bepleiten een faciliterende rol van de provincie bij die gebieden waar overheidsdoelen aanwezig zijn. Bij het komen tot uitbreiding van natuurgebied of bij aanleg van bijvoorbeeld een weg, ziet de ChristenUnie een actieve rol in het kader van het grondbeleid. Hoewel gemeenten primair verantwoordelijk zijn voor het stedelijke gebied en de provincie wat dit betreft wettelijk geen rol speelt, mag hierover wat ons betreft wel duidelijk en proactief met de gemeenten worden gecommuniceerd, met de kennis en ervaring die men heeft.

Provinciale gebouwen met functies die van belang zijn voor provinciale doeleinden dienen te worden behouden. Is afstoten nodig of wenselijk dan dient men oog te hebben voor zowel het financiële als het maatschappelijke rendement.

Voorzitter. Bij grondtransacties gaat het vaak om grotere bedragen. Door een bestemmingsreserve in te stellen, worden grote tussentijdse fluctuaties in de algemene reserve als gevolg van dergelijke transacties voorkomen. Daarbij is het wel van belang --reeds is toegezegd dat hiermee rekening wordt gehouden bij het opstellen van de beleidsnota-- dat de Staten weten wanneer zij wat dit betreft aan het roer staan.

Gaat het om hoogte en inhoud, dan moet ik denken aan een winkel: als je niet voldoende op het schap hebt staan, ben je niet aantrekkelijk. Dat geldt ook voor het vastgoed- en grondbezit. Als je wat dat betreft niet genoeg op de plank hebt staan, ben je een slechte gesprekspartner.

Voorzitter. Dat een eigen stukje grond om op te wonen geen vanzelfsprekendheid is, zien wij aan de stroom vluchtelingen die naar Europa en ook

naar Nederland komt. Als ChristenUnie ervaren wij het als een voorrecht en zijn wij er dankbaar voor dat wij in vrijheid leven en vaste grond onder de voeten hebben.

De heer **Temminck** (GL). Voorzitter. Deze kadernota is helder opgesteld. In grote lijnen kan mijn fractie zich in de aangegeven kaders vinden. Daar precisering wordt gevraagd over de rol van de provincie geven wij die graag, te beginnen bij het buitengebied. Wij kiezen wij voor optie 2 waar het gaat om het grondbeleid, hetgeen wil zeggen: faciliteren, ook bij grote projecten. Hoewel de meeste daarvan al lopen, denken wij dat het echt verstandig is om hiervoor in de toekomst niet meer het eerstverantwoordelijk te zijn. Immers, dit levert te veel en te grote risico's op. Beter is het om te participeren in publiek-private partijen, waarbij initiatieven van derden worden ondersteund en er met overeenkomsten wordt gewerkt. Dit biedt duidelijkheid vooraf en leidt tot minder risico's, zowel financieel als wat betreft aansprakelijkheid, terwijl men toch voldoende grip op de zaak houdt. Wél dient er sprake te zijn van inzet van Kavelruilbureau en Grondbank; dat zijn waardevolle instrumenten. Zeker na de komst van de DLG naar de provincie treft men hier de belangrijke meerwaarde aan die de provincie kan inbrengen.

Voorzitter. Wat het stedelijke gebied betreft is GroenLinks meer terughoudend. In de eerste plaats berusten hiervoor regie en verantwoordelijkheid bij de gemeenten. Echter, helemaal passief behoeft de provincie zich hier niet op te stellen. Juist de inzet van de in het provinciehuis en bij het Kavelruilbureau aanwezige deskundigheid past prima. Ter voorkoming van allerlei uit de grond schietende miniverkavelingbureautjes of "deskundigen" die enkel voor het belang van de gemeente werken, kan de provincie hier een steentje bijdragen.

Daarbij geldt, wat GroenLinks betreft, een duidelijke restrictie: wij moeten er geen geld in steken. Alles moet budgettair neutraal plaatsvinden. Dat is ons devies. Wij verwachten dat hierover nog het een en ander zal worden gezegd. Wij zullen heel goed naar de desbetreffende moties kijken. De fractie van de PvdA vragen wij in verband met haar motie hoe het zit met de door ons bepleite budgettaire neutraliteit.

Voorzitter. De aangegeven voorziening voor hertaxatie vindt mijn fractie overbodig. Als het écht een keer nodig is, kunnen middelen altijd uit de algemene reserve worden gehaald. Dit aspect behoeft wat ons betreft niet in de beleidsnota te worden opgenomen. Voorts wijs ik erop dat in het verleden door de Staten een bijzonder helder besluit is genomen: als er ergens iets overblijft, gaat het naar de algemene reserve als vrij te besteden budget. In principe vindt mijn fractie dit

een goede afspraak. Echter, gegeven de fluctuerende situaties in verband met de Grondbank kunnen wij ons voorstellen dat er voor die bank toch een bestemmingsreserve komt, als buffer om fluctuaties op te vangen. Zo houdt men een helder zicht op datgene wat echt vrij besteedbaar is, maar er dient wel sprake te zijn van een plafond. Ik sluit mij wat dat betreft aan bij de heer De Visser die hierover vragen heeft gesteld.

Mevrouw **Schönknecht-Vermeulen** (GS). Voorzitter. De woordvoerders gehoord hebbend, heb ik de indruk dat de voorliggende nota de complimenten van alle partijen verdient; daarvoor dank. De discussie gehoord hebbend, heb ik voorts even opgezocht wat het begrip "passief" precies betekent. Welnu, dat betekent "lijdelijk ondergaan zonder zelf actief te zijn". Nou, voorzitter, dat is wel héél minnetjes... Niettemin gaat deze ochtend daar de discussie over.

De SP-fractie bepleit dat de provincie zich actief opstelt, óók met betrekking tot het stedelijke gebied. Stel je kennis en knowhow beschikbaar en doe dat ook voor het stedelijke gebied, aldus deze fractie. Voorzitter. De rollen zijn helder. Gemeenten zijn verantwoordelijk voor het gebied waar zij over gaan. Het stedelijk gebied is dan ook een verantwoordelijkheid voor gemeenten, en niet voor de provincie. Echter, men heeft in de krant kunnen lezen dat wij heel actief zijn geweest in verband met de afslag van de A58. Daarvoor hebben wij deze week de contracten getekend. Wij hebben dit in heel goed overleg met de gemeente Goes aangepakt. De gemeente had wat dit betreft een probleem en het Kavelruilbureau is ingezet om partijen bij elkaar te brengen en het probleem op te lossen. Voorzitter, déze rol zal het Kavelruilbureau altijd blijven spelen. Als in dat verband de woorden "passief" en "lijdzaam" worden gebruikt, zijn dat niet de juiste woorden. Echter, de verantwoordelijkheid van gemeenten overnemen, dat kan niet de bedoeling zijn.

Voorzitter. Graag wil ik even het verschil duiden tussen het grondbeleid dat wij hier met elkaar vaststellen, en het omgevingsbeleid en de Kustvisie waarover wij gaan praten. In het kader van het omgevingsbeleid bepalen wij hoe wij omgaan met bedrijventerreinen, opgaven met betrekking tot de detailhandel, wateropgaven enz. Dat hebben wij geregeld in de nota die tot 2018 loopt en wat dat betreft gaan wij later een herziening vaststellen. Dat is de nota waarin wij het beleid voor het gebied bepalen.

De fractie van D66 spreekt over "een beetje" faciliterende rol. Dat, voorzitter, doet mij denken aan "een beetje zwanger"... Hoe moet dit worden geïdentificeerd? Als de commerciële projecten los van de Grondbank worden gezien --zo stelt de fractie van D66-- kan de gedeputeerde dan toezeggen dat

daar een stevig kader voor komt? Voorzitter. Collega De Bat is daar intensief mee bezig en wij hebben de presentatie van de heer Van der Togt gehoord. Hij heeft aangegeven dat men in maart komt met een kader waarbinnen de grote projecten worden gevat en gecontroleerd, en waarmee de risico's worden beheerst. Die toezegging is al gedaan en krijgen de Staten ook nog eens van mij.

Door de fractie van Zeeland Lokaal wordt gesteld dat met betrekking tot de grondvoorraad het aantal hectares naar beneden mag. Voorzitter, ik denk dat wij dat aantal moeten afwegen op basis van de opgaven die wij hebben. Dat is ook wat in deze kadernota wordt aangegeven: laten wij nog eens goed inventariseren waar welke opgaven liggen om vervolgens te komen met een grondvoorraad die daarbij past. De SGP-fractie bepleit dat dit flexibel gebeurt en dat wordt nagegaan waar wat weg kan en waar er met grond kan worden geschoven. Ja, voorzitter; ik noem dit altijd "balletje-balletje"; het is precies datgene waarmee het Kavelruilbureau bezig is. De vraag om welke exacte hoeveelheden het dient te gaan en waar ze nodig zijn --of het in een bepaald gebied nu dient te gaan om het percentage 3,75 of niet-- komt in de beleidsnota aan de orde.

De fractie van de VVD vraagt om uitleg waar het gaat om het verschil tussen actief en passief faciliteren. Voorzitter. Wij zijn regisseur in het landelijke gebied. Het is een wettelijke taak die de provincie hier heeft. Op grond daarvan hebben wij een faciliterende rol. Faciliteren betekent hier: partijen bij elkaar brengen. Dat doen wij in de breedste zin van het woord, en wij doen het in geheel Zeeland. Gaan wij actief aan de slag, dan kan dat te maken hebben met projecten die wij zelf moeten realiseren. Ik denk hierbij aan de opgaven in verband met de Tractaatweg, de Marinierskazerne enz. Wij gaan daarbij actief "aan de bak", en kopen gronden die voor de eigen projecten beschikbaar moeten zijn. Stellen wij ons passief op, dan wachten wij af totdat een gemeente zegt: ik heb een probleem, provincie kun je je kennis en knowhow inzetten. Dat doen wij dan vervolgens.

Voorzitter. Ik wil hierbij onderstrepen dat de provincie 750.000 euro betaalt voor het Kavelruilbureau. Wij proberen om het volgende jaar hiervoor met POP-gelden cofinanciering te krijgen, maar op dit moment zijn wij de enige financier. Met andere woorden: als je kennis en knowhow beschikbaar wil stellen, hoe doe je dat dan? Doe je dat dan om niet? Moet ervoor worden betaald? Ik vind dit een punt, voorzitter, waarover wij het nog met elkaar moeten hebben, zeker als wij voor 2017 de zerobased discussie gaan voeren.

De heer **Ruissen** (VVD). Voorzitter. Ik dank de gedeputeerde voor haar uitleg. Passieve rol,

actieve rol, faciliterende rol... Mijns inziens is het ook een kwestie van terminologie. Een passieve rol kun je heel actief uitvoeren, en dat leidt tot verwarring. Niettemin denk ik dat het nu wel wat duidelijker is geworden.

Mevrouw **Schönknecht-Vermeulen** (GS). Ik wil allerm minst de indruk wekken, voorzitter, dat wij "lijdelijk ondergaan zonder zelf actief te zijn". Dat past niet bij deze provincie en bij de werkwijze die wij gewend zijn. Het zit 'm waarschijnlijk in het woord "passief" en voor de beleidsnota zullen wij een ander woord moeten bedenken waarmee de intentie die wij hebben, beter kan worden geduid.

Voorzitter. De heer Van Haperen kan ik zeggen dat de regio's zélf een inventarisatie moeten maken met betrekking tot de bedrijventerreinen en de opgaven die zij daar hebben, waaronder de saneringen. Het is wat problematisch om de regio's hun bedrijventerreinen te laten inventariseren, maar dat wordt geregeld via het Omgevingsplan. Daarin hebben wij hiervoor de kaders aangegeven en in het raam daarvan hebben wij gevraagd: maak afspraken in verband met de woningmarkt en de bedrijventerreinen. Bij de herziening van de Omgevingswet blijkt dat de provincie hier een actieve rol wil spelen omdat wij wat de bedrijventerreinen betreft de regionale opgaven niet in beeld krijgen.

Het landelijke gebied beslaat 80% van Zeeland en daarvoor hebben wij onze regisseursrol. Dat is het gebied waarvoor wij wettelijk verantwoordelijk zijn. Er is een toezegging gedaan in verband met de beantwoording van de vraag: wie regelt wat, welke verantwoordelijkheden gelden er ambtelijk, in de relatie GS-PS enz.? Welnu, een en ander zal helder in de beleidsnota worden geduid.

De heer Geluk heeft een vraag gesteld over het realiseren van natuur. Voorzitter, wij moeten nog 1000 hectare nieuwe natuur realiseren. Het is een opgave in het kader van het Decentralisatieakkoord die wij in 2028 moeten hebben gerealiseerd. Er wordt door het Planbureau voor de leefbaarheid onderzoek gedaan om erachter te komen of de rijksmiddelen die wij hiervoor krijgen, ook echt voor deze opgave worden uitgegeven. Daar kan men wat van vinden; geld uitgeven is kennelijk voldoen aan de opgave. Zelf vind ik dit nog niet zo gemakkelijk. In elk geval gaat het erom dat het gestelde doel wordt bereikt. Dat vind ik eigenlijk een veel beter uitgangspunt.

Hoe dan ook, op dit moment hebben wij al 80% van ons robuust natuurnetwerk gerealiseerd. Voor de resterende 20% hebben wij nog ruim tien jaar de tijd. Misschien kan er gefaseerd worden gewerkt aan die 1000 hectare. Er zijn altijd momenten waarop je zegt: dit is een belangrijke kans die wij niet moeten laten lopen; het gaat om

hectares die binnen het gebied passen; die moeten wij kopen. Dat is het beleid dat wij op het ogenblik voeren. Het is een terughoudend beleid met betrekking tot het aankopen van gronden. In de Natuurvisie wordt vastgelegd hoe hiermee naar het oordeel van de Staten moet worden omgegaan. Voorzitter, wij maken nogal wat nota's die allemaal ergens met elkaar te maken hebben.

Voorzitter. Ik proef bij verschillende partijen wel de mogelijkheid om te kijken naar het invoeren van een bestemmingsreserve. Hoe moet dit worden gedaan? Het moet geen spaarpot zijn "om de spaarpot", maar een bedrag waarmee men op een reële basis de grondvoorraad, voor zover nodig, op peil kan houden. Hoe moet dit nu vorm worden gegeven en hoe moet dit nu worden ingericht? Voorzitter, ik denk dat dit een opgave is die aan de orde komt bij het opstellen van de beleidsnota. Daarbij moet duidelijk worden welke kaders hiervoor moeten vastgesteld.

Als dit niet wordt gedaan, voorzitter, is de consequentie dat de algemene reserve als buffer dient. Gaat het om een opgave in verband met gronden met een hogere prijs, dan heb je het geld daarvoor niet in de Grondbank zitten en zul je een beroep moeten doen op de algemene reserve. En, voorzitter, bij gronden gaat het toch al gauw over miljoenen. Zonder bestemmingsreserve fluctueert de algemene reserve aanzienlijk. Dat is niet zo spannend als je een grote, stabiele algemene reserve hebt, maar als die wat aan de krappe kant is, kan dat problematisch zijn. Ik denk dat wij elkaar moeten kunnen vinden in een buffer waarmee tegemoet kan worden gekomen aan gestegen grondprijzen.

De heer **Schonis** (D66). Voorzitter, doet de gedeputeerde hiermee een toezegging? Komt de bestemmingsreserve als uitwerking terug in de beleidsnota?

Mevrouw **Schönknecht-Vermeulen** (GS). In de kadernota wordt aangegeven dat de bestemmingsreserve een wens is die wij graag willen uitwerken. Wanneer de Staten nu zeggen: "no way, we gaan het via de algemene reserve doen", dan is dat duidelijk, maar ik hoor nu dat door veel fracties wordt gepleit voor de bestemmingsreserve. Wij gaan ermee aan de slag om daarvoor in de beleidsnota een kader aan te geven, zodat duidelijk wordt hoe wij hiermee willen omgaan. Gelet op onze situatie denk ik dat dat een sober kader zal moeten zijn.

Door de fractie van GroenLinks wordt aangegeven dat er best sprake mag zijn van inzet voor het stedelijke gebied, maar dan wel budgettair neutraal. Voorzitter, op het moment dat wij mensen, kennis en knowhow beschikbaar stellen, gaat niet direct de teller lopen, dat wil zeggen: wanneer de

personeelskosten niet worden meegerekend. In hoeverre dit budgettair neutraal zou moeten worden gedaan... Dit is een punt van overweging.

Voorzitter. Het ingediende amendement en de ingediende motie gaan over de inzet voor het stedelijke gebied. Ik meen duidelijk te hebben gemaakt dat ik geen noodzaak zie om de motie over te nemen, waarmee zou worden gesteld dat wij hiermee actief aan de slag zouden gaan. Een actieve houding van de provincie --in de zin van "actief", zoals aangegeven in de kadernota-- zou impliceren dat de provincie toch min of meer verantwoordelijkheden naar zich toe zou trekken, terwijl niet "aan de voorkant" is afgesproken wat daar nu precies onder wordt verstaan, welke kosten er in dit verband worden gemaakt enz. Voorzitter, wij spreken met gemeenten en waterschap en wij doen méér dan alleen "de passieve rol", maar er kan geen sprake zijn van een echt actieve rol. Het zit er tussenin; wij zijn op dit moment in gesprek. Een inventarisatie van revitaliseringsopgaven, zoals bedoeld in de motie, valt meer onder het omgevingsbeleid dan onder deze grondnota. Ik ontraad de Staten de aanvaarding van de motie en het amendement.

De heer **Van Haperen** (PvdA). Voorzitter. De gedeputeerde geeft aan dat met de motie een meer actieve rol voor de provincie wordt bepleit, maar dat hebben wij er niet in willen leggen. Wat wij het college vragen, is dat er gesprekken komen over de wederzijdse betrokkenheid van provincie en gemeenten bij de herstructureringsopgaven in het stedelijke gebied. Ik vraag de gedeputeerde of zij dit punt wil betrekken bij de gesprekken die nu worden gevoerd. Voorts vragen wij of dit kan resulteren in een globaal overzicht van de herstructureringsopgaven.

Mevrouw **Schönknecht-Vermeulen** (GS). Een gemeente die dit niet wil, voorzitter, kan ik niet verplichten om hieraan mee te werken. Wij willen best met gemeenten het gesprek aangaan en nagaan waar wij komen, maar als een gemeente zegt dat ze andere dingen aan het hoofd heeft en dat ze er nu niet over wil praten, hebben wij niet de bevoegdheid om erin te treden. Dat wij samen met gemeenten nagaan wat er mogelijk is, wat de opgaven zijn en waar wij voor staan --hoe maken wij een en ander mogelijk in het kader van het omgevingsbeleid?-- is duidelijk; dat doen wij al jaren. Het zijn gesprekken die tegen de achtergrond van "ruimte" sowieso worden gevoerd. Wordt mij gevraagd om samen met gemeenten en waterschap te komen tot een overzicht van de belangrijkste revitaliseringsopgaven, dan moet ik zeggen dat ik daar niet zomaar aan kan voldoen. Nogmaals, ik kan de gemeenten daartoe niet verplichten.

De heer **Van Haperen** (PvdA). Als gemeenten het niet willen, kan het niet --dat begrijp ik-- maar u kunt wel met deze inzet naar gemeenten gaan en ze vragen of ze dat gesprek met u willen hebben. De resultaten van die gesprekken kunnen vervolgens worden verwerkt in de beleidsnota of aan de orde worden gesteld in de commissie Ruimte.

Mevrouw **Schönknecht-Vermeulen** (GS). Het gesprek kunnen wij aangaan.

De heer **Van Haperen** (PvdA). Mag ik dit beschouwen als een toezegging?

Mevrouw **Schönknecht-Vermeulen** (GS). Ik wil de toezegging doen dat wij het gesprek aangaan. Wij hebben maandelijks, bijna wekelijks gesprekken met gemeenten en dit facet kunnen wij daarbij betrekken, waarna wij kunnen terugkoppelen. Echter, dat is wat anders dan een complete lijst van revitaliseringsopgaven.

Mevrouw **Tuinder** (SP). Ik denk dat iedereen, inclusief de gedeputeerde, het erover eens is dat het woord "passief" op z'n minst niet op z'n plek is. Als wij met "passief" in feite "actief" bedoelen, zou iedereen met ons amendement moeten kunnen instemmen.

Mevrouw **Schönknecht-Vermeulen** (GS). Als wij met het woord "passief" denken aan het woord "faciliterend", past dat beter.

De heer **De Visser** (SGP). Voorzitter. Ik herinner aan mijn vraag welke invloed de beoogde bestemmingsreserve heeft op de algemene reserve.

Mevrouw **Schönknecht-Vermeulen** (GS). Als een bestemmingsreserve wordt ingesteld, hebben wij een algemene reserve die zuiverder en stabiel is. Je kunt dan met behulp van die bestemmingsreserve duurdere gronden aankopen zonder dat een greep wordt gedaan in de algemene reserve. De provinciale algemene reserve is op dit moment niet zo groot. Fluctuaties met enkele miljoenen kunnen wel worden opgevangen, maar ze leveren toch een onstabiel beeld op met betrekking tot de algemene reserve. Als er sprake is van een grondaankoop met een hoge prijs, is het mogelijk dat je bijvoorbeeld drie miljoen moet onttrekken.

De heer **De Visser** (SGP). In mijn betoog heb ik aangegeven dat nu meevallers rechtstreeks naar de algemene reserve gaan, als gevolg waarvan er minder grond terug kan worden gekocht. Dat zou dan met een bestemmingsreserve worden

opgevangen, maar ik denk toch dat er méér geld nodig is om de hoeveelheid grond op een goed peil te houden. Dat geld zal toch ergens vandaan moeten komen.

Mevrouw **Schönknecht-Vermeulen** (GS). Als wij grond verkopen voor een hogere prijs en wij die middelen binnen de Grondbank houden, hebben wij die ruimere middelen beschikbaar om gronden terug te kopen. Op die manier zou je binnen de bedragen en binnen de hectares kunnen blijven. Op het moment dat je de winsten op verkopen "afroomt" en onderbrengt in de algemene reserve, heb je te weinig geld om nieuwe gronden aan te kopen. Inderdaad loop je dan terug, in hectares.

De heer **De Visser** (SGP). Zijn er voldoende middelen beschikbaar om de beoogde bestemmingsreserve fatsoenlijk te vullen?

Mevrouw **Schönknecht-Vermeulen** (GS). Voorzitter. De 38,6 miljoen --dat is de financiële vertaling van onze Grondbank-- is ook al geleend geld. Grond en geld... Je wisselt het om; op het moment dat je verkoopt, zul je ook je lening moeten aflossen.

Mevrouw **Rijksen-Blok** (CU). Voorzitter. Er worden gesprekken gevoerd, zoals de gedeputeerde heeft aangegeven, en er wordt ook gesproken over wat er wordt gerekend voor het beschikbaar stellen van kennis en kunde. Ik denk dat het toch lastig blijft wanneer wij --terwijl wij als Staten "Krachten Bundelen" als motief hebben-- over geld gaan praten als krachten uitgewisseld moeten worden. Dan gaan de hakken in het zand. Ik heb voor dit probleem geen oplossing, maar ik vind wel dat er goed nagedacht moet worden over de manier waarop wij met elkaar omgaan, in elk geval niet op de manier van "uurtje-factuurtje". Verder vind ik dat verwarring moet worden voorkomen waar het gaat om enerzijds grondbezit en anderzijds bestemmingsplannen. Gaat het om herstructurering van bedrijventerreinen en het voorkomen van verrommeling van het landschap, dan hebben wij meer te maken met bestemmingen dan met het bezit van gronden.

Mevrouw **Schönknecht-Vermeulen** (GS). Met het laatste ben ik het natuurlijk eens. Het bezit van grond heeft inderdaad niets te maken met verrommeling. Ik heb ook onderstreept dat de kwestie van de bedrijventerreinen behoort bij het Omgevingsplan en niet past in de nota die nu voor ons ligt. Verder vind ik dat "hakken in het zand" en "uurtje-factuurtje" erg ver gaan. Nogmaals, wij betalen 750.000 euro ten behoeve van het grondbedrijf. Wij kunnen onze kennis inzetten, maar gaan wij projecten trekken? Gaan wij daar

gratis mensen voor leveren? Voorzitter, het zijn afwegingen waar wij goed bij stil moeten staan. Natuurlijk: adviseren, even ergens ondersteunen, dat is geen enkel probleem, maar ook gemeenten hebben grote opgaven. De mensen van DLG zijn nu in dienst bij de provincie. Dat is niet langer een apart bedrijf waarvan mensen moeten worden ingehuurd.

De heer **Temink** (GL). Dat is precies datgene wat ik heb bedoeld met mijn opmerking "budgettair neutraal". Uiteraard, als je de eerste keer met gemeenten gaat praten, is dat verkennend en vrijblijvend, maar als mensen en Kavelruilbureau worden ingezet, moet dat budgettair neutraal gebeuren. Met andere woorden: een factuur.

De heer **De Visser** (SGP). Voorzitter. In tweede termijn vragen wij nogmaals of er in de beleidsnota een goed antwoord kan komen op onze vraag over de norm voor de bestemmingsreserve. Ook herinneren wij aan onze vraag welke invloed deze reserve heeft op de algemene reserve. Als toegezegd wordt dat deze vragen in de beleidsnota worden beantwoord, dienen wij de motie die wij hebben voorbereid, niet in.

De heer **Schonis** (D66). Voorzitter. In deze discussie komt het ons inziens neer op een definitiekwestie. Wat is "passief" en wat is "actief"? Mevrouw Rijkse had het zojuist over "proactief" in verband met het handelen voor het stedelijke gebied. Natuurlijk heeft de gedeputeerde gelijk wanneer zij stelt dat een groot aantal zaken op het terrein van herstructurering voornamelijk te maken heeft met omgevingsbeleid. Dat is ruimtelijk beleid dat nu niet voorligt. En natuurlijk hebben de fracties van VVD en CDA gelijk als ze zeggen dat de gemeenten hier eigen taken en verantwoordelijkheden hebben. Echter, het punt is dat, juist als je proactief handelt --of men dat nu "uurtje-factuurtje" of budgettair neutraal doet-- dat wat anders is dan "passief". Niettemin staat in het voorliggende voorstel heel duidelijk: "passief", en dat is "lijdelijk ondergaan" zoals de gedeputeerde het zo mooi heeft uitgelegd.

De bedoeling van onze motie is dat wij faciliterend optreden. Dat is dus wat anders dan "passief". Bij het opstellen van de beleidsnota kan worden nagegaan of dat tegen kostprijs kan, of kostenneutraal, om ook de herstructureringsopgaven in het stedelijke gebied te kunnen faciliteren. Daar pleiten wij voor. Dat is iets anders dan alleen het ruimtelijke beleid of het treden in elkaars bevoegdheden.

De heer **Faasse** (ZL). Voorzitter. De motie is zo opgesteld dat men er amper tegen kan zijn, maar ze komt toch érgens vandaan. Ik bespeur hier een

zeker dirigisme van de provincie, en daar moeten wij tegen waken. Wat het amendement betreft zou ik willen zeggen: "actief" is zelf met iets beginnen. Welnu, dat moeten wij in dit verband gewoon niet doen. Wij moeten passief blijven en het op een keurige manier invullen.

Mevrouw **Rijkse-Blok** (CU). Voorzitter. Mijn fractie zal het amendement niet steunen en na de uitleg van de gedeputeerde geven wij ook geen steun aan de motie. Daarin wordt gesproken over revitaliseringsopgaven en mijns inziens hebben die écht te maken met bestemmingen, en niet met grondverwerving. Verder verwijzen wij naar de toezeggingen die de gedeputeerde heeft gedaan in verband met het opstellen van de beleidsnota.

De heer **Geluk** (CDA). Voorzitter. Wij zijn blij met de duidelijke uitleg van de gedeputeerde. Ons inziens is de provinciale rol nu duidelijk. Overname van gemeentelijke verantwoordelijkheden door de provincie is helemaal niet aan de orde.

De heer **Ruissen** (VVD). Voorzitter. Ik begrijp de inhoud van de motie heel goed, maar daarin zit ook verweven dat een verantwoordelijkheid van de gemeenten wordt overgenomen, namelijk het initiëren van gesprekken, alsof de provincie een hogere overheid is ten opzichte van de gemeenten. Mijns inziens moeten wij die indruk niet willen wekken. De uitleg van de gedeputeerde maakt duidelijk dat er wordt samengewerkt en dat er gesprekken worden gevoerd. Dát is een goede basis om uitvoering te geven aan het beleid.

Mevrouw **Schönknecht-Vermeulen** (GS). Voorzitter. De vraag van de SGP-fractie kan ik met "ja" beantwoorden.

De **voorzitter**. Ik constateer dat de door de SGP-fractie aangekondigde motie, waaraan al het nummer 3 was gegeven, niet wordt ingediend.

Amendement nr. 1 van het lid Tuinder over het vervangen van het woord "passieve" door het woord "actieve", wordt bij handopsteken verworpen.

De **voorzitter**. Ik constateer dat de aanwezige leden van de fractie van de SP voor dit amendement hebben gestemd.

Het statenvoorstel wordt bij handopsteken aangenomen.

De **voorzitter**. Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de PvZ, ZL, 50plus, D66,

GL, de PvdA, het CDA, de VVD, de PVV, de SGP en de CU voor dit voorstel hebben gestemd.

Motie nr. 2 van de leden Van Haperen en Schonis over inzet van het provinciaal instrumentarium en een overzicht van revitaliseringsopgaven, wordt bij handopsteken verworpen.

De **voorzitter**. Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de PvdA, D66 en de SP voor deze motie hebben gestemd.

20. Statenvoorstel Toetsingskader herstructurering DELTA NV (SERV-032)

Mevrouw **Van Unen** (SP). Voorzitter. Ik weet niet hoe het met de rest van de woordvoerders is gesteld, maar ik heb datgene wat ik voor deze behandeling had voorbereid, gisteren helemaal herschreven. Volgens de SP-fractie moeten wij het vandaag namelijk eerst hebben over het recente nieuws over een CEO (chief executive officer) die denkt dat hij bijna 600.000 euro kan verdienen. Hoe haal je het in je hoofd: een salaris van driemaal het bedrag dat wordt aangegeven in de Wet normering topinkomens, een salarisstijging van bijna 44%. Hoe haal je het in je hoofd... En dat, voorzitter, terwijl wij vandaag als armlastige provincie moeten nagaan of --en, zo ja, met hoeveel geld-- wij het bedrijf DELTA kunnen gaan redden. Hoe haal je het in je hoofd... Vandaag is het voorts de bedoeling dat wij met een voorstel richting Zeeuwse gemeenten komen opdat ook zij een financiële bijdrage leveren om het in serieuze problemen verkerende bedrijf te kunnen redden. Ook die gemeenten hebben het bijna allemaal moeilijk. Hoe haal je het in je hoofd...

Hoe komt het eigenlijk dat die provincie en die gemeenten het zo moeilijk hebben? Buiten allerlei nieuwe maatregelen, waar zij onvoldoende geld voor krijgen, ligt het toch ook aan het dividend van DELTA dat wij de laatste jaren niet of nauwelijks nog krijgen, omdat het bedrijf het moeilijk heeft. Als gevolg daarvan hebben wij minder geld te besteden. Hoe is het dan mogelijk dat je als CEO denkt dat in een dergelijke situatie een loonsverhoging van ruim 175.000 euro er nog wel van afkan? Hoe haal je het in je hoofd...

Voorzitter. De SP-fractie voelt zich extra geschokt omdat wij, samen met het bedrijf, tot de laatste snik hebben gestreden om de splitsing van het bedrijf uitgesteld te krijgen. Zoals men inmiddels heeft kunnen lezen, hebben wij die strijd nog steeds niet opgegeven. Iedereen weet hoe de SP over dergelijke idioot hoge salarissen denkt.

Welnu, dan schoffeer je op deze manier je strijdmakers. Hoe haal je het in je hoofd...

Wat onze fractie vandaag de andere fracties wil voorstellen, is dat de Staten liefst vandaag nog de raad van commissarissen hier ontbieden om de Staten van Zeeland uit te leggen hoe men onder de gegeven omstandigheden toestemming heeft kunnen geven voor deze loonsverhoging. Hoe zit het dan met je politieke gevoel, voorzitter? De SP-fractie krijgt op dit voorstel graag een reactie van de andere fracties en van de gedeputeerde.

En dan nu het statenvoorstel, voorzitter; het is een kwestie van omschakelen want ik ben hier écht kwaad over. Het bedrijf DELTA en al die andere mensen die daar werken, zijn ons lief. Zij verdienen onze steun en hun toekomst ligt in onze handen.

Een minister die zijn poot stijf houdt, een kerncentrale die een blok aan het been is, een energiemarkt waarbij je de moed in de schoenen zakt... Het is niet zo gek, voorzitter, dat het niet zo lekker loopt bij DELTA. Eigenlijk vindt de SP-fractie het nog steeds van de gekke dat een meerderheid in de Eerste Kamer vindt dat DELTA in verband met de splitsing meer tijd verdient, maar wij hier vandaag toch met tijdsdruk te maken.

Dat neemt niet weg dat mijn fractie vindt dat wij klaar moeten zijn voor elk scenario. In de commissie hebben wij al aangegeven in welke richting wij denken. Het onderzoeken van herfinancieringsmogelijkheden is prima. Hetzelfde geldt voor het zoeken naar een oplossing voor de kerncentrale; dat is echt heel hard nodig. Echter, wij hebben ook aangegeven dat onderdelen van dit voorstel --als voorbeeld noem ik de voorwaarden voor de verkoop van Enduris-- ons nu veel te ver gaan.

Wij dienen dan ook een aantal amendementen; ze spreken voor zich. Wij willen dat, waar er over verkoop wordt gesproken, dit uit het dictum wordt gehaald. Wij verlangen een oplossing voor de kerncentrale. Als DELTA daarvan verlost is, zijn er voor het bedrijf ineens weer heel andere mogelijkheden. Voorts verlangen wij een toevoeging in verband met het marktconform financieel rendement. Wij willen voorkomen dat hiermee het voortbestaan van de onderneming in gevaar wordt gebracht. Wij hebben een en ander in vier amendementen verwoord, zodat de fracties per onderdeel kunnen overwegen of zij het gedeeltelijk of geheel met ons eens zijn, of misschien wel helemaal niet.

Daarnaast dienen wij een motie in die erop is gericht dat de raad van commissarissen zo snel mogelijk, wat ons betreft nog vandaag, wordt ontboden om uitleg te komen geven over de salarisverhoging voor de CEO. Over de tekst van deze motie valt er met ons te praten wanneer dat kan leiden tot meer steun voor de motie.

Voorzitter. In Zeeland hebben wij twee artikel 12-gemeenten. Ze mogen niet meedoen aan een herfinanciering. Wat betekent dit? Wat betekent het wanneer ook andere gemeenten om financiële of andere redenen niet kunnen meedoen?

Ten slotte wil ik nog meedelen dat de SP-Kamerfractie met een initiatiefwetsvoorstel komt dat erop is gericht om de splitsing van DELTA uit te stellen totdat ook de rest van Europa overgaat tot splitsing. Zoals het nu gaat, vinden wij het oneerlijk en zelfs onrechtvaardig. Zoals men weet, kan de SP daar heel slecht tegen.

De heer **Bierens** (VVD). Voorzitter. De SP strijdt al langer tegen de Splitsingswet en de splitsing van DELTA, maar ik begrijp niet goed dat zij dat nú nog doet. Immers, de bedrijfsomstandigheden bij DELTA zijn nu zodanig dat daarmee een bewijs wordt geleverd van het nut van de splitsingswetgeving. Een ongezond onderdeel dreigt de gezonde onderdelen mee te sleuren, zelfs in de richting van een mogelijk faillissement. Hoe kan de SP er nu tegen blijven dat die onderdelen apart worden gezet? Ik begrijp het écht niet.

Mevrouw **Van Unen** (SP). Voorzitter. De VVD en de SP hebben fundamentele meningsverschillen, al vanaf het begin van dit proces. Ook wij denken mee om tot oplossingen te komen en ook wij gaan mee in de herstructurering, maar die tijdsdruk... Het zou best eens zo kunnen zijn dat, als wij van de kerncentrale af zijn of de energiemarkt verandert, het bedrijf er in financiële zin anders voor komt te staan. De tijd die andere bedrijven in Europa wél krijgen, willen wij ook voor DELTA.

De heer **Bierens** (VVD). Bent u van mening dat DELTA dit nog een paar jaar zo kan volhouden? U verlangt uitstel van de splitsing. U denkt dat "een paar jaar" gaat lukken?

Mevrouw **Van Unen** (SP). Als die paar jaar gunstiger omstandigheden opleveren --ik denk dat dat kan en noem de kerncentrale en een betere energiemarkt-- is het beter voor het bedrijf wanneer er wat meer tijd beschikbaar is.

De heer **Bierens** (VVD). Voorzitter, ik ben onder de indruk van de invloed van de SP op de wereldmarkt waar het om energie-ontwikkelingen gaat...

De **voorzitter**. Door het lid Van Unen zijn de volgende vier amendementen ingediend:

Ondergetekende stelt het volgende amendement voor:

II

iii Een marktconform financieel rendement.

Toevoegen: als dit de continuïteit van het bedrijf niet in gevaar brengt.

Dit amendement krijgt nr. 4.

Ondergetekende stelt het volgende amendement voor:

III

ii In geval van verkoop dient dit te geschieden tegen marktconforme voorwaarden waarbij verkoopprijs en voorwaarden op het gebied van werkgelegenheid in samenhang zullen worden beschouwd.

De hele zin schrappen.

Dit amendement krijgt nr. 5.

Ondergetekende stelt het volgende amendement voor:

III

iii Verkoop van Enduris pas kan plaatsvinden indien voldoende vaststaat dat alternatieve mogelijkheden niet of niet tegen marktconforme voorwaarden kunnen worden geëffectueerd.

De hele zin schrappen.

Dit amendement krijgt nr. 6.

Ondergetekende stelt het volgende amendement voor:

Toevoegen:

VI Er een oplossing moet komen voor de kerncentrale. Los van deze onderzoeken, de onderhandelingen over een oplossing voor de kerncentrale met het ministerie van Economische Zaken door moeten gaan.

Dit amendement krijgt nr. 7.

Door het lid Van Unen is de volgende motie ingediend:

Provinciale Staten van Zeeland, in vergadering bijeen op 5 februari 2016;

overwegende dat:

- *gemeenschapsgeld niet bedoeld is om grote salarissen van te betalen;*
- *DELTA NV in financieel zwaar weer verkeert;*
- *vandaag de medewerking van de Staten wordt gevraagd om het bedrijf DELTA NV voor de toekomst te redden;*
- *voor het redden van het bedrijf mogelijk meer gemeenschapsgeld nodig is;*
- *de Staten het onwenselijk vinden dat de CEO in deze omstandigheden een salarisverhoging heeft gekregen van meer dan 100.000 euro;*
- *de Staten de grootste aandeelhouder van het bedrijf zijn;*
- *de Staten over deze salarisverhoging geïnformeerd willen worden;*

dragen Gedeputeerde Staten op om de raad van commissarissen van DELTA NV te ontbieden om op de kortst mogelijke termijn, het liefst vandaag nog, uitleg te komen geven aan de Staten over deze salarisverhoging;

en gaan over tot de orde van de dag.

Deze motie krijgt nr. 8.

De heer **Veraart** (D66). Voorzitter. Zal ik dan maar beginnen waar de fractie van de SP eindigt, namelijk met het ontbieden van de raad van commissarissen? Welnu, dat lijkt mij niet helemaal passend bij het motto "Samen voor DELTA" dat wij enkele maanden geleden nog allemaal omarmden. DELTA is heel belangrijk voor onze provincie, dus: "Samen voor DELTA" en ook; "Samen met DELTA voor Zeeland".

Voorzitter. Ons energiebedrijf --wij zijn aandeelhouder en dus kunnen wij spreken over "ons" energiebedrijf-- wankelt. Ik noem drie oorzaken. Allereerst is er sprake van een slechte markt, met bijzonder lage gas- en stroomprijzen. In de tweede plaats zijn er verkeerde keuzes gemaakt: slechte investeringen, niet renderende participaties, kapitaalvernietiging om daar weer van af te komen. In de derde plaats gaat het om een uitgeholde financiële positie, mede als gevolg van hoge dividenduitkeringen toen de resultaten daarvoor in feite al te slecht waren. Ik heb bij deze drie oorzaken niet de opgelegde splitsing genoemd, maar ook dat aspect vergroot en versnelt de noodzaak van herstructurering.

De fractie van D66 vindt het een goede zaak dat wij nu, bij voorkeur met de andere aandeelhouders, een richting aangeven die door het bestuur van DELTA, de raad van commissarissen en de directie, vervolgens kan en eigenlijk ook móet worden uitgewerkt in

verschillende scenario's. Als gevolg daarvan valt er in een volgende fase echt iets te kiezen op basis van nadere inzichten, maar wij geven wel nú richting aan, via een toetsingskader voor de herstructurering.

Mijn fractie is het eens met de voorgestelde richting. Ook wij verkiezen herfinanciering boven verkoop, zeker op dit allerbelabberdste moment, althans voor de energiedelen. In het toetsingskader ontbreekt ons inziens echter bij punt IV dat een daar genoemde totaaloplossing alleen mogelijk is wanneer de nucleaire operaties van EPZ, de kerncentrale, met het Rijk wordt geregeld. Dat is nu een blokkade voor heel veel nog uit te werken scenario's, voor heel veel mogelijkheden voor de herstructurering en de herfinanciering. Dat moet dus éérs worden geregeld. Wij dienen een amendement in dat erop is gericht om onderdeel IV van het toetsingskader op dit punt aan te vullen.

Voorzitter. Als aandeelhouder stellen wij een toetsingskader vast dat vervolgens moet worden uitgewerkt. Het is niet alleen "Samen voor DELTA", maar ook "Samen met DELTA", dus ook samen met de directie en de raad van commissarissen. Net voor ik zelf in deze Staten aantrad, waren er ook al problemen tussen de aandeelhouders en het bestuur van de vennootschap. Ook toen al werd er een forse kras opgelopen, hetgeen heeft geleid tot een wisseling van de bezetting in de raad van commissarissen. Helaas stellen wij deze week vast dat ook het huidige bestuur nog helemaal niets heeft begrepen van wat het betekent om publieke aandeelhouders te hebben.

Dit heeft niet alleen gevolgen voor discussies die over je bedrijf worden gevoerd, maar ook voor hoe je je als bestuurder --of je nu commissaris of directeur bent-- gedraagt. Bij het nemen van beslissingen dien je rekening te houden met zaken waarvan je weet dat het belangrijke opvattingen in de samenleving en bij de aandeelhouders zijn.

Voorzitter. Ik heb een quote gelezen waarin de heer Maas, voorzitter van de raad van commissarissen, aangeeft dat hij de gedeputeerde maar niet zou hebben geïnformeerd, de aandeelhouderscommissie maar niet zou hebben geïnformeerd omdat ze eigenlijk al wel wisten dat het niet lekker lag. Ik ben heel benieuwd naar de reactie van de gedeputeerde daarop. Immers, hieruit blijkt dat men zich heeft gerealiseerd dat dit op verzet zou stuiten en het niettemin doorzet.

Voorzitter. DELTA wankelt en dus moeten wij met vereende krachten proberen om de aan het bedrijf verbonden werkgelegenheid voor Zeeland te behouden. Bij die "vereende krachten" past het niet een graaicultuur te tonen. Terecht of niet terecht, dit zal met betrekking tot de goodwill van DELTA bij ons als provinciebestuur, bij onze achterbannen, bij de klanten en bij de medewerkers heel slecht

overkomen. Op een handvol bestuurders na is er niemand die daar iets positiefs van vindt.

Ik denk echter dat het niet verstandig is, voorzitter, om de raad van commissarissen te ontbieden om daarover hier een discussie te gaan voeren. Mijns inziens is het sowieso niet gebruikelijk dat wij in Statenvergaderingen anderen ontbieden om daarmee te gaan discussiëren.

Mevrouw **Van Unen** (SP). Als de raad van commissarissen iets van ons wil, worden we wél 's avonds nog eventjes opgeroepen...

De heer **Veraart** (D66). Misschien bent ú ooit ontboden, maar ik in elk geval niet. Als men ons uitnodigt, maken wij daar graag tijd voor. Immers, overleg is heel belangrijk en het is ook heel belangrijk om dat op een correcte manier te doen.

Voorzitter. Wij vinden het voorliggende toetsingskader een prima manier --zij het dat het nét nog wat beter kan; vandaar ons amendement-- om het bestuur van de vennootschap duidelijk te maken in welke richting wij voorstellen verwachten. Dat het voor de samenwerking, die zo hard nodig is, van belang is dat wij als aandeelhouders de eigen rol en de positie van het bestuur van de vennootschap respecteren, heb ik al in de commissie onderstreept. Dat het heel moeilijk wordt om samen te werken met mensen die zich zo weinig gelegen laten liggen aan wat zij kennelijk al wisten over onze opvattingen inzake het beloningsbeleid, lijkt mij evident. Dat is gewoon een heel slechte zaak. Het zou dan ook verstandig zijn wanneer de bestuurders van DELTA zich opnieuw zouden beraden en terug zouden komen op het besluit inzake de in deze context exorbitante salarisverhoging.

De **voorzitter**. Door de leden Veraart, Schonis en Van Veen-de Rechter is het volgende amendement ingediend:

Provinciale Staten van Zeeland, in vergadering bijeen op 5 februari 2016;

amenderen het statenvoorstel Toetsingskader herstructurering DELTA NV;

punt IV van het dictum wordt als volgt:

IV. Aandeelhouders hebben de bereidheid in het kader van een totaaloplossing mee te denken over een bijdrage aan de herstructurering, indien er eerst een blijvende oplossing komt voor de blokkade die de kerncentrale (EPZ) nu vormt."

Dit amendement krijgt nr. 9.

De heer **Faasse** (ZL). Voorzitter, aanwezigen, mensen op de publieke tribune waaronder vertegenwoordigers van de centrale ondernemingsraad van DELTA. Ik sta hier in het besef dat van onze besluitvorming veel afhangt voor een groot aantal medewerkers van het nutsbedrijf waarvan wij voor 50% aandeelhouder zijn. Deze belangrijke kwestie gaat in het bijzonder deze mensen aan.

Het stuk dat voor ons ligt, kent een bepaalde insteek: wij gaan naar een herstructurering toe, daar is geld voor nodig en dat gaan wij, eventueel via een omweg, halen bij de aandeelhouders. Voorzitter. Is het terecht om dáár de rekening neer te leggen? Wij vinden van niet. Gesteld wordt dat er om een garantstelling wordt gevraagd. Welnu, mijns inziens komt die per inwoner van Zeeland neer op 400 tot 500 euro per persoon, jong of oud, arm of rijk, rijp of groen. Het eigen vermogen van de provincie komt neer op 120 euro per inwoner. Medewerking wordt ook gevraagd van de gemeente Vlissingen en ik denk dat de rijksinspecteur daar een bepaalde mening over zal hebben. Ook de gemeente Middelburg staat onder verscherpt toezicht. De provincie zal moeten aangeven of men wel of niet kan meedoen, en daarmee heeft zij een beetje een dubbelrol. De gemeente Veere heeft een vermogen in de orde van grootte van 450 euro per inwoner; het loopt niet over.

Voorzitter. Ons eigen vermogen is 46 miljoen en wij hebben in verband met Zeeland Seaports al te maken met een garantstelling, samen met andere partijen, van 500 miljoen. Mijns inziens gaan wij hierin te ver. Op deze wijze verzaken wij onze zorgplicht. Er zijn banken die ons kunnen vertellen wat het op termijn gaat kosten als je je zorgplicht verzaakt. Zeeland Lokaal vindt dat je in deze situatie niet van deze overheden kunt vragen om dergelijke garantstellingen te accepteren. Immers, ze gaan het eigen vermogen ver te boven.

De heer **Dorst** (SGP). Voorzitter. Wat ik in dit betoog mis is dat --als die garantstelling wordt afgegeven, door de provincie met een belang van 50%-- daarmee óók wordt geregeld dat men structureel jaarlijks 5 miljoen toevoegt aan de begroting. Bovendien wordt er structureel jaarlijks een aantal miljoenen bespaard door af te lossen op de aandelen. Jaarlijks kan men daarmee de reserve met 7 of 8 miljoen laten toenemen.

De heer **Faasse** (ZL). Daar was ik nog niet aan toegekomen, voorzitter. Zelf heb ik ooit met geleend geld aandelen gekocht om het rendement te verbeteren. Ook de heer Dorst heeft het nu over het verbeteren van het rendement. Welnu, als het zo gaat, moet je ook bestand zijn tegen een

"margin call". De winst van Evides komt voor een groot gedeelte uit de markt. Wij zien nu dat er elke maand 60 miljard wordt bijgedrukt en dat winkelketens omvallen. De rente is 2%, tien jaar vast, en nog liggen mensen niet in slaapzakken voor de deur van de makelaar...

De heer **Dorst** (SGP). Voorzitter. Ik vind niet dat deze vergelijking opgaat. Mensen die in het verleden aandelen kochten met geleend geld en die daarbij kozen voor een waterleidingbedrijf zijn niet in problemen gekomen. De problemen waarop de heer Faasse nu doelt, zijn in andere sectoren ontstaan. Nogmaals, met deze vergelijking wordt geen recht gedaan aan de situatie waarmee wij te maken hebben.

De heer **Faasse** (ZL). Met die vergelijking wordt daaraan in die zin wél recht gedaan dat de winst van Evides voor een gedeelte uit de markt komt. Die winst is er niet vanwege het water dat bij u en bij mij uit de kraan komt. Die winst haalt men binnen met activiteiten die men ontplooit op de vrije markt. Ik zou zeggen: kom nou niet aan met de stelling dat het altijd al zo is geweest en dat het dus wel goed zal blijven gaan. Wij kennen allemaal voorbeelden van andere ontwikkelingen. Wij moeten hier enorm voorzichtig mee zijn. In elk geval vindt mijn fractie dat de provincie haar spankracht te boven gaat met de genoemde garantstellingen. Hoever kan men hiermee gaan; 500 miljoen hier, 200 miljoen daar? Als we niet oppassen, zitten we straks boven het miljard.

De heer **Veraart** (D66). Voorzitter. Wij behandelen nu een statenvoorstel dat handelt over een toetsingskader, maar de heer Faasse is blijkbaar al bezig om geld te lenen. Is hij nu zoveel sneller dan wij of is hij gewoon voorbarig?

De heer **Faasse** (ZL). Ik wil zeker niet zeggen, mijnheer Veraart, dat ik sneller ben dan u --dat zult u mij nooit horen zeggen-- maar mijns inziens zien wij bij dit toetsingskader de contouren van een voorstel. Als wij met dit statenvoorstel akkoord gaan, is de rest gewoon een invuloefening. Wij kunnen dan later nog wel zeggen dat wij het zo niet hadden bedoeld, maar dat krijgen wij te horen: u bent er tóen al mee akkoord gegaan. Dat is de reden, voorzitter, waarom wij onderstrepen dat wij hiermee een grens overgaan. Daar voelen wij niets voor.

Dat laat onverlet dat wij met een probleem zitten. Wij zouden graag van de directie van DELTA --wij hebben daar een heel kundige CEO want die wordt heel goed betaald-- een voorstel zien waaruit blijkt hoe het op een andere manier kan. Het geld van Evides komt binnen bij DELTA. Wellicht is het

met "financial engineering" mogelijk om verlichting te realiseren voor het bedrijf, de holding als geheel.

De heer **Bierens** (VVD). Voorzitter, collega's. Vandaag staat het toetsingskader herstructurering DELTA NV op de agenda. Om misverstanden te voorkomen --die zijn er mijns inziens wel al-- onderstreep ik dat de Staten nu niet besluiten over het al dan niet verstrekken van een garantie. Wél wordt besloten om een eventuele borgstelling binnen de opties van herfinanciering en een totaaloplossing, onderdeel te laten zijn van de verkenningen door DELTA.

Voorzitter. Nu grote uitverkoop houden, lijkt de VVD-fractie in elk geval géén goede optie. Zij stelt vast dat zeer kostbare tijd verloren is gegaan door het verzet van DELTA, nog geen twee maanden geleden, tegen de Splitsingswet. Voor alle duidelijkheid: die wet is niet de oorzaak van de situatie waarin DELTA nu verkeert. DELTA is namelijk --ik zeg erbij: helaas-- nog niet gesplitst. Neen, het zijn marktomstandigheden in de energiesector en bedrijfsomstandigheden die ertoe hebben geleid dat DELTA nu in zwaar weer verkeert. Wás DELTA maar gesplitst, voorzitter, dan waren de risico's al eerder ingedamd.

De situatie waarin DELTA nu verkeert, is juist datgene wat men met de Splitsingswet beoogt te voorkomen, namelijk dat de grote publieke belangen van het netwerkbedrijf en het bezit binnen waterbedrijf Evides worden meegesleurd in de verliezen van de risicovolle commerciële activiteiten, die van de centrales en de handel. Ik snap werkelijk niets van het standpunt dat de SP-fractie nu nog inneemt. De nood is hoog en de beschikbare tijd is beperkt. En dan pleit die fractie nu nog voor uitstel van splitsing... Dit is voor de VVD-fractie een groot raadsel.

Hoe nu verder? Voorzitter. Mijn fractie steunt het voorstel van het college dat nu aan de orde is. Het behelst de vaststelling van een toetsingskader voor de voorstellen van DELTA met betrekking tot de noodzakelijke herstructurering. Daarbij zullen de in de aandeelhoudersstrategie geformuleerde doelstellingen met betrekking tot risicobeperking, duurzame werkgelegenheid en rendement als overkoepelend kader dienen. Dat hebben wij al eerder vastgesteld.

In dit verband vindt mijn fractie ook waardevol de inhoud van de memo van de Aandeelhouderscommissie, het inmiddels bekende vraag-en-antwoord-document van 28 januari. Dat geldt vooral ook voor de randvoorwaarden, vermeld op blz. 4, waaraan een eventuele borgstelling in de ogen van de commissie zou moeten voldoen. Kan de gedeputeerde toezeggen dat deze randvoorwaarden in het verder te volgen traject worden ingebracht? Kan de gedeputeerde tevens aangeven wat nu verder het tijdspad is?

Voorzitter. De tijd dringt, om verschillende redenen. Er staan grote belangen op het spel, namelijk die van de werknemers en de werkgelegenheid, die van de gezonde en de ongezonde bedrijfsonderdelen, en die van de aandeelhouders. Mijn fractie blijft van oordeel dat ingezet moet worden op gezonde banen, banen met toekomst, binnen het bedrijf. Tevens moet worden ingezet op aandeelhouderswaarde; die is Zeeuwsbreed van belang. Echter, de eerlijkheid gebiedt óók te zeggen dat er banen verloren zullen gaan. Dat is onvermijdelijk om de gezonde onderdelen gezond te kunnen houden.

Bijzondere aandacht verdient de kerncentrale. Daarvoor is de hulp van het Rijk noodzakelijk en die hulp is tijdens de debatten in de Tweede Kamer toegezegd door de minister. Kan de gedeputeerde de stand van zaken op dit punt aangeven?

Voorzitter. De VVD-fractie heeft waardering voor de houding en de inzet van de Aandeelhouderscommissie en de centrale ondernemingsraad van DELTA in dit lastige proces. Zij verdienen onze steun. Het zou goed zijn wanneer met betrekking tot dit dossier alle neuzen eens in dezelfde richting zouden gaan staan.

In tweede termijn zal ik ingaan op de beloning van de CEO van DELTA en op de comotie die in dat verband is ontstaan en die wij goed begrijpen. Daar kom ik dus nog op terug, maar toen ik zojuist de heer Veraart hoorde spreken, kwam ik veel punten van herkenning tegen.

Mevrouw **Pijpelink** (PvdA). Voorzitter. DELTA is in 1991 ontstaan als gevolg van een fusie tussen de Watermaatschappij Zuid-West-Nederland en de Provinciale Zeeuwse Energiemaatschappij, in de volksmond "de PZEM" genoemd. Al bijna een eeuw lang -- de PZEM is in 1919 opgericht-- onttrekken vele, vele Zeeuwen hun water, gas en licht aan dit oer-Zeeuwse bedrijf. De dekking van de Zeeuwse huishoudens, klanten van DELTA, is nog steeds torenhoog. Zeeuwen zijn trouw en hebben veel vertrouwen in hun energiebedrijf. Het is echt bijna hún bedrijf, via hun eigen gemeente en hun provincie Zeeland, die als publieke aandeelhouders betrokken zijn bij het wel en wee van het bedrijf.

Lange tijd is er een periode van "wel" geweest. Riante dividenduitkeringen hebben jarenlang de kassen van Zeeuwse gemeenten en de provincie gespekt. Er zijn mooie initiatieven en ontwikkelingen in Zeeland mee gefinancierd. Het gaat om een mooi Zeeuws product, met veel werkgelegenheid voor Zeeuwen. DELTA als een lefgozertje, zou je kunnen zeggen, tussen alle grote jongens in Nederland. Het bedrijf ging in het begin van deze eeuw grote nieuwe markten verkennen, zoals zoveel nutsbedrijven en semipublieke

instellingen in de jaren negentig deden. Inmiddels is DELTA het jasje van de aloude PZEM allang ontgroeid. Het is een speler geworden op de markt van multimedia, duurzame energie en, tot voor kort, zelfs afvalverwerking.

Voorzitter. Waarom deze bijna nostalgische terugblik? Vandaag ligt in deze vergadering van provinciale volksvertegenwoordigers de vraag voor of wij, als publieke aandeelhouders, bereid zijn om onze nek uit te steken. Na jaren van veelal vooral het "wel" is er nu een tijd van "wee". De directie van DELTA lijkt krokodillentranen te huilen. Immers, waarom nam het bedrijf niet eerder passende maatregelen, naast de verkoop van een windenergiepark en Indaver, om het bedrijf klaar te stomen voor een splitsing die vanaf 2008 in de lucht hing? Sterker nog: vanaf 2008 was die splitsing wettelijk vastgelegd. Waarom horen wij, als aandeelhouders, niets van de directie? Waarom zijn er geen plannen, liggen er geen aanvalsplannen op tafel, zien wij geen vastberaden directie met opgestroopte mouwen die voor haar mensen gaat staan, die zichtbaar knokt voor het behoud van baanzekerheid voor haar werknemers?

Wat zien wij daarentegen wél? Voorzitter. Wij zien vandaag in de PZC een president-commissaris die zegt: dit salaris is gebruikelijk. Dat kan zo zijn, maar onze fractie is het eens met de fracties van de SP en D66 dat deze salarisverhoging onwenselijk is, niet getuigt van welke sensitiviteit dan ook waar het gaat om de transitie waarin het bedrijf zich bevindt en de loongrens waaraan DELTA-werknemers worden gehouden. De PvdA-fractie doet dan ook een moreel beroep op de raad van commissarissen en de directie om --vanuit een voor hen blijkbaar onorthodox perspectief, maar wel met inachtneming van een breed gevoeld ongenoegen in de Zeeuwse samenleving-- deze salarisverhoging te heroverwegen. Het zou hen sieren en getuigen van moraliteit.

Wat zien wij nog meer? Voorzitter. Wij zien mensen van de centrale ondernemingsraad die zich onvermoeibaar inzetten voor het behoud van werkgelegenheid voor Zeeland. Wij zien vele aandeelhouders, volksvertegenwoordigers, die zich laten informeren, die hun hoofd pijnigen om te onderzoeken en te bedenken wat de beste strategie is om bepaalde doelen te bereiken. Ze stellen zichzelf steeds maar weer de vraag: wat is verstandig, wat is ons standpunt en hoe kunnen wij het uitleggen aan de Zeeuwse belastingbetaler, aan de DELTA-klant, aan de DELTA-werknemer, aan de rijksoverheid?

Voorzitter. De PvdA-fractie is niet te beroerd om haar nek uit te steken wanneer de situatie dat vraagt en als de toekomst daarmee gebaat is. Zij heeft drie belangrijke doelen voor ogen. In de eerste plaats vinden wij het belangrijk dat wij ons, als publieke aandeelhouder, inzetten en hard

maken voor het behoud van zoveel mogelijk duurzame werkgelegenheid voor Zeeland. In de tweede plaats vinden wij het belangrijk dat de publieke inspanningen, de publieke betrokkenheid en dus ook verantwoordelijkheid, vertaald in het publieke aandeel in DELTA, zoveel mogelijk hun waarde behouden. Van belang is voor de Zeeuwse gemeenten en voor de provincie dat met die waarde mooie plannen gemaakt en betaald kunnen worden. In de derde plaats vinden wij het belangrijk dat wij samen met de rijksoverheid een financiële oplossing vinden voor de verlieslatende kerncentrale.

Voorzitter. Om ons dadelijk te kunnen uitspreken over het voorliggende voorstel leggen wij het college een aantal vragen voor. Kan het college de garantie afgeven dat een eventuele borgstelling door de aandeelhouders in juridische zin niet betiteld kan worden als verboden staatssteun? Is het college het met onze fractie eens dat het signaal van de salarisverhoging haaks staat op de inspanningen die nu van de publieke aandeelhouders worden gevraagd om het bedrijf te helpen zich staande te houden? Zo ja, is het college dan bereid om dit signaal over te brengen aan directie en raad van commissarissen? Is het college het met onze fractie eens dat van de directie van DELTA een proactieve en coöperatieve houding mag worden gevraagd in de precaire situatie rond de splitsing van DELTA? Zo ja, is het college dan bereid om de directie om deze houding te vragen?

Voorzitter. Ik begon mijn betoog met opmerkingen over de PZEM. Geloof u mij, er zijn nog steeds Zeeuwen die het niet over "DELTA" hebben maar over die PZEM. Mijn eigen opa en oma zijn daarvan een voorbeeld. Dat zegt toch wel iets over de emotionele waarde die dit bedrijf voor veel mensen heeft. Het bericht over de salarisverhoging zal dit overigens zeker onder druk zetten. Onze fractie kent die emotionele waarde. Te zamen met de drie genoemde doelen maakt dit dat wij --mits wij de garantie krijgen dat het hier niet om onoorbare staatssteun gaan-- bereid zijn om onze nek uit te steken om een totaaloplossing te helpen creëren.

Mevrouw **Kool-Blokland** (CDA). Voorzitter. Zoals mijn fractie al in de commissie aangaf, plaatst de situatie waarin DELTA zich thans bevindt, de aandeelhouders voor een duivels dilemma. Het bedrijf kan in zijn huidige vorm van de holdingstructuur niet verder. DELTA is in enkele jaren tijd van een goed lopend bedrijf veranderd in het zorgenkindje van de Zeeuwse samenleving. Dat is niet datgene waarmee wij gelukkig zijn. Dit is voor Zeeland, voor de werkgelegenheid maar ook voor de aandeelhouders een zeer kwalijke zaak. De geringe omvang van het bedrijf blijkt een groot

schaalnadeel op te leveren. Eigenlijk wisten wij dat al heel lang, maar er zijn niet tijdig door het bedrijf maatregelen getroffen. Als wij niet oppassen sleuren nu de verlieslatende onderdelen het bedrijf mee in de afgrond. Om uit dit zwarte gat te komen, lijkt er nu een keuze tussen twee kwade opties te zijn: herfinancieren of verkopen van gezonde onderdelen. Met recht spreken wij hier over een duivels dilemma.

Voorzitter. Wat was ook alweer voor de aandeelhouders van belang? Waar moeten wij op teruggrijpen bij de beantwoording van de vraag welke weg wij nu moeten gaan bewandelen? Wij hadden een aandeelhoudersstrategie, met nadruk op werkgelegenheid, aandeelhouderswaarde en beperkt risicoprofiel, passend bij een publieke aandeelhouder. Waar is dat gebleven? Deze strategie was goed, maar ze is nog onvoldoende scherp om ons te helpen bij het vinden van de weg die wij moeten volgen om te komen tot de noodzakelijke herstructurering. Thans tekenen de twee genoemde wegen zich af en het lijkt alsof er geen andere wegen zijn. In de voorlichtingsbijeenkomst zijn deze twee wegen gepresenteerd, maar zijn dat werkelijk de enige mogelijkheden?

Voorzitter, de CDA-fractie is daar nog niet van overtuigd. Als provincie hebben wij al eerder vele miljoenen in een noodlijdend bedrijf gestopt dat het vervolgens, na een aantal jaren, toch niet bleek te redden. Wij moeten niet twee keer in dezelfde valkuil stappen. Ik weet het: in dit geval is het in zoverre ánders dat dit bedrijf publieke aandeelhouders heeft, maar ook in die situatie wordt van ons een zakelijk en nuchter oordeel gevraagd.

Wat de recente ontwikkeling met betrekking tot het salaris van de CEO betreft, vind ik het vreemd dat het bedrijf kennelijk voor die salariering in de richting van de private markt opschuift, terwijl men --als het op hulp aankomt-- bij de publieke aandeelhouders te rade gaat. Dat is een wel héél vreemde keuze. Wij vinden dat dit een absoluut onaanvaardbare weg is. De raad van commissarissen zou dit niet moeten toestaan. Wij zoeken dan ook naar een manier om de raad van commissarissen duidelijk te maken dat dit een kwestie is die teruggedraaid moet worden. Wij vinden het onaanvaardbaar dat deze salarisverhoging ons nu wordt gepresenteerd, in deze tijd, onder deze omstandigheden, met deze hulpvraag. DELTA heeft kennelijk een erg slecht gevoel voor timing. Het is een soort bizar gevoel voor humor dat deze ontwikkelingen nu samenvallen. Het is zwarte humor waarmee wij weer in het zwarte gat belanden waar wij juist niet in willen raken. Wij vragen het college welke mogelijkheden het ziet om tegenover de raad van commissarissen aan te geven dat dit besluit moet

worden teruggedraaid. Voor zover wij weten gaan de Staten, via het college van GS, over de aanstelling van leden van de raad van commissarissen. Dat zou betekenen dat de Staten ook gaan over het vertrek van leden van de raad van commissarissen. Graag horen wij van het college wat hier de mogelijkheden zijn.

Voorzitter. Het is voor ons allen, als statenleden, bijzonder lastig om op de wat langere termijn te beoordelen of de beoogde herstructurering succesvol kan zijn en of die voldoende zal zijn. Met "langere termijn" bedoel ik een termijn die langer is dan de vijf jaar die nu in de scoop zit. Het voelt nu niet goed om tussen de twee kwade opties te moeten kiezen. Wij voelen ons met de rug tegen de muur staan. Daarom komt de vraag op in hoeverre het geschetste perspectief --ik doel op de twee keuzemogelijkheden-- het enige is en of die mogelijkheden voor de lange termijn houdbaar zijn.

Vervolgens stel ik enkele vragen, voorzitter, omdat er nog veel onduidelijkheden zijn. Als wij met het oog op een oplossing een bepaalde weg willen inslaan, moeten wij zeker weten dat dat een houdbare weg is.

De heer **Bierens** (VVD). U vraagt zich af of er nog andere opties zijn. Welke andere opties ziet uw fractie wellicht nog?

Mevrouw **Kool-Blokland** (CDA). Uit het statenvoorstel komt naar voren dat gevraagd wordt om de twee genoemde opties mee te nemen, maar de vraag rijst of alle scenario's in beeld worden gebracht. Wij stemmen in met het in beeld brengen van alle scenario's, dus ook deze twee, maar wij willen --voordat wij een voorkeur voor een bepaalde richting uitspreken-- weten of dat een haalbare optie is. Wij verlangen een nauwkeurig onderzoek van alle verschillende mogelijkheden en opties, vóór wij een keuze maken, inclusief deze twee. Hoe hard zijn bijvoorbeeld de meerjarenverwachtingen met betrekking tot de verlies- en winstrekeningen van de gezonde onderdelen? Die zijn mede van belang voor de garantstelling. Als dit aspect niet duidelijk is, kan het hele veld gaan schuiven. Ook in het kader van de verschillende scenario's moet dit worden uitgewerkt. Wij snappen dat dat op dit moment misschien nog niet kan, maar het is wél een randvoorwaarde om een besluit te kunnen nemen.

De heer **Dorst** (SGP). Voorzitter. Ik kan het denken hierover van de CDA-fractie wel begrijpen, maar vraag aandacht voor de context van de enorme tijdsnood die hier geldt. Er moet écht iets gebeuren; eigenlijk had er gisteren al iets moeten gebeuren. Als nu wordt gezegd dat op voorhand alles helder en duidelijk moet zijn, komen wij terecht in een

situatie waarin we op onze handen gaan zitten totdat alle zaken zijn uitgezocht die de CDA-fractie helder wil hebben. Dan zijn wij zomaar een jaar verder en staan wij écht met de rug tegen de muur. Tegen die achtergrond snap ik de opstelling van de CDA-fractie niet.

Mevrouw **Kool-Blokland** (CDA). Het komt mij voor dat u in een zwart gat wil stappen, zonder dat u alle consequenties in beeld heeft. Dat lijkt mij toch een vreemde verantwoordelijkheid voor Provinciale Staten. Het voorliggende voorstel is geheel in lijn met de door DELTA uitgezette planning en met datgene wat tijdens de informatiebijeenkomst is aangegeven. Men is nu druk doende om al die scenario's uit te werken waarna van ons een definitief oordeel wordt gevraagd.

De heer **Dorst** (SGP). Wij gaan niet in een "zwart gat" stappen. Er worden allerlei dingen onderzocht en denkrichtingen worden aangegeven. Pas op het moment dat wij een besluit nemen --dat is nú niet aan de orde-- zetten wij een stap. Voor dat moment zetten wij geen enkele stap, ook niet in een zwart gat.

Mevrouw **Kool-Blokland** (CDA). Dan zijn wij het wat dat betreft geheel eens. Wij nemen een besluit op het moment dat alles duidelijk is en de scenario's zijn uitgewerkt.

Daarbij geldt voorts als randvoorwaarde, voorzitter, dat wij meer duidelijkheid hebben over EPZ. Naar ons oordeel is dit een heel harde voorwaarde voor het slagen van de herstructurering. Welke zekerheid heeft de provincie wat dit betreft? Hierover moet duidelijkheid bestaan voordat een keuze kan worden gemaakt. Hoe groot is de amoveringsreserve? Is daarin voldoende gestort? Hoe gaat de provincie om met de mogelijkheid dat niet alle gemeenten deelnemen? Dit kan een verschuiving met zich brengen met betrekking tot de risicofactor en de risicoanalyse. Het komt ons voor dat er aardig wat risico's op het lijstje van de provincie staan. Hoeveel risico kan de provincie nog dragen? Uiteraard dienen wij te weten of dit überhaupt een begaanbare weg is in verband met het aspect onoorbare staatssteun. Welke zekerheid hebben de aandeelhouders voor hun borgstelling als de winstgevende bedrijven allemaal beleend zijn? Er wordt gesproken over verwacht dividend. Hoe hard is dat? Is dit niet te veel "wishful thinking"? Hoe groot is de kans op gegarandeerde, duurzame, langdurige werkgelegenheid voor Zeeland? Er wordt gesproken over een periode van vijf jaar. Welnu, voorzitter, hier staat een historica; vijf jaar is als de dag van gisteren. Vijf jaar is een heel korte termijn voor een heel grote investering, bij een kort durende zekerheid.

Kortom, voorzitter, er zijn nog veel vragen en de beantwoording daarvan dient in de uitwerking van de scenario's een plek te krijgen. De CDA-fractie wil dan ook een deugdelijk toetsingskader om de voorstellen te kunnen beoordelen, een kader waarmee de aandeelhouders goede uitgangspunten krijgen en waarin specifiek de modellen zijn uitgewerkt. Herfinanciering kan tijdswinst bieden, ja, maar dat werkt alleen wanneer de tijd in ons voordeel werkt, en dat is geen automatisme, zoals dat nu het geval lijkt te zijn. Als de tijd nu gunstig zou zijn, zou verkoop van bepaalde onderdelen wellicht beter uitpakken dan over vijf jaar. Herstructurering is absoluut noodzakelijk, maar het moet wel goed gebeuren, met oog voor alle onderdelen van de aandeelhoudersstrategie en de lange termijn. Nogmaals, vijf jaar is een erg korte termijn. Wij zien ook graag de opties uitgewerkt die niet te maken hebben met herfinanciering of verkoop.

Voorzitter. Mijn fractie ondersteunt het voorstel om tot een toetsingskader te komen en wij wachten een verdere uitwerking graag af. Dat betekent niet dat men stil gaat zitten, maar juist dat er hard gewerkt gaat worden. Wij vragen het college om open te staan voor alle scenario's en om ook de kritische tegenstem uit de samenleving, de "counterveiling power" een plek te geven. Die kritische tegenstem is uitermate belangrijk bij de beoordeling van een en ander. Wij moeten nu niet een tunnelvisie gaan creëren maar met openheid alle scenario's in beeld houden.

De heer **Veraart** (D66). U speelt nogal met de optie verkoop en staat open voor andere opties dan herfinanciering. Moet ik concluderen dat u concrete verwachtingen heeft van een verkoop en dat u vindt dat die optie aantrekkelijker zou kunnen zijn? Waar denkt u aan?

Mevrouw **Kool-Blokland** (CDA). Wij spreken op dit moment over een toetsingskader en over scenario's. Ik wil géén tunnelvisie, gericht op slechts één of twee scenario's. Ik wil de breedte van de mogelijkheden onderzocht hebben.

De heer **Veraart** (D66). Dat is de fractie van D66 helemaal met u eens, maar de vraag rijst of u op dit moment de voorkeur onderschrijft voor herfinanciering boven verkoop.

Mevrouw **Kool-Blokland** (CDA). Zo staat het niet in het statenvoorstel. Daarin staat dat voldoende tijd wordt genomen en voldoende opties worden gecreëerd om te komen tot een duurzame totaaloplossing. Ik heb al eens gezegd dat ik het woord "totaaloplossing" een germanisme vind, maar vooruit... Herfinanciering is één van de mogelijke opties.

De heer **Dorst** (SGP). Voorzitter. Er is al veel gezegd en er zijn al veel vragen gesteld. Eén van de vragen die bij mij zijn blijven hangen, gaat over het toetsingskader voor de borgstelling. Ik doel op het vraag-en-antwoord-document. In dit belangrijke stuk staan heel wat zaken die niet in het voorstel zijn opgenomen. Ik verzoek de gedeputeerde om daar nader op in te gaan. Als wij overwegen om over te gaan tot borgstelling, moet duidelijk zijn dat dat alleen in het uiterste geval aan de orde kan zijn, wanneer alle andere wegen doodlopen. Als borgstelling al aan de orde is, moet zij met een uiterste krachtsinspanning zo minimaal mogelijk blijven. Je zou, bijna, in dat verband van iedereen een inspanningsbelofte of -verklaring vragen.

Voorzitter. Ik vraag aandacht voor een aantal aspecten. Het eerste is tijdverlies. Onze fractie constateerde in 2008 een vorm van obesitas of zwaarlijvigheid bij DELTA. Met een fraaier woord zou je het ook "corpulent" kunnen noemen. Immers, het bedrijf werd maar groter en groter, zwaarder en zwaarder. Mijn fractie was oprecht bezorgd want dergelijke aandoeningen leiden tot een kortere levensverwachting en allerlei gezondheidsproblemen. Wij vroegen dan ook in juni 2009 om hierover eens goed na te denken.

In een voorbereide motie hadden wij een aantal feiten op een rij gezet en wij constateerden dat het balanstotaal van de onderneming in een paar jaar tijd was verdubbeld. De winst, in absolute zin, bleef echter gelijk. In feite betekende dit dat de winst, in reële zin, was gehalveerd en dat het risico was verdubbeld. Met de motie werd het college opgeroepen om, samen met de andere aandeelhouders, op korte termijn met DELTA te spreken over een goede toekomstzekere strategie, en om met voorstellen hierover naar de Staten te komen. Gedeputeerde Poppelaars deed koninklijk de toezegging dat de motie integraal zou worden overgenomen. Zoals het hoort, voorzitter, dienden wij daarom de motie niet in; ze was overbodig geworden. Onze verwachtingen waren vanaf dat moment bijzonder hoog gespannen. Overigens, onze inspanningen maakte ook heel wat kritiek los; we waren "activistisch" en zaten op de stoelen van andere mensen. Niettemin wisten wij ons bijzonder gesterkt door de diepe overtuiging en gedachte dat wie niet voor zijn belang opkomt, faalt.

Vandaag, 5 februari, lijkt het er tóch van te komen dat datgene wat wij toen beoogden, vorm en gestalte gaat krijgen. Sommige dingen moeten acht jaar duren... Men zal begrijpen dat wij bitter teleurgesteld zijn in het excentriek lijkige gedrag en het lage tempo waarmee realiteitszin en urgentiebesef bij sommige gremia zijn gekomen. Dit, voorzitter, wilde ik toch even zeggen over het tijdsverloop.

Wat ik nog niet heb gehoord, is dat het splitsen van een onderneming een heel goede trend is en volop kansen biedt. Het opdelen van een onderneming is de beste weg naar een gezonde en fitte zelfstandigheid. Bij alle discussies over splitsing en herstructurering van DELTA wil mijn fractie met nadruk aandacht vragen voor de positieve kant van het splitsen. Splitsen biedt veel meer focus; er ontstaan vaak sterkere en meer zelfstandige bedrijven. Dat is goed voor de regionale economie en zeker ook voor de werkgelegenheid. Immers, het streven naar het bij elkaar houden van onderdelen heeft altijd gefaald. Men weet waarschijnlijk wel dat een conglomeraat in 80% van de gevallen niet datgene brengt wat eerder werd beoogd. Splitsen biedt, naast pijn, heel veel nieuwe kansen. Die pijn wordt door onze fractie erkend, maar zij ziet ook de kansen.

Het splitsen van een bedrijf kan op langere termijn bijzonder gunstig zijn voor de werknemers en voor de werkgelegenheid in het algemeen. Voor de aandeelhouders levert splitsing doorgaans minder risico op, en meer rendement. Wat is er nu mooier dan werken bij een bedrijf dat zelfstandig kan beslissen en op eigen benen kan staan? Dat is ook zo in het "normale" leven. Op een gegeven moment hou je wel van je moeder, maar zeg je toch: ik wil zelf ook wat te vertellen hebben. Welnu, die vreugde van het op eigen benen staan, wensen wij alle medewerkers van DELTA de komende jaren toe.

Voorzitter. Het eerste wat ik dacht toen in onze Zeeuwse samenleving commotie ontstond over de al veel genoemde salarisverhoging, was: wat zijn de drie belangrijkste kerncompetenties van een directeur? Eén van die drie is in elk geval het maximaal motiveren van alle medewerkers. Als je dát kunt, ben je een goede directeur. Als je dat niet kunt, heb je een probleem. Voorzitter. Wij begrijpen de maatschappelijke commotie over deze kwestie, waarover ik twee ondubbelzinnige opmerkingen wil maken. De eerste is: als het empathisch vermogen van de raad van commissarissen en de raad van bestuur voldoende is, ben ik ervan overtuigd dat de maatregelen die getroffen zijn, per omgaande teruggedraaid worden en dat een aanvaardbare bijstelling plaatsvindt. De tweede is: wij moeten als publieke aandeelhouder niet tevreden zijn met een raad van bestuur en een raad van commissarissen waarvan duidelijk is dat ze een tekort aan empathisch vermogen hebben.

De heer **Haaze** (PVV). Voorzitter. Het voorstel dat voor ons ligt, is duidelijk: gelet op de marktomstandigheden en de belangen van de provincie Zeeland als aandeelhouder, is herstructurering van DELTA noodzakelijk. De Splitsingswet is daarbij een katalysator. In september 2015 was de algemeen directeur van

DELTA tegenover diverse media bijzonder duidelijk over de toen boven de markt hangende Splitsingswet. Een gedwongen splitsing zou een verlies betekenen van zo'n 800 hoogwaardige banen in Zeeland.

Tijdens de informatiebijeenkomst op 19 januari is door de externe adviseur van de aandeelhouders juist gezegd dat ook zonder gedwongen splitsing herstructurering van DELTA nodig is. Voorzitter. De opmerking van de algemeen directeur van DELTA lijkt lijnrecht te staan tegenover de boodschap van de externe adviseur. Waarom ageert DELTA in september 2015 heftig tegen de Splitsingswet die tot herstructurering leidt, en waarom horen wij nú dat herstructurering onvermijdelijk is? Dat willen wij graag van de gedeputeerde horen.

Kijken wij naar het voorstel om tot herstructurering te komen zoals verwoord door de externe adviseur, dan komt het erop neer dat de verlieslatende onderdelen van DELTA apart worden gezet. Gelet op de juridische verplichting om de bestaande schuldeisers zorgvuldig te behandelen, moet geld beschikbaar worden gesteld aan de verlieslatende activiteiten. Dit benodigde geld komt uit de gezonde onderdelen. Herkapitalisatie van verlieslatende activiteiten kan via verkoop of herfinanciering van gezonde onderdelen, zo lezen wij. Een zogenaamde "entiteit" neemt dan de aandelen van Evides van DELTA over.

De provincie Zeeland zou kunnen bijdragen aan herfinanciering door middel van een borgstelling. Daarbij hoeft de provincie, als wij het goed hebben begrepen, zelf geen geld over te maken, maar zij staat wél garant voor het geval de lening van de entiteit niet meer afgelost zou kunnen worden. Voorzitter. Feitelijk laat DELTA zijn eigen aandeelhouders, waaronder de provincie, betalen voor iets dat al van ze is. Kan de gedeputeerde mij zeggen wat de provincie Zeeland daar voor belang bij heeft?

Vrij recent werd de forse salarisverhoging van de CEO van DELTA bekend. De PVV-fractie is boos, echt boos, want deze verhoging is niet van deze tijd en ze is in haar ogen maatschappelijk onverantwoord. Wij hebben een motie voorbereid die erop neerkomt dat de raad van commissarissen van DELTA naar huis wordt gestuurd als hij volhardt in het niet-terugdraaien van deze salarisverhoging.

De **voorzitter**. Door de leden Haaze, Van Dijk, Kooman en De Wit is de volgende motie ingediend:

Provinciale Staten, in vergadering bijeen op 5 februari 2016;

overwegende dat de recent bekend geworden loonsverhoging van CEO Kamerbeek naar hun opvatting niet van deze tijd is en maatschappelijk onverantwoord;

zijn van oordeel dat de raad van commissarissen van DELTA naar huis gestuurd dient te worden indien men volhardt in het standpunt dat de loonsverhoging van CEO Kamerbeek niet teruggedraaid zal worden;

roepen het college van GS op om tijdens de eerstvolgende AvA een voorstel met die strekking te doen;

en gaan over tot de orde van de dag.

Deze motie krijgt nr. 10.

De heer **Verburg** (CU). Voorzitter. Er zijn zo van die momenten in het leven dat je even stilstaat en terug- of vooruitblijkt. Ik denk aan trouwen, verhuizen, een nieuwe baan of ontslag, een ernstige ziekte, pensioen enz. Het zijn mijlpalen die soms een heel nieuw tijdperk inluiden. Wanneer DELTA een persoon zou zijn, zou deze periode van herstructurering zeker ook zo'n moment zijn.

Ik noem enkele zaken die te maken hebben met het bewogen verleden van DELTA. De start vond plaats in 1991, 25 jaar geleden, in de vorm van een fusie van de PZEM en de Watermaatschappij Zuid-West-Nederland. Als klein bedrijf tussen alle grote concurrenten was men actief met een aantal initiatieven. Ik herinner aan de biobrandstof, de zonnepanelen, de plannen voor de tweede kerncentrale, de verkoop van het windpark en de afvaltak, de zoektocht naar een partner en, recent nog, de verbeterde strijd tegen de Splitsingswet. Ook naar ons oordeel heeft het laatste ertoe geleid dat de aansluiting bij de markt verder verloren is gegaan.

Waar staan wij nú? Voorzitter. Inmiddels zijn de marktomstandigheden zo ongunstig geworden en zijn de prijzen zozeer verlaagd, dat de gezonde onderdelen de verliezen niet meer kunnen dekken. Daarom moet de onderneming worden geherstructureerd, los van de nieuwe regels die splitsing van leverings- en netwerkbedrijf voorschrijven. Het is een ernstige situatie in een spannende periode, vooral voor de vele honderden medewerkers die hun banen in gevaar zien, én hun gezinnen. Onze gedachten gaan naar hen uit.

Daarnaast hebben wij zorg te dragen voor de aandeelhouders die er in financiële zin toch al niet zo florissant voorstaan. Het gaat hierbij om plannen waarbij belastinggeld van de Zeeuwse burgers betrokken is, om een borgstelling voor 150 tot 200 miljoen. Daarmee zijn straks forse bedragen per

Zeeuws huishouden en per Zeeuwse ondernemer in het geding. Tussen het belang van behoud van werkgelegenheid en de risico's die wij bereid zijn te nemen, zal een verstandige balans moeten worden gezocht.

Wat moet er gebeuren? In de eerste plaats zal er een totaaloplossing moeten komen, inclusief een oplossing voor de kerncentrale. In de tweede plaats moeten er, gelet op de grote belangen, scenario's worden opgesteld, hetgeen primair aan het bedrijf is. Wij, als aandeelhouders, moeten vandaag het toetsingskader vaststellen. Het statenvoorstel, zoals het er nu ligt, lijkt de minst slechte oplossing te zijn. Wij leggen een bodem onder de risico's, mikken op behoud van duurzame werkgelegenheid, op een gezond rendement en wij voorkomen dat onderdelen tegen afbraakprijzen moeten worden verkocht. Kortom, wij zoeken naar een optimum tussen werkgelegenheid, rendement en risico, in lijn met de eerder ingezette koers.

Mijn fractie wil tegen deze achtergrond wijzen op één bepaald cruciaal punt: wij gaan voor 30 jaar een lening aan op een markt in transformatie. Als wij de trendwatchers moeten geloven, is over vijf jaar, maximaal tien jaar, energie voor consumenten gratis. Evides verdient nu vooral aan industriële klanten en daar zien wij een ontwikkeling in de richting van gesloten waterkringlopen. In het desbetreffende rapport staat dan ook terecht dat het dividend de komende 5 jaar redelijk zeker is, maar daarna hebben wij er nog wél 25 te gaan. De scenario's zullen op dit punt dan ook realistisch moeten zijn, ontdaan van elk wensdenken.

In het voorliggende toetsingskader staat dat de Aandeelhouderscommissie een beoordeling wenst te kunnen maken. Nu wij worden gevraagd om zó zwaar borg te staan, wil mijn fractie vragen of wij op dit punt geen beslissende stem kunnen krijgen. Ons voorstel is daarom om de scenario's -- zo breed mogelijk, zoals ook door de CDA-fractie is aangegeven-- terug te laten komen in deze Staten, zodat wij tegen de achtergrond van het algemeen belang en met realiteitszin de Aandeelhouderscommissie onze boodschap kunnen meegeven. Immers, ook uit artikelen in de krant blijkt dat beslissingen niet áltijd in het algemeen belang zijn genomen, maar spelen ook andere zaken een rol.

De heer **Faasse** (ZL). Voorzitter. Is mijn conclusie juist dat ook de CU-fractie van oordeel is dat wij niet tot zulke hoge garantiestellingen door overheden zouden moeten komen als wordt voorgesteld in het toetsingskader?

De heer **Verburg** (CU). Op dit moment spreken wij over het toetsingskader. De borgstelling voor 150 tot 200 miljoen is daarin een element, maar

belangrijker vinden wij dat álle scenario's bij de Staten terugkomen zodat wij daarover kunnen besluiten en er een boodschap over kunnen meegeven. Er worden op dit moment geen besluiten genomen. Een besluit over borgstelling willen wij nu niet bij voorbaat uitsluiten, zulks ondanks elementen zoals de genoemde transformatie en het feit dat de risico's niet onaanzienlijk zijn. Van belang is dat wij het totaal kunnen overzien.

De heer **Bierens** (VVD). Voorzitter. Ook in reactie op het betoog van mevrouw Kool houd ik de heer Verburg voor dat wij niet meer zoveel tijd hebben. Degenen die denken dat DELTA nog een paar jaar zo kan doormodderen, zouden wel eens van een koude kermis thuis kunnen komen. Mijns inziens moeten wij, op grond van onze verantwoordelijkheid als aandeelhouder, proberen om vaart te houden in dit proces. Inderdaad, het moet zorgvuldig gebeuren maar wij hebben aan de hand van het voorliggende voorstel en het document dat de vorige week nog aan de stukken is toegevoegd, al heel veel informatie. Ik had even het idee, voorzitter --maar het kan aan mij liggen-- dat ik in de stukken die er nu liggen wellicht wat méér had gelezen dan de heer Verburg.

De heer **Verburg** (CU). Voorzitter. Zowel de tijd als de zorgvuldigheid is belangrijk. Wat mij betreft zijn er op dit moment geen redenen om aan vertraging van het proces te denken. Alleen, wij roepen het college wél op om de verschillende scenario's aan de Staten voor te leggen.

Mevrouw **Van Unen** (SP). Voorzitter, hoor ik de VVD-fractie nu zeggen dat men meer tijd zou willen hebben?

De heer **Bierens** (VVD). Nou wordt u ook al doof, mevrouw Van Unen; het gaat nu écht bergafwaarts met u... Ik heb immers zojuist het tegenovergestelde beweerd.

De heer **Verburg** (CU). Oren zijn niet altijd objectief, denk ik...

Voorzitter. Voor nu wensen wij DELTA en de Aandeelhouderscommissie veel wijsheid toe. Wij dringen erop aan dat het belang en de grote urgentie ertoe leiden dat er sprake is van eendrachtig optreden, ook van gemeenten voor zover dat binnen de mogelijkheden ligt. Wij zijn blij dat er ook landelijk aandacht voor deze situatie is, bij EZ voor de kerncentrale en bij de commissie-Balkenende in verband met flankerend beleid. Ook wensen wij de medewerkers van DELTA veel sterkte toe. Hoe dan ook zullen er de komende tijd pijnlijke keuzes moeten worden gemaakt.

Tot slot spreken wij de hoop uit dat wij over vijf, wellicht tien jaar met elkaar mogen constateren dat in dat nieuwe tijdperk waarover ik bij het begin van mijn betoog sprak, in verschillende onderdelen een groot aantal Zeeuwen aan het werk zijn gebleven, in organisaties met verantwoorde risico's en een gezond rendement, en ook dat er voor degenen voor wie er geen arbeidsplaats meer was, in onze samenleving een nieuwe plek werd gevonden.

De heer **Temmink** (GL). Voorzitter. DELTA, het nieuwe hoofdpijndossier voor de provincie... Dat concludeert de fractie van GroenLinks na het lezen van de stukken en het horen van diverse adviseurs en deskundigen, inclusief de voorzitter en de secretaris van de centrale ondernemingsraad (COR).

Vandaag gaat het om het toetsingskader, en de COR en de Aandeelhouderscommissie zijn het eens waar het gaat om de keuzemogelijkheden. De noodzakelijke herstructurering zou het meest gebaat zijn bij het vinden van kapitaal om mee te kunnen geven met de ongezonde tak van het bedrijf, niet door verkopen maar door herfinanciering. Als de publieke aandeelhouders borg willen staan, zouden banken een lening willen verstrekken op de gezonde takken, zoals water en retail. Borg staan kan wel, want het dividend van het onderdeel water levert per jaar zo'n 20 miljoen op. Zet de helft apart en je hebt je borg. Voorzitter. Dit alles kan pas aan de orde zijn wanneer het totaalplaatje inzichtelijk is, maar krijgen wij wel echt zo'n plaatje?

Natuurlijk, GroenLinks kent de juridische restricties. Een verlieslijdende tak mag men niet zomaar afstoten; vanuit gezonde onderdelen moet geld worden meegegeven. Natuurlijk, aan de jarenlang vanuit de Staten klinkende roep om de aandelen-Evides te verhangen, lijkt te worden voldaan door ze in een aparte holding te plaatsen, maar betaal je zo eigenlijk niet voor iets dat al van jou is? Natuurlijk, op korte termijn lijkt een deel van de werkgelegenheid te kunnen worden gered, maar het lijkt er evenzeer op dat herstructurering zonder meer ontslagen zal opleveren. Zonder ontslagen zal het écht niet lukken. Natuurlijk, er wordt gepraat met minister Kamp over het allergrootste blok aan het been van DELTA, de kerncentrale. Juist daar wringt voor GroenLinks de schoen om te kunnen bepalen hoe het totaalplaatje er komt uit te zien. Immers, zolang wij niet weten wat er met de kerncentrale gebeurt, kan een voorgestelde optie evengoed een bodemloze put blijken te zijn.

Voorzitter. Van de Staten, als aandeelhouder, worden moeilijke keuzes verwacht, en wel op korte termijn. Dat durft de fractie van GroenLinks best, maar wij durven óók wat meer druk te zetten op de directie en het ministerie van

EZ. In onze ogen moet ook daar nu snel de kogel door de kerk. Iedereen heeft het erover en iedereen weet waar het naar toe moet; er moet gewoon worden besloten dat de kerncentrale in handen van EZ komt. Wij mogen, nee, móeten dit wel vragen aangezien de strategische visie heeft uitgewezen dat samenwerken, een fusie, voor DELTA het beste zou zijn, gevolgd door verkoop. Pas op het allerlaatste moment komt de optie in beeld: doorgaan zoals het nu is. Echter, niemand wil samenwerken of kopen zolang de kerncentrale grotendeels in handen van DELTA is. Ik voeg hieraan toe dat de kerncentrale sowieso in Nederlandse handen moet blijven.

Voorzitter. Wanneer snel duidelijk wordt wat er met de kerncentrale gaat gebeuren, krijgen wij écht een goed totaalplaatje. Ik zou zeggen: vergis je niet, de zaken met betrekking tot de kerncentrale zijn op dit moment écht niet inzichtelijk. Ga maar na: er is geen winstgevende energietak meer en de vraag rijst: hoe groot is het verlies? Hoe groot zijn de extra's die nu al nodig zijn om de tijdelijke opslag van radioactief materiaal te verzorgen; ik heb het dan nog niet over de definitieve oplossing van dit probleem. Covra vraagt nu al om meer middelen

Voorzitter. Hoe zit het met het ontmantelingsfonds? Over het verplicht in te vullen gedeelte horen wij nu al twaalf jaar dat het niveau te laag is. Ik voorspel dat straks, in juni, hetzelfde beeld naar voren zal komen. Een en ander wordt weliswaar eenmaal per vijf jaar bijgesteld, maar tot nu toe is dat een wassen neus geweest, wat mijn fractie betreft: een wassend tekort. Over de andere aspecten van deze amovering bestaat al helemaal geen duidelijkheid, maar reken maar dat deze evenmin voldoen aan de opzet.

Met andere woorden, voorzitter: straks dienen wij --wanneer minister Kamp ons geheel of gedeeltelijk met de kerncentrale laat zitten-- de fraai bedachte leningsconstructie in te zetten, alleen al om aan de geschetste verplichtingen te kunnen voldoen. Immers, cijfers betreffende voorgaande jaren --ze zijn openbaar-- leren ons dat hier nog honderden miljoenen naar toe moeten.

Voorzitter. De Splitsingswet komt er en juist door de insteek van onder meer EZ zorgt deze wet ervoor dat er op dit moment een enorme tijdsdruk op DELTA staat. Ik laat wat dit betreft even de geschiedenis de geschiedenis...

De heer **Bierens** (VVD). Dat begrijp ik, want u bent nu toch wel een beetje aan geschiedvervalsing aan het doen. Het heeft natuurlijk allemaal niks te maken met de Splitsingswet. Ook zonder die wet zou DELTA nu in dezelfde positie verkeren. Stel dat die hele wet niet bestond en dat er geen andere bedrijven waren gesplitst. Ook dan zou DELTA exact hetzelfde moeten doen als datgene waarvoor

wij nu staan: de ongezonde onderdelen scheiden van de gezonde. U kunt toch niet beweren dat dit het gevolg is van tijdsdruk in verband met de Splitsingswet?

De heer **Temmink** (GL). Voorzitter, deze vraag had ik wel verwacht... Het komt erop neer dat deze wetgeving allang een belangrijke rol speelt, maar een belangrijk aspect is dat, als wij zoiets willen doorvoeren, wij dat in heel Europa moeten doen. Zolang dat niet het geval is, hebben wij te maken met oneerlijke concurrentie. Tegelijkertijd vind ik dit op dit moment een zijspoor; wij moeten met de realiteit verder. Dat weet ik, maar dit is wel de reden waarom er op dit moment zoveel druk op dit dossier staat.

De heer **Bierens** (VVD). Voorzitter. Op zich is het niet zo opmerkelijk dat GroenLinks en de VVD nogal eens over zakelijkheid en bedrijfsvoering van mening verschillen, maar ik ben nu toch verbaasd. Mijn conclusie is dat de Splitsingswet voor een aantal mensen, ook binnen de top van DELTA, een "haakje" is, de boosdoener, de veroorzaker van alle kwaad. Ik had gedacht dat de heer Temmink, als vertegenwoordiger van GroenLinks, daarboven zou staan. Zijn voorgangers deden dat wél. Is er sprake van een koerswijziging?

De heer **Temmink** (GL). Wellicht, voorzitter, herinnert de heer Bierens zich wat GroenLinks zowel tijdens de vorige periode als in de huidige heeft gezegd over de splitsing. Inderdaad zijn wij altijd vóór geweest. Dat heb ik ook zelf nog gezegd, maar ik onderstreep dat op dit moment DELTA in zeer zwaar verkeert en dat de tijdsdruk, leuk of niet leuk, mede wordt veroorzaakt door de splitsing. Daar laat ik het even bij.

De heer **Dorst** (SGP). Voorzitter. Een gelijk speelveld creëren in heel Europa... Ik denk dat wij dergelijke verantwoordelijkheden en ambities niet naar ons toe moeten trekken.

De heer **Temmink** (GL). Dat is inderdaad een leuke utopie, maar ik herinner er toch aan dat de desbetreffende regelgeving in 2007 op Europees niveau is aangenomen, met steun van de liberalen en andere partijen, ook hier vertegenwoordigd. Welnu, dan moet daaraan ook echt, vanaf 2008, worden gewerkt maar er is verder niets aan gedaan. Ik vind de hier gemaakte vergelijking niet helemaal eerlijk.

De heer **Dorst** (SGP). Wij hebben in Den Haag een fractie en die heeft hierover gedebatteerd en keuzes gemaakt. Het is verder in zekere zin aan ons voorbij gegaan; wij nemen er kennis van. Ik wil slechts onderstrepen dat --als wij bepaalde

onderwerpen en verantwoordelijkheden naar ons toe trekken die in feite in een ander gremium thuishoren-- wij het heel druk krijgen. Dan hebben wij te weinig tijd voor de zaken waarvoor wij zelf verantwoordelijk zijn. Ik zou zeggen: dat moeten wij gewoon niet doen.

De heer **Temmink** (GL). Daar ben ik het mee eens: ik wil zaken naar ons toe trekken waarvoor wij verantwoordelijk zijn. Verder staan wij tegenover de kwestie van de splitsing zoals mijn voorganger en ook ikzelf het hebben aangegeven --dat standpunt is echt niet veranderd-- maar wij voelen de genoemde tijdsdruk, leuk of niet leuk. Daar willen wij verstandig mee omgaan. Tegen die achtergrond vraag ik de gedeputeerde of zij mededelingen kan doen over het overleg met EZ. Hoe is de stand van zaken? Met name is van belang de vraag of er nog vóór april/mei helderheid kan worden geboden. Ik noem dat tijdstip niet voor niets. Van belang is dat wij de gelegenheid krijgen om alles tijdig te doen. Voorzitter, als wij snel belangrijke stappen moeten zetten, kan dat ook op het ministerie.

Voor mijn fractie is duidelijk dat DELTA al een tijd in zwaar weer verkeert. Niet voor niets hebben wij de afgelopen jaren ingestemd met het afbouwen van het dividend. Dat is gedaan ten behoeve van de Zeeuwse werkgelegenheid die wij zeer belangrijk vinden. Mijn fractie wil dan ook best praten over herfinanciering maar daarvoor is het nu te vroeg. Wij willen op dit moment alle opties openhouden en zo breed mogelijk alle scenario's in beeld krijgen. Er móet eerst duidelijkheid komen over de kerncentrale. Wij willen namelijk geen goed geld naar slecht geld brengen.

Inderdaad, voorzitter, is de werkgelegenheid een belangrijke factor, ook met betrekking tot de van herfinancieringsoptie. Denk je eens in wat je met 200 miljoen zou kunnen doen. Stel dat je van elke woning in Zeeland een "nul op de meter-woning" maakt. Dan verdien je het geld terug en wordt er een enorme hoeveelheid werkgelegenheid gecreëerd. Wat vinden het college en de andere fracties van zo'n optie?

Voorzitter. Hoe kan het dat een bedrijf als DELTA, dat in enorm zwaar weer verkeert, het zomaar goed vindt dat de CEO gewoon de afgesproken loonsverhoging van meer dan 20% krijgt, en de medewerkers niks? Provincie en gemeenten hebben jarenlang voor in totaal een miljard in DELTA gepompt of, zo men wil, achtergelaten. Desondanks kan nu niet worden gezegd dat het bedrijf onder deze leiding is gaan draaien als een tierelier, integendeel. Iemand die echt hart heeft voor de zaak, en feeling met medewerkers en aandeelhouders, zou onder de huidige omstandigheden zeggen: stop die verhoging maar alvast in een op te stellen sociaal statuut. En dan toch gewoon aan ons, provincie en

gemeenten, vragen of we wéér garant willen gaan staan, of we wéér de portemonnee willen trekken... Neen, voorzitter, op dit moment is dat voor de fractie van GroenLinks echt niet aan de orde. Wisten de raad van commissarissen en de Aandeelhouderscommissie hier écht niets van? Wat gaat het college hieraan doen?

Mevrouw **Pijpelink** (PvdA). Voorzitter. De heer Temmink geeft aan dat zijn fractie niet voor de herstructurering is en hij geeft een voorbeeld waar het gaat om het oplossen van werkgelegenheidsproblemen. Stel nu eens dat de door hem geopperde oplossing niet breed wordt gesteund en dat hij vasthoudt aan zijn standpunt en niet instemt met het statenvoorstel zoals het nu voor ons ligt, welke oplossingen ziet hij dan nog méér voor het enorme verlies aan werkgelegenheid dat wederom voor deze provincie dreigt?

De heer **Temmink** (GL). Voorzitter. Hierover ga ik graag met de PvdA-fractie en andere fracties in discussie op het moment dat dit aan de orde is. Ik herhaal dat op dit moment herfinanciering voor ons te vroeg is. Wij willen nu eerst druk op EZ opdat er met betrekking tot het grootste struikelblok helderheid ontstaat. Pas daarna kunnen wij verder praten.

De heer **Faasse** (ZL). Voorzitter. De heer Temmink komt met het zeer sympathieke voorstel om van alle woningen in Zeeland "nul op de meter-woningen" te maken, maar uit een berekening blijkt dat bij het bedrag van 200 miljoen hiervoor per woning 1.500 euro beschikbaar is. Welnu, voor 1.500 euro per woning kan men de meter niet op nul krijgen. Je zou dan toch met een sjaal en een dikke trui naar bed moeten...

De heer **Temmink** (GL). Ik weet niet, voorzitter, of de heer Faasse hierbij ook alle huurwoningen betreft, maar ik ga er graag later nader op in.

De heer **Babijn** (PvZ). Voorzitter. Mijns inziens is bij deze discussie over DELTA de kerncentrale het kernpunt. Wat wil Den Haag van ons, in ruil voor de overname van de kerncentrale? Kunnen de Staten in deze kwestie wel een ongedwongen besluit nemen en alle scenario's tegen elkaar afwegen? Dat is volgens mij waar het hier om draait. Als wij ons dit niet realiseren, lopen wij steeds tegen een muur aan.

Mij voorgaande sprekers zijn al op de geschiedenis ingegaan. Ik voeg daaraan toe dat wij, als aandeelhouders, een bepaalde verantwoordelijkheid dragen voor de positie waarin DELTA zich nu bevindt. Ik verwijs naar de groene investeringen. Biodiesel in Groningen vonden wij allemaal fantastisch. Dat gold ook voor de

zonnepanelenfabriek in Limburg. Welnu, daar hebben wij honderden miljoenen mee verloren terwijl te voorzien was dat dat desinvesteringen waren.

Op maandag 19 januari werd voorgesteld om 150 miljoen bij te lenen; later werd het 200 miljoen. Voorzitter, wat willen wij hiermee? Kennelijk gaat het om overbrugging, om hopen op betere tijden. Ook de CDA-fractie heeft zich afgevraagd: waarop baseren wij die hoop? Voor hetzelfde geld worden later de marktomstandigheden nóg slechter. Ook die mogelijkheid moet bij onze afwegingen worden betrokken.

Voorzitter. Ik heb een aantal artikel 44-vragen gesteld die nog niet zijn beantwoord. Stel dat er een downgrading komt, dan moet in het licht daarvan het niveau van 200 miljoen worden bekeken. Ik zal dit in het openbaar niet verder toelichten.

Elke keer, voorzitter, wanneer er in verband met DELTA een voorstel komt, is er haast geboden, maar wat wordt er vandaag gevraagd? Men verlangt weer eerst het uitwerken van verschillende mogelijkheden. Wat is nu de deadline? Vóór welke datum moeten de Staten nu daadwerkelijk een besluit nemen?

In feite staan wij met de rug tegen de muur. Immers, de werkgelegenheid is bijzonder belangrijk. Niettemin dient de gevraagde investering, de garantstelling, zinvol te zijn; wij moeten wél zakelijke afwegingen maken, en niet besluiten op basis van emoties.

Mevrouw **Pijpelink** (PvdA). Op welke emoties doelt u nu?

De heer **Babijn** (PvZ). Op de salarisverhoging voor de directeur. Daarbij praten wij over 120.000 euro terwijl wij het ook hebben over het redden van een bedrijf, het grotere plaatje. Als je emotioneel wordt en gaat inhakken op een directeur... Voorzitter, er zijn afspraken gemaakt. Er is een nieuwe directeur aangetrokken en daar heeft het college van GS bijgezet. De afspraken zijn zwart op wit vastgelegd. Het college en ook de Staten hadden er iets van kunnen vinden. Duidelijk werd vastgelegd: dat is het salaris --mensen vonden het al aan de hoge kant-- en per die en die datum volgt er nog een verhoging. Voorzitter, zijn er prestatieafspraken gemaakt? Waarom is er toen niet geageerd en gebeurt dat nu pas, achteraf? De timing van degene die dit naar buiten heeft gebracht, is perfect geweest, maar deze kwestie vervuult wel de discussie die wij nu moeten voeren. Om nu op de directeur in te hakken... De man kan zich hier niet verdedigen.

Voorzitter. Waar het gaat om de motie van de PVV-fractie, waarmee wordt beoogd de raad van commissarissen naar huis te sturen als men

niet besluit om de verhoging terug te draaien, vraag ik mij af of wij dat wel kunnen doen. Is dat verantwoord? Als er zwart op wit een afspraak ligt, heeft de directeur er in juridische zin recht op. Kunnen wij de raad van commissarissen dan dwingen om hierop terug te komen? Voorzitter, ik zou de juridische strijd hierover niet graag aangaan.

De heer **Willemse** (50Plus). Voorzitter. Vandaag spreken wij over de herfinancieringsplannen ten behoeve van DELTA, maar niet alleen daarover. Gisteren werd bekend dat de CEO van DELTA, de heer Kamerbeek, een hoger salaris heeft gekregen terwijl het bedrijf in de gevarenzone verkeert en de medewerkers al jaren op de nullijn zitten. Mijn fractie vindt dit schokkend, onverantwoord en een minachting tegenover de werknemers en de Zeeuwse bevolking. En dat, terwijl wij hier vandaag over een reddingsplan praten... Mijn fractie vindt dat de gedeputeerde er alles aan moet doen om deze salarisverhoging teruggedraaid te krijgen.

De beoogde herfinanciering vergt een forse investering van de aandeelhouders, terwijl hiermee geen garantie voor het voortbestaan van het bedrijf wordt verkregen. Naar onze mening vertonen de plannen veel open einden en veel onduidelijkheden. Wij vinden het belangrijk dat voor Zeeland werkgelegenheid behouden blijft. De provincie heeft de laatste jaren al genoeg arbeidsplaatsen verloren. Door de slechte marktsituatie en de overproductie van elektriciteit kan DELTA onvoldoende winst maken. Hierdoor komt DELTA, ook de goed draaiende onderdelen, in de gevarenzone.

Om te overleven en de werkgelegenheid voor Zeeland te behouden, is een reddingsplan opgesteld waarbij 150 tot 200 miljoen moet worden gehefinancierd. Om deze lening rond te krijgen, moet Evides als onderpand worden gebruikt, en zullen de aandeelhouders garant moeten staan voor de lening. Voorzitter, de aandeelhouders betalen op deze wijze voor iets dat al van hen is. Kunnen de provincie en de gemeenten dit wel op verantwoorde wijze doen? Zowel de provincie als diverse gemeenten, Vlissingen en Middelburg, kampen al jaren met financiële problemen en soms forse tekorten. Al met al rijzen er veel vragen.

Voorzitter. Door de overcapaciteit op de energiemarkt kan bij afsplitsing EPZ behoorlijk in de problemen komen. Verkoop van de energietak ligt gevoelig. De kerncentrale kan en mag niet in buitenlandse handen komen en of het Rijk deze centrale wil overnemen, blijft voornamelijk onduidelijk. Heeft minister Kamp wat dit betreft al toezeggingen gedaan? Hoewel 50Plus al vaker heeft gewezen op de gevaren, verbonden aan het langer openhouden van de kerncentrale, lijkt het nu de enige oplossing de centrale te behouden. De kerncentrale is afgeschreven, heeft geen CO2-

uitstoot en geldt op korte termijn als duurzaam. Een probleem is echter dat er nog maar 175 miljoen in de ontmantelingspot zit, terwijl hiervoor 500 miljoen nodig is. Mijn fractie vindt dat er in elk geval een oplossing moet komen waarmee de werkgelegenheid in Zeeland wordt gegarandeerd.

Ten slotte, voorzitter, citeer ik Ilona Wielemaker, woordvoester van DELTA. In een artikel, afgelopen zaterdag in de Volkskrant verschenen, stelt zij: "Wij hebben geregeld overleg gehad maar dit is de uitwerking van de strategie van de provincie, niet de onze.". Mijn fractie vraagt zich af hoe het nu eigenlijk zit.

De vergadering wordt voor enige tijd geschorst.

Mevrouw **Schönknecht-Vermeulen** (GS).

Voorzitter. Ik meen dat er over het toetsingskader zelf weinig vragen zijn gesteld. Meer in algemene zin merk ik op dat de "Q&A's" en de voorwaarden die daarin zijn genoemd, worden betrokken bij het toetsingskader. Het moet een totaaloplossing zijn, er moet een oplossing zijn voor EPZ enz.; dat zijn allemaal zaken die in de "Q&A's" zijn genoemd.

De fractie van de SP stelt een vraag over de artikel 12-gemeenten. Voorzitter. Door het ministerie van Binnenlandse Zaken wordt bepaald of zij wel of niet kunnen meedoen, maar er kan worden gezocht naar een optie waarbij andere partijen wat méér doen. Waar gemeenten die niet mee kunnen doen of niet mee willen doen -- gemeenten kunnen niet worden gedwongen, artikel 12 of niet-- kan via een compensatie-, een vergoedingsregeling voor degenen die wél borg staan, een oplossing gezocht worden. Wij hebben hierover dus al nagedacht, maar het moet nog worden uitgewerkt. Ook de vraag of er sprake is van staatssteun, moet nog worden beantwoord maar wij vertrouwen erop dat dat niet het geval is aangezien wij iets dergelijks ook voor Zeeland Seaports doen, met 500 miljoen. Nogmaals, het moet nog worden uitgezocht.

De SP-fractie pleit voor uitstel van de splitsing. Voorzitter, ik denk dat dat op dit moment geen enkele oplossing biedt. Inderdaad, DELTA verkeert in zwaar weer en in grote problemen; daarvoor moet nu een oplossing worden geboden, splitsing of geen splitsing.

Vervolgens richt ik mij op de amendementen. Voorzitter. Volgens de aandeelhoudersstrategie die wij als uitgangspunt voor het toetsingskader hebben gehanteerd, is de continuïteit in relatie met het rendement eigenlijk al geborgd. In dit verband hebben wij met elkaar afgesproken dat er sprake moet zijn van een marktconforme rente. Bij verkoop

is dit onvermijdelijk. Als je verkoopt, zal dat tegen een marktconforme prijs moeten gebeuren en verkoop is onvermijdelijk als wij vandaag niet besluiten dat borgstelling één van de mogelijkheden is in het kader van de oplossingen die DELTA gaat aandragen.

Voorzitter. Ik meen dat het amendement van de fractie van D66 inzake de totaaloplossing overbodig is wanneer men meegaat met mijn toezegging dat alle punten, vermeld in de "Q&A's", deel uitmaken van het toetsingskader. Immers, dan móet er een oplossing voor de kerncentrale worden gevonden. Anders kunnen wij niet tot een totaaloplossing komen.

Uit de bijdrage van de D66-fractie zou kunnen worden opgemaakt dat de aandeelhouders wellicht ten onrechte dividend aan het bedrijf zouden hebben onttrokken. Voorzitter. Ik betrek de stelling dat wij altijd op een keurige manier het dividend hebben vastgesteld, op initiatief van de raad van commissarissen. Ik zou toch écht willen wegnemen dat wij te veel dividend zouden hebben gekregen. Op het moment dat het met het bedrijf niet goed meer ging, hebben de aandeelhouders ingestemd met het niet meer uitbetalen van dividend.

Door de VVD-fractie is gevraagd naar het tijdpad. Voorzitter. Op dit moment zitten wij met DELTA en de Aandeelhouderscommissie in de Gammagroep bij elkaar. Verschillende scenario's worden door het bedrijf uitgewerkt en die kunnen vervolgens worden voorgelegd, dat wil zeggen wanneer vandaag het toetsingskader wordt aangenomen. Binnen dit kader kan worden gezocht naar een scenario waarbij een borgstelling aan de orde komt, of andere mogelijkheden, of een mix: iets verkopen, niets verkopen enz. Er is van alles mogelijk. Wij hopen dat het bedrijf een en ander tegen het einde van maart aan de Gammagroep voorlegt. Dat móet ook wel omdat er dan snel beslissingen moeten worden genomen. Immers, na de zomer zullen wij een finale beslissing moeten nemen, wil zo'n plan ook geïmplementeerd kunnen worden. Zoals het nu is, is "juli 2017" een feit, en DELTA heeft zélf aangegeven een halfjaar nodig te hebben voor de implementatie van de Splitsingswet. Met andere woorden: in september of oktober zullen de Staten hierover een besluit moeten nemen.

Wat het traject met betrekking tot de kerncentrale betreft, voorzitter, is het bekend dat wij --samen met onze adviseur, een delegatie uit de Aandeelhouderscommissie en EZ-- een stuurgroep en een werkgroep hebben ingericht. De stuurgroep komt wat minder vaak bijeen, maar de werkgroep vergadert regelmatig. Ik herinner eraan dat REW voor 30% aandeelhouder is in de kerncentrale. Ook deze andere aandeelhouder is er nu bij betrokken.

Dat is belangrijk, want een "70%-oplossing" is geen oplossing.

De CDA-fractie verlangt dat alle consequenties op hoofdlijnen worden uitgewerkt. Voorzitter. Ik heb al gezegd dat het gaat om de verkoopmogelijkheid en de herfinancieringsmogelijkheid. Als er geen mogelijkheid is om te herfinancieren, blijft alleen verkoop over. Zo duidelijk moet ik nu wel zijn. Vervolgens krijgt men te maken met de situatie waarin men, gelet op de deadline juli 2017, met de rug tegen de muur moet gaan verkopen. Om dát te voorkomen, proberen wij nu wat ruimte te creëren voor andere oplossingen.

Voorzitter. De kwestie van de herstructurering versus de splitsing heb ik al eerder, in de commissie, toegelicht. Het had allemaal sneller opgepakt moeten worden, maar de herstructurering die er nu aan zit te komen, is geen gevolg van de Splitsingswet; die is zonder meer noodzakelijk. De vraag rijst of wij, als een en ander eerder was opgepakt, nu misschien niet voor zulke grote problemen hadden gestaan, maar het antwoord op die vraag zullen wij niet weten. Wij betreuren het dat het niet eerder is opgepakt. Al het vorige jaar hebben wij hier uitgesproken; ga nou met die splitsing aan de gang. Maar goed, in elk geval zit er nu voldoende energie op om de splitsing uit te voeren. Wij kunnen er niet voor weglopen; wij zullen onze verantwoordelijkheid moeten nemen, óók nu de tijdsdruk zo zwaar is.

Door de PVV-fractie is een motie ingediend die is gericht op het naar huis sturen van de raad van commissarissen. Voorzitter. In algemene zin merk ik op dat ik zowel maatschappelijk als politiek de mening ben toegedaan dat datgene wat er met betrekking tot de bedoelde salarisverhoging is gebeurd, niet goed is. Ik deel de gevoelens die bij alle woordvoerders leven. Van alle partijen heb ik gehoord: hoe is dit nu mogelijk, in déze tijd? Welnu, de provincie is voor 50% aandeelhouder; de andere 50% zit bij de gemeenten. Aanstaande woensdag komen alle aandeelhouders bij elkaar om na te gaan wat er mogelijk is, wat er precies in juridische zin is afgesproken en wat er in de richting van de raad van commissarissen kan worden gedaan, maar dan met alle aandeelhouders gezamenlijk. Ik vind het belangrijk dat wij zoiets met z'n allen doen, en niet alleen als aandeelhouder provincie Zeeland.

Voorzitter. Ik meen dat ik hiermee de gestelde vragen heb beantwoord en ook impliciet ben ingegaan op de ingediende moties en amendementen.

Mevrouw **Van Unen** (SP). Voorzitter. Ik heb nog niets gehoord over onze motie.

Mevrouw **Schönknecht-Vermeulen** (GS). Voor die motie geldt dezelfde reactie als die op de motie van

de fractie van de PVV. Woensdag komen alle aandeelhouders bij elkaar. Ik zou zeggen: laten wij dáár nu een gezamenlijk standpunt innemen. Misschien is het nu niet het geschikte moment om uw motie aan te nemen.

Mevrouw **Van Unen** (SP). Ook de vorige keer was er sprake van een akkefietje en toen werden de Staten wél uitgenodigd om met de raad van commissarissen te overleggen.

Mevrouw **Schönknecht-Vermeulen** (GS). Dat klopt --het is mij bekend-- maar ik meen toch dat wij in déze situatie goed moeten nagaan wat er mogelijk is. Een moreel beroep is een beroep en een juridisch beroep is een ander beroep. Mijns inziens moeten wij dit samen met de andere aandeelhouders bekijken. Ik voeg hieraan toe dat wij nu met het bedrijf DELTA in een cruciale fase verkeren.

Mevrouw **Van Unen** (SP). Neemt u de inhoud van onze motie mee naar de bijeenkomst die woensdag plaatsvindt?

Mevrouw **Schönknecht-Vermeulen** (GS). Dat is geen enkel probleem. Ik heb vanochtend van alle fracties gehoord dat er groot ongenoegen bestaat naar aanleiding van datgene wat er met de salariering van de CEO is gebeurd. Die gevoelens zal ik zeer zeker overbrengen. Wat vervolgens de mogelijkheden zijn om écht iets te doen, zal moeten blijken.

De heer **Faasse** (ZL). Voorzitter. Ik herinner de gedeputeerde aan mijn vraag welk niveau van garantstelling de provincie aankan. Hoe goed zijn wij voor de bank? Hoe meer garanties er worden afgegeven, hoe slechter wij voor de bank worden.

Mevrouw **Schönknecht-Vermeulen** (GS). Wij gaan geen lening verstrekken. Wat wij kunnen doen, is garantstelling, met alle aandeelhouders, tot een bepaalde waarde van het onderpand. Ook uit de "Q&A's" blijkt dat dat onderpand zo'n 550 miljoen waard is. Als je daar een bepaald percentage van neemt --waar dan dividenden tegenover staan-- is dat een safe manier van borgstelling. Dan behoort het niveau van 200 miljoen zeker tot de mogelijkheden.

De heer **Faasse** (ZL). Stel nu dat dat onderpand in waarde afneemt. In dat geval stelt de bank dat er extra zekerheden moeten komen. Welke zekerheden kunnen de Zeeuwse overheden dan nog bieden? Mijn ervaring is dat dergelijke zaken vaak op heel korte termijn moeten worden geregeld.

Mevrouw **Schönknecht-Vermeulen** (GS). Voorzitter, 200 miljoen is nog niet de helft van 550 miljoen. Wij gaan vanaf dag één aflossen. Het moet wel héél erg uit de pas gaan lopen, wil men over een X aantal jaren... De voorspelbaarheid van de Evides-dividenden in de komende vijf jaar is helder.

De heer **Dorst** (SGP). Voorzitter. Het lijkt wel alsof wij met betrekking tot de beloning van de CEO op de een of andere manier in de benen moeten komen om iets te gaan doen, dingen juridisch te gaan toetsen of zo. Ik denk dat wij het veel simpeler moeten houden. Als er iets gebeurt waarover vervolgens maatschappelijk heel veel commotie ontstaat --en als blijkt dat men daarvoor geen antenne heeft-- dan moet je je zorgen maken, ongeacht de vraag of dat juridisch wel of niet juist is. In de politiek gebeurt het vaak dat men kan volstaan met het opzeggen van het vertrouwen in iemand of in een bestuursorgaan. Dat is gewoon een prima middel. Je hebt er geen advocaat of rechter voor nodig. Ik denk dat, als wij ons onbegrip kenbaar maken, er nog wel zoveel wijsheid is, óók bij een raad van commissarissen en een raad van bestuur, dat men het zover niet laat komen. Ik denk dat het allemaal nog wel goed kan aflopen wanneer iedereen maar even goed oplet en goed naar elkaar luistert. Men moet zich even goed realiseren wat er precies is gebeurd. Daar behoeven wij verder geen studie naar te doen; we kunnen gewoon --áls het zover moet komen, hetgeen ik betwijfel-- het vertrouwen opzeggen. Dat is mijns inziens de simpele route.

De heer **Haaze** (PVV). Voorzitter. In eerste termijn heb ik twee vragen gesteld maar daarop heb ik geen antwoord gekregen. In september 2015 horen wij de algemeen directeur van DELTA heftig ageren tegen de Splitsingswet die tot herstructurering leidt, terwijl wij in januari 2016 van de extern adviseur van de aandeelhouders horen dat die herstructurering onvermijdelijk is. Kan de gedeputeerde uitleggen hoe dit nu precies zit? Ik snap dit niet helemaal, beter gezegd: helemaal niet.

Feitelijk, voorzitter, laat DELTA nu de eigen aandeelhouders, waaronder de provincie, betalen voor iets dat al van ze is. Kan de gedeputeerde aangeven welk belang de provincie hierbij heeft?

Mevrouw **Schönknecht-Vermeulen** (GS). Het belang van de provincie is omschreven in het toetsingskader: het is de duurzame werkgelegenheid die wij willen borgen. Voorkomen moet worden dat wij met de rug tegen de muur onderdelen moeten gaan verkopen. Daarnaast is er natuurlijk het behoud van aandeelhouderswaarde. Dat zijn de redenen waarom wij denken dat via zo'n borgstelling op een behoorlijk onderpand een weg kan worden gevonden waarmee de splitsing kan

worden uitgevoerd. Dat neemt niet weg dat je ooit, als het nodig is, altijd nog onderdelen zou kunnen verkopen, maar je moet dan op het desbetreffende moment nagaan hoe de zaak erbij staat.

Betalen wij nu voor iets dat al van ons is? Voorzitter, wij zijn voor 50% aandeelhouder van DELTA. Dat klopt, maar wij gaan het netwerkbedrijf en de aandelen van Evides onderbrengen in een entiteit waarvan wij de volle eigenaar zijn en waarvoor wij voor 200 miljoen garant gaan staan. Die waarde is volop aanwezig. Doen we niets, dan weten we zéker dat er verkocht moet gaan worden.

Wellicht heb ik niet voldoende duidelijk gemaakt, voorzitter, dat de CEO van DELTA iets anders heeft gezegd als onze adviseur, tijdens de voorlichtingsbijeenkomst van 19 januari. Welnu, inmiddels is ook de CEO ervan overtuigd dat er met het bedrijf DELTA wat moet gebeuren. Niet splitsen is niet langer een optie; dat besef is ook bij DELTA voor 100% aanwezig. Wat er ook eerder is gezegd, nú is het uitgangspunt dat er gesplitst moet worden, niet alleen vanwege de wet maar ook omdat onderdelen niet gezond zijn. Daar moet een oplossing voor worden geboden.

De heer **Willemse** (50Plus). Voorzitter. Ik heb mevrouw Wielemaker, woordvoester van DELTA, geciteerd. Zij zou hebben gezegd dat er geregeld overleg is geweest, maar: "Dit is de uitwerking van de strategie van de provincie, en niet de onze". Ik heb hierop nog geen reactie van de gedeputeerde gekregen.

Mevrouw **Schönknecht-Vermeulen** (GS). Ik ken die uitspraak niet en weet niet welke strategie hier wordt bedoeld. Wat wij nu, aan de hand van het voorliggende statenvoorstel, vaststellen, is een toetsingskader, en geen strategie. De algemene strategie is dat wij moeten splitsen en hoe wij dat gaan doen, dat kan straks binnen het toetsingskader worden bepaald. Waarschijnlijk wordt er op een ándere strategie gedoeld.

De heer **Willemse** (50Plus). Ik vermeld een uitspraak die ik in de Volkskrant heb gelezen. Door iemand van DELTA wordt gezegd dat de provincie een andere strategie heeft dan DELTA op zich. Dat haal ik uit het citaat. Tegen die achtergrond vraag ik u: hoe zit dit nu?

Mevrouw **Schönknecht-Vermeulen** (GS). Heeft u het hierbij over de aandeelhoudersstrategie en bedoelt u dat dat een andere strategie is als de bedrijfsstrategie?

De heer **Willemse** (50Plus). Inderdaad.

Mevrouw **Schönknecht-Vermeulen** (GS). Maar daar lopen wij al een poosje tegenaan. Wij hebben

als aandeelhouder al eerder gezegd: dit is onze aandeelhoudersstrategie waarbij wij uitgaan van fuseren, herfinancieren enz. Op dit moment spoort die strategie voor 100% met die van de ondernemingsraad. Ook die raad volgt de strategie: eerst nagaan of herfinanciering mogelijk is. Overigens, wie mevrouw Wielemaker is, is mij niet bekend.

Mevrouw **Van Unen** (SP). Voorzitter. Ik stel nog een vraag die van belang is in verband met het al dan niet handhaven van onze motie. De gedeputeerde zegt dat zij de hier over de beloning van de CEO geuite gevoelens meeneemt, maar de strekking van de motie is; raad van commissarissen, kom het aan de Staten, de volksvertegenwoordiging, uitleggen. Daarop heeft de gedeputeerde nog niet expliciet gereageerd.

Mevrouw **Schönknecht-Vermeulen** (GS). De uitkomst zou kunnen zijn dat de aandeelhouders de raad van commissarissen vragen om het te komen uitleggen, maar het is van belang dat er sprake is van een gezamenlijk standpunt.

De heer **Babijn** (PvZ). Voorzitter. Ook ik wacht nog op enkele antwoorden van de gedeputeerde. Zijn er bij het aantreden van de directeur van DELTA met hem prestatieafspraken gemaakt? Zo ja, heeft hij die afspraken dan waargemaakt? Verder vraag ik mij af of het wel mogelijk is om de motie van de PVV-fractie uit te voeren: de raad van commissarissen wordt naar huis gestuurd als de loonsverhoging niet terug wordt gedraaid. Als de CEO daar in juridische zin, volgens de regels, recht op heeft, hoe kan dan deze motie worden uitgevoerd?

Mevrouw **Schönknecht-Vermeulen** (GS). Dat is datgene wat ik hier probeer te zeggen: laten wij nu aanstaande woensdag éérs met elkaar nagaan wat de mogelijkheden zijn. Er is een beloningsbeleid; het is in 2005 vastgesteld --zo nuchter moeten wij wel zijn-- en er is conform dit beleid gehandeld. Dat is wat de raad van commissarissen heeft verteld. Het functioneren van de CEO is getoetst. Dat is een functie van de raad van commissarissen; als aandeelhouder gaan wij daar niet over. Als de raad van commissarissen tevreden is met de directeur, is dat een standpunt van de raad van commissarissen. Nogmaals, daar gaan wij niet over.

Mevrouw **Van Unen** (SP). Voorzitter. Tijdens de lunchpauze kreeg ik van iemand een telefoontje. Mij werd gezegd: het is heel fijn dat u heeft gezegd dat u geschoffeerd bent, maar zou u namens mij ook willen zeggen dat héél Zeeland geschoffeerd is? Welnu, voorzitter, dat breng ik nu even over.

Met de door ons ingediende amendementen hebben wij duidelijk gemaakt hoe wij erin staan. Als de verkoop van het netwerkbedrijf één van de onderzochte opties is, haken wij af. Wij handhaven onze amendementen, maar wat de motie betreft tellen wij onze knopen. Wij sturen de gedeputeerde minder sterk op pad wanneer er straks voor deze motie slechts vier handen omhoog gaan. Daarom trekken wij onze motie in.

De **voorzitter**. Ik constateer dat motie nr. 8 is ingetrokken.

De heer **Veraart** (D66). Voorzitter. Ik dank de gedeputeerde voor haar antwoorden, waardoor een aantal zaken duidelijker is geworden. Al eerder gaf ik aan dat wij een voorkeur hebben, althans op dit moment, voor herfinanciering, boven verkoop.

Wij stemmen in met het toetsingskader; wij vinden dit een goede manier van werken. Het is niet zo dat dit kader in zijn geheel overbodig is omdat wij ook het memorandum met vragen en antwoorden hebben. Het is het toetsingskader dat wij vaststellen, met daarin de belangrijkste hoofdpunten. Voor ons is een oplossing voor de kerncentrale zo'n essentieel punt, en dus willen wij dat graag toevoegen aan het toetsingskader, zoals wij het in ons amendement hebben voorgesteld. Wij handhaven dit amendement. Voorts zouden wij de door ons gevoelde urgentie --éérs een oplossing voor de kerncentrale-- ook willen meegeven aan de commissie Balkenende. Ik ben benieuwd of het college het daarmee eens is.

Wat de beloning van de CEO betreft: zoals vaak het geval is bij grote bedrijven met een langdurige geschiedenis, zien wij hier dat er sprake is van een "gouden kooi" voor veel zogenaamde "Deltanen". Die kooi zal moeten worden geopend of afgebroken. Immers, zelfs een realistische ondernemingsraad houdt rekening met afvloeiing en ontslag. Als wij deze gouden kooi afbreken, is er ook geen ruimte meer voor een ivoren toren voor directie en raad van commissarissen. Ik zou zeggen: voeten op de grond, normaal doen, publieke aandeelhouders en publieke belangen dienen op een wijze die daarbij past, met een gedrag dat daarbij past.

De heer **Faasse** (ZL). Voorzitter. Op mijn vraag hoever de Zeeuwse overheden kunnen gaan met garantstellingen, is geantwoord dat er bij een boekwaarde van 550 miljoen best wel voor 200 miljoen garant kan worden gestaan. Welnu, mijns inziens kan men lokale overheden niet "volhangen" met leningen en garantstellingen. Het besluit dat de Staten nu gaan nemen, vermeldt onder meer: "Aandeelhouders hebben de bereidheid in het kader van een totaaloplossing mee te denken over een bijdrage aan de herstructurering.". Die bijdrage

zal minimaal de beoogde garantstelling moeten zijn, mogelijk met vérstreckende gevolgen die in feite niet te overzien zijn. Dat is de reden waarom mijn fractie tegen het statenvoorstel zal stemmen.

De heer **Bierens** (VVD). Voorzitter. Ik richt mij eerst op het zakelijke gedeelte van het voorliggende voorstel. Ik heb de indruk dat collega's denken dat wij meer tijd hebben dan in feite beschikbaar is. Mijn fractie vindt het belangrijk dat de Staten met dit document akkoord gaan, zodat "aan de voorkant" door de grootste aandeelhouder wordt aangegeven wat die belangrijk vindt voor de afwegingen die DELTA nog moet maken.

Dat er nog maar weinig tijd beschikbaar is, houdt ons inziens ook in dat er geen of te weinig tijd is om eerst een oplossing voor de kerncentrale te gaan zoeken, om vervolgens naar andere oplossingen te gaan kijken. Wij denken dat het en-en moet, en beide zeer voortvarend.

Vervolgens verwoord ik het standpunt van de VVD-fractie ten aanzien van de beloning van de CEO, waarbij ik mij eerst richt op het formele aspect: de raad van commissarissen gaat over en is verantwoordelijk voor het salaris van de CEO en de overige directieleden. Daarnaast is er de maatschappelijke context. Welnu, de maatschappelijke verontwaardiging over de geschetste gang van zaken is begrijpelijk en ook in de ogen van mijn fractie terecht. Een bedrijf dat vecht voor zijn bestaan, zou niet één werknemer -- ook niet de hoogste in rang-- zo extra moeten willen belonen. De VVD-fractie zou ingenomen zijn met een bericht van DELTA zelf --van de raad van commissarissen, na overleg met de persoon in kwestie-- waaruit blijkt dat dit wordt teruggedraaid.

Voorzitter. Wij hebben dit niet in de hand. Wij kunnen slechts een moreel beroep doen. De gedeputeerde heeft aangegeven dat er de volgende week een aandeelhoudersoverleg is. Dan is dus ook de andere 50% vertegenwoordigd. Wij denken dat het belangrijk is om dit grote discussiepunt dáár aan de orde te stellen en dat wij ons vóór dat tijdstip beperken tot het uitspreken van de gevoelens en de verontwaardiging die breed in deze Staten leven. Voorts is van belang dat wij trachten om de zorgvuldigheid in acht te nemen. Er is nu even wat tijd nodig. Ik begrijp het ongeduld van collega's wel, maar eerst dient dat aandeelhoudersoverleg plaats te vinden. Vervolgens kunnen afwegingen worden gemaakt, kan er worden teruggekoppeld, om na te gaan wat wij nog moeten doen. Het mooiste zou het zijn wanneer wij verder niet in actie zouden behoeven te komen. Ik hoop dat het vandaag gegeven signaal ook op de Poelendaelesingel is doorgedrongen.

In het verlengde hiervan, voorzitter, vindt mijn fractie de nog resterende motie van de PVV-fractie te vroeg. Ons voorstel zou zijn dat die motie

nu wordt ingetrokken en mogelijk later weer wordt ingediend.

Mevrouw **Van Unen** (SP). Voorzitter. Wanneer wij het door de heer Bierens bedoelde bericht van DELTA niet krijgen, vindt dan ook de VVD-fractie dat de raad van commissarissen een en ander aan de Staten, de volksvertegenwoordigers, moet komen uitleggen? Ik doel hiermee niet op vandaag maar op een later moment, nadat alle aandeelhouders bijeen zijn geweest. Als ze bij DELTA bij hun standpunt blijven, moeten ze het ons komen uitleggen. Dat is ons standpunt. Wat vindt de VVD-fractie daarvan?

De heer **Bierens** (VVD). Voorzitter. Het is niet in lijn met de VVD-traditie om van standpunt te veranderen. De VVD is ervoor om een consistente lijn aan te houden. Het is bekend dat wij --het was net niet het vorige jaar, maar het jaar daarvoor-- de raad van commissarissen hebben uitgenodigd. Echter, ik pleit ervoor om, als wij dit gaan doen, daar ook de andere aandeelhouders bij te betrekken. Met andere woorden: niet alleen de 50% van de provincie, maar ook die andere 50% erbij. Overigens, ik vind dat wij hiermee nu op de zaken vooruitlopen. De volgende week zou wel eens erg belangrijk kunnen zijn: er kan sprake zijn van een actie van DELTA zelf; er is een aandeelhoudersvergadering. Laten wij wél proberen om de nodige zorgvuldigheid te betrachten. Maar, mevrouw Van Unen, als het daarna nodig blijkt te zijn: déze keer krijgt u dan steun van ons om de raad van commissarissen uit te nodigen.

Mevrouw **Pijpelink** (PvdA). Voorzitter. Ik ben blij van de gedeputeerde te horen dat de inhoud van het voorliggende voorstel niet onder "verboden staatssteun" valt. Voor onze fractie is dit een heel belangrijke uitspraak.

Ik herhaal wat voor onze fractie de drie belangrijkste doelen zijn: behoud van duurzame werkgelegenheid, behoud van aandeelhouderswaarde en een oplossing voor de kerncentrale. Ik heb deze zaken ook horen noemen door de gedeputeerde en voor ons is dit voldoende om straks in te stemmen met het voorstel.

Voorzitter. Mede gelet op de discussie, zojuist gevoerd door de fracties van VVD en SP, verzoek ik u om straks de vergadering even te schorsen omdat wij samen met andere fracties een motie hebben voorbereid en willen nagaan of het mogelijk is dat die motie Statenbreed wordt aanvaard. Ik denk dat het met betrekking tot dergelijke beloningskwesties zelden voorkomt dat partijen het van links tot rechts zozeer met elkaar eens zijn. Het moment waarop DELTA met dit

bericht is gekomen, is op z'n zachtst gezegd zeer ongunstig geweest.

De **voorzitter**. Verlangt u dat de vergadering nu wordt geschorst?

Mevrouw **Pijpelink** (PvdA). Na het afronden van de tweede termijn.

Mevrouw **Kool-Blokland** (CDA). Voorzitter. Mijn fractie gaat akkoord met het toetsingskader. Wij vinden het van groot belang dat wij de scenario's die nu onderzocht gaan worden, op een goede manier kunnen toetsen, conform onze aandeelhoudersstrategie én de zaken waarover in verband met het toetsingskader afspraken worden gemaakt.

Wat EPZ betreft willen wij weten waar wij aan toe zijn op het moment dat wij bepalen welke weg wij opgaan. Het is dus niet een kwestie van: éérs EPZ en dan pas verder. Inderdaad is het een kwestie van en-en.

Voorzitter. U proeft de Statenbrede conclusie dat de extra beloning voor de CEO onaanvaardbaar wordt geacht. De Staten vinden dat dit niet passend is in deze tijd en ook niet passend tegenover het personeel van DELTA. Daarom zullen wij, samen met de fractie van de PvdA en andere fracties, een motie indienen waarmee wordt aangegeven dat wij dit niet wenselijk, niet acceptabel vinden.

Er zijn twee partijen die hier vervolgens op kunnen reageren. De raad van commissarissen heeft dit in gang gezet, maar het zou natuurlijk de CEO sieren met een grote morele waarde wanneer hij eigenhandig zou afzien van dit aanbod. Ook dát behoort tot de mogelijkheden en die oproep willen wij naar hem laten uitgaan. Immers, dit is nu bij uitstek zo'n ontwikkeling waardoor de burger geen vertrouwen heeft in de politiek van grote bedrijven. Het maatschappelijke draagvlak en de integriteit van bestuurders zijn van zó groot belang dat dit echt als een majeur punt moet worden beschouwd.

De heer **Dorst** (SGP). Voorzitter. Ik herhaal dat wij aan de hand van dit voorstel geen besluiten nemen; wij stellen een kader vast. Vervolgens gaat het college aan de slag, waarna het de Staten een goed voorstel voorlegt. Dat voorstel wachten wij af. Verder wijs ik erop dat er nu geen geld wordt uitgegeven --ik constateer dat er over het financiële aspect nog veel misverstanden leven-- en dat wij in het kader van de beoogde borgstelling niet betalen voor iets dat al van ons is. Dat is echt een misverstand; dit idee moet niet breed blijven leven.

Mede naar aanleiding van de opmerkingen die over het tempo zijn gemaakt, zal mijn fractie de ingediende amendementen niet steunen. Immers, daar zit steeds de trend in: we moeten eerst het één weten en vervolgens gaan wij met het ánder

verder. Ik zou zeggen: laat alles gewoon naast elkaar verlopen, gelijktijdig.

De heer **Veraart** (D66). Voorzitter. Van verschillende kanten wordt gesuggereerd dat ons amendement zou leiden tot een soort opvolging: eerst het één en dan pas beginnen aan de rest. Welnu, dat is beslist niet onze bedoeling. Het gaat echt om het vermelden in het toetsingskader van de belangrijkste punten, waar wat ons betreft het oplossen van het probleem van de kerncentrale bijhoort.

De heer **Dorst** (SGP). Voorzitter. Als je dat punt helder wil krijgen, moet je de rest in de week of op de plank laten liggen. Volgens mij is de situatie prima denkbaar waarin wij gelijktijdig over de uitkomsten van de verschillende onderzoeken worden geïnformeerd, waarna wij een afweging kunnen maken.

De heer **Veraart** (D66). Dat ben ik met u eens. Als er mensen zijn die in de formulering van het amendement lezen dat daarin op een tijdsverschil wordt geduid, zal ik de redactie aanpassen.

De heer **Dorst** (SGP). Voorzitter. Op dit moment weten wij niet wat de uitkomsten zijn van alle plannen en uitwerkingen. Als gevolg daarvan kunnen wij nu niet overzien wat de mogelijkheden zijn, met of zonder kerncentrale. Ook voor deze centrale zijn veel verschillende oplossingen denkbaar. De gedeputeerde heeft aangegeven dat hierbij nóg een partij betrokken is, voor 30%. Ik vind het heel lastig om op voorhand te zeggen: leg je vast op mogelijkheden en onmogelijkheden.

Voorzitter. Binnen en buiten dit huis moeten wij er altijd goed van doordrongen zijn dat het nooit verstandig is om gemaakte afspraken niet na te komen. Als je dat toch doet en als blijkt dat je als gevolg daarvan uit de bocht bent gevlogen, dan erken je dat en zet je de zaak weer op de rails.

De heer **Haaze** (PVV). Voorzitter. Wij hebben een motie ingediend en zien graag dat die in stemming wordt gebracht.

De heer **Verburg** (CU). Voorzitter. Wij danken de gedeputeerde voor haar antwoorden op de vragen over het toetsingskader, waardoor een helder beeld is ontstaan. Inderdaad gaat het om het zoeken naar een totaaloplossing waarbij alle scenario's op tafel dienen te komen.

Het amendement van de fractie van D66 zullen wij niet steunen. Ik meen dat het daarin genoemde aspect moet worden betrokken bij het zoeken naar de totaaloplossing. Wij zien geen meerwaarde wanneer het vraagstuk van de

kerncentrale afzonderlijk wordt vermeld en achten het amendement overbodig.

De heer **Temminck** (GL). Voorzitter. In eerste termijn hebben wij duidelijk gesteld dat de aandeelhouders een vuist moeten maken en de kwestie van de kerncentrale moeten voorleggen aan EZ. Hierover moet nog vóór april duidelijkheid ontstaan. Tegen die achtergrond zal ik het statenvoorstel niet steunen.

De heer **Babijn** (PvZ). Voorzitter. Inderdaad draait het om de kerncentrale. Wat wil Den Haag van ons in ruil voor het overnemen van deze centrale? Dat moet éérst duidelijk zijn. Voor het overige kan ik zeggen dat ik tegen een lening ben en ook tegen een garantstelling die ik in dit stadium onverantwoord acht, gelet op de beperkte informatie waarover wij beschikken.

Ik denk, voorzitter, dat de CEO van DELTA de afgelopen dagen --als hij voldoende empathisch vermogen ten toon zou hebben gespreid-- vrijwillig afstand zou hebben gedaan van zijn salarisverhoging. Welnu, dat heeft hij níet gedaan. Geen antwoord heb ik gekregen op mijn vraag of het in juridische zin wel mogelijk is om de motie van de PVV-fractie uit te voeren, maar ik zal die motie toch steunen.

De heer **Willemse** (50Plus). Voorzitter. Mijn fractie gaat het vooral om het behoud van werkgelegenheid. Verder constateer ik dat er nog heel veel open einden zijn. Desondanks zullen wij het statenvoorstel steunen.

Mevrouw **Schönknecht-Vermeulen** (GS). Voorzitter. Inmiddels heb ik een mailtje van Ilona Wielemaker ontvangen, waarmee wordt aangegeven dat de door de desbetreffende journalist gebruikte woorden de woorden van die journalist zijn, en niet die van Ilona Wielemaker. Het betreft het proces van voorlichtingsbijeenkomsten, het betrekken van aandeelhouders enz. Dat proces is niet mede door DELTA geregisseerd. Dat klopt; het is het proces van de aandeelhouders, en het heeft niets met de strategie te maken. Inderdaad is Ilona Wielemaker een medewerkster van DELTA.

Wat de mogelijke verkoop van Enduris betreft kan ik het niet laten om toch nog even op het SP-standpunt te reageren. Voorzitter, dit is ook tegen de achtergrond van het voorliggende toetsingskader het allerlaatste dat wij moeten doen. Immers, het gaat om een netwerkbedrijf en dat hoort bij de publieke aandeelhouder. In deze zin, voorzitter, zijn wij het hartstikke eens met de SP-fractie. Echter, je weet het niet; allerlei mogelijkheden moeten worden onderzocht.

Over het oplossen van het probleem van de kerncentrale is al veel gezegd. De nu aan de orde

zijnde besluitvorming vermeldt dat wij het hebben over een totaaloplossing. Wat mij betreft zit daar de oplossing voor de kerncentrale bij. Het kan niet zo zijn dat wij eerst het één gaan doen en dan pas het ander want dan kan niet worden overzien wat de totale herfinanciering vergt, welke middelen er nodig zijn. Dat kun je nooit nagaan als je niet alles in totaliteit kunt bekijken. Alle acties zijn er dan ook op gericht dat er zowel voor de herfinanciering van de verschillende bedrijfsonderdelen als voor de kerncentrale oplossingen worden geboden. Met varianten die daarop zijn gericht, komt het college naar de Staten.

De heer Babijn vraagt wat het Rijk van ons als tegenprestatie verlangt bij het overnemen van de kerncentrale. Voorzitter. Ik was er in de Tweede Kamer bij toen minister Kamp zei: ik wil samen met de regio kijken naar een oplossing voor de kerncentrale, en dat betekent dat de regio een gedeelte van de verantwoordelijkheid neemt en dat ook het Rijk dat doet. Het is in die context dat naar een oplossing wordt gezocht.

De heer **Babijn** (PvZ). Als gesteld wordt dat er samen naar een oplossing wordt gezocht, klinkt mij dat wat te vaag. Wil het Rijk dat wij de nu besproken garantstelling op ons nemen? Is dat de richting die men kiest? Als straks bij de uitwerkingen blijkt dat wij iets anders willen dan het Rijk, zitten wij met een probleem.

Mevrouw **Schönknecht-Vermeulen** (GS). Dat is precies de reden waarom er een totaaloplossing moet komen. Het kan niet zo zijn dat het Rijk wat anders wil, dat DELTA wat anders wil enz. Het móet een totaaloplossing zijn, en daarmee kom ik bij de Staten. En anders kán ik niet bij de Staten komen. Als ik vandaag moet vragen om 200 miljoen borgstelling voor een gedeelte van de oplossing, waar eindigt het dan? Dat gaan wij niet doen, voorzitter. Wij moeten er met het Rijk uit zien te komen. De heer Babijn gebruikt het woord "vaag". Welnu, ik heb vermeld wat de minister in de Kamer heeft gezegd. In de stuurgroep en de werkgroep zijn wij daarmee aan de slag.

Waar het gaat om de juridische mogelijkheid om de motie van de PVV-fractie uit te voeren, herhaal ik dat eerst, samen met de andere aandeelhouders, moet worden nagegaan wat de mogelijkheden zijn. Vervolgens kan er altijd nog een besluit worden genomen, overigens met inachtneming van het feit dat in 2005 een beloningsbeleid is vastgesteld.

De vergadering wordt voor enkele minuten geschorst.

Mevrouw **Pijpelink** (PvdA). Voorzitter. Samen met een groot aantal andere fracties dienen wij een motie in om de gedeputeerde aanstaande maandag met een zeer duidelijke boodschap richting raad van commissarissen te sturen. In deze motie is het woord "onaanvaardbaar" opgenomen, in verband met de salarisverhoging voor de CEO. De raad van commissarissen wordt in morele zin opgeroepen om die verhoging ongedaan te maken.

De **voorzitter**. Door de leden Pijpelink, Kool-Blokland, Verburg, Dorst, Bierens, Van Unen, Temmink, Veraart, Babijn, Willemse en Faasse is de volgende motie ingediend:

Provinciale Staten van Zeeland, in vergadering bijeen op 5 februari 2016;

overwegende dat DELTA NV in financieel zwaar weer verkeert;

van mening dat:

- de salarisverhoging van de CEO van DELTA NV en eventueel toegezegde bonussen aan de CEO van DELTA NV zeer onwenselijk zijn;*
- de betreffende salarisverhoging (en eventueel toegezegde bonussen) getuigen van het ontbreken van emfatisch vermogen;*

dragen Gedeputeerde Staten op om het oordeel "onaanvaardbaar" uit te spreken naar de raad van commissarissen van DELTA NV, en de morele oproep te doen om de verhoging ongedaan te maken;

en gaan over tot de orde van de dag.

Deze motie krijgt nr. 11.

De vraag rijst of de fracties van de SP en van D66 hun amendementen handhaven. Mij blijkt dat dat wat de SP-fractie betreft het geval is.

De heer **Veraart** (D66). Voorzitter. Gelet op de beraadslaging trekken wij ons amendement in.

De **voorzitter**. Ik constateer dat amendement nr. 9 is ingetrokken. Er resteren nu nog vier amendementen van de fractie van de SP. Wordt motie nr. 10 van de fractie van de PVV gehandhaafd?

De heer **Haaze** (PVV). Ja.

Amendement nr. 4 van het lid Van Unen over het marktconform financieel rendement, wordt bij handopsteken verworpen.

De **voorzitter**. Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de SP en de PvZ voor dit amendement hebben gestemd.

Amendement nr. 5 van het lid Van Unen over het schrappen van de verkoopoptie, wordt bij handopsteken verworpen.

De **voorzitter**. Ik constateer dat de aanwezige leden van de fractie van de SP voor dit amendement hebben gestemd.

Amendement nr. 6 van het lid Van Unen over het schrappen van het onderdeel inzake verkoop van Enduris, wordt bij handopsteken verworpen.

De **voorzitter**. Ik constateer dat de aanwezige leden van de fractie van de SP voor dit amendement hebben gestemd.

Amendement nr. 7 van het lid Van Unen over het toevoegen van een onderdeel inzake een oplossing voor het probleem van de kerncentrale, wordt bij handopsteken verworpen.

De **voorzitter**. Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de SP en de PvZ voor dit amendement hebben gestemd.

Het statenvoorstel wordt bij handopsteken aangenomen.

De **voorzitter**. Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van 50Plus, D66, de PvdA, het CDA, de PVV, de SGP, de VVD en de CU voor dit voorstel hebben gestemd.

Motie nr. 10 van het lid Haaze c.s. over het naar huis sturen van de raad van commissarissen van DELTA wanneer de salarisverhoging voor de CEO van DELTA niet wordt teruggedraaid, wordt bij handopsteken verworpen.

De **voorzitter**. Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de PVV, GL, de SP en PvZ voor deze motie hebben gestemd.

Motie nr. 11 van het lid Pijpelink c.s. waarin de salarisverhoging voor de CEO van DELTA

onaanvaardbaar wordt verklaard, wordt bij handopsteken met algemene stemmen aangenomen.

21. Vragensessie

22. Vragen van het lid De Milliano-van den Hemel over het fietsvoetveer

Mevrouw **De Milliano-van den Hemel** (CDA). Voorzitter. Er is commotie ontstaan over het fietsvoetveer. Het zou op termijn wel eens kunnen verdwijnen. Commotie is ontstaan nadat de desbetreffende gedeputeerde tijdens de commissievergadering van 15 januari sprak over de toekomstvisie met betrekking tot de Westerschelde ferry. Hij deed daarbij de uitspraak: als ik ze morgen kon verkopen, deed ik het meteen. Die uitspraak is uitgelegd alsof het fietsvoetveer aan zijn laatste tochten toe zou zijn. In de gemeenteraad van Sluis is zelfs een motie aangenomen waarin er sprake is van een opiniërend overleg over het mogelijk verdwijnen van het fietsvoetveer.

Voorzitter. Voor de CDA-fractie staat het als een paal boven water dat dit veer niet mag verdwijnen. Bij het opheffen van de veerdienst Vlissingen-Breskens is juist in een bestuursovereenkomst vastgelegd dat de provincie een fietsvoetveer exploiteert. Die overeenkomst is in 1996 in de Staatscourant gepubliceerd.

Wij vinden het prima dat de gedeputeerde vooraf met ons van gedachte wil wisselen over mogelijkheden om de te hoge operationele kosten te verminderen. Door het CDA in Sluis is dit ook opgepakt om een meldpunt in te richten waar iedereen zijn ideeën hiervoor kan inbrengen. Overigens behoeft wat ons betreft het exploiteren van het fietsvoetveer niet kostenneutraal te gebeuren. Het gaat ten slotte om een OV-verbinding met algemeen nut.

Graag horen wij de gedeputeerde bevestigen dat het fietsvoetveer niet zal verdwijnen en dat er alleen wordt gezocht naar mogelijkheden om de operationele kosten te verminderen. Tevens vragen wij ons af hoe hij de ontstane commotie beoordeelt en wat het college gaat doen om die commotie weg te nemen. Op welke wijze gaat het college de Zeeuwse burgers hierover informeren? Ook horen wij graag of het college ook andere stakeholders gaat betrekken bij het vervolgtraject.

De heer **Van der Maas** (GS). Voorzitter. Bij de komst van de Westerscheldetunnel is de provincie door middel van een bestuursovereenkomst

verplicht om een fietsvoetveer "te doen exploiteren". De eerste periode werd dit gedaan met behulp van een marktpartij. Echter, het vorige jaar bleek dat geen enkele marktpartij nog interesse had om dit te doen. Men zag er geen brood in en daarom hebben wij een en ander via een BV geregeld.

De heer **Babijn** (PvZ). Veolia had voor acht ton het veer nog een jaar langer willen exploiteren. Men had dus nog één jaar een marktpartij kunnen inschakelen.

De heer **Van der Maas** (GS). Voorzitter. Wij hebben nu een constructie met een BV en die loopt tot en met 2018. Waar wij nu mee bezig zijn --en daarmee kom ik bij de gestelde vragen-- is het opstellen van een toekomstvisie voor de periode daarna. In de commissie ben ik al ingegaan op de vragen die daarbij aan de orde komen omdat ik de Staten hierbij graag "aan de voorkant" betrek. Kunnen wij het veer laten varen tegen lagere kosten? Zijn er ideeën om meer reizigers op die boot te krijgen? Kan er meer vraaggestuurd worden gewerkt, wellicht met goedkopere schepen? Deze vragen zijn van belang voor de scenario's die in de komende maanden worden uitgewerkt om, samen met de Staten, tot een goede toekomstvisie te komen.

De bedoeling is vanzelfsprekend dat de veerdienst blijft. Zo staat het in het bestuursakkoord en natuurlijk is dat ook mijn inzet. Echter, de uitdaging bestaat erin de Staten een scenario voor te leggen waaruit naar voren komt dat dit tegen lagere kosten wordt gedaan. Uiterlijk deze zomer worden de verschillende scenario's aan de Staten voorgelegd. Een uiterst, extreem scenario is dat van de bussen. Hoe dan ook, wij willen de hele scoop van mogelijkheden bezien en ook dát scenario zit daarin, maar het lijkt mij niet erg realistisch.

Voorzitter. Wij willen de ideeën die er nu met betrekking tot deze kwestie leven en de manier waarop wij een en ander aan het uitwerken zijn, met alle belanghebbenden en belangstellenden --ik denk ook aan de gemeenten Sluis en Vlissingen-- delen. Inmiddels is daarvoor de datum 29 februari gepland; over tijdstip en plaats zal nog worden gecommuniceerd. Tijdens die bijeenkomst zal worden uitgelegd waar wij mee bezig zijn. Wij hebben nu te maken met het begin van dit proces. Ideeën en gedachten zijn welkom. Van belang is dat wij uiteindelijk een veerdienst hebben waarmee wordt voldaan aan de wensen die de reizigers hebben.

De heer **Babijn** (PvZ). Voorzitter. De vorige gedeputeerde vond acht ton niet verantwoord voor verlenging met een jaar van de exploitatie door

Veolia. Vervolgens kregen wij een beter voorstel, goed onderbouwd. Er moest nog drie ton worden gevonden en dat bedrag werd gevonden. Nadat er een jaar met een andere vorm is gewerkt --zulks op advies van het college-- blijkt dat er sprake is van een verlies van 5,1 miljoen. Blijft het college nu, bij monde van deze gedeputeerde, bij dat verlies van 5,1 miljoen, óf kan er enige nuance worden aangebracht?

De heer **Van den Berge** (SGP). Voorzitter. Wellicht is er vanmiddag de mogelijkheid om nu eens gewoon hardop te zeggen dat wij in dit verband een kans hebben om hier met elkaar --ik denk aan de gemeenten, het bedrijfsleven, toeristisch Zeeland-- positief naar te kijken. We kunnen wel allerlei scenario's doorrekenen, maar wij kunnen ook eens met elkaar nagaan welke positieve bijdragen andere partijen dan de provincie kunnen leveren. Daarbij moet in de eerste plaats worden gekeken naar degenen die deze boten gebruiken en naar het doel waarvoor we ze in de vaart willen houden.

De heer **Van der Maas** (GS). Voorzitter. Van harte onderschrijf ik de opmerking van de heer Van den Berge. Inderdaad is het de bedoeling dat iedereen hierbij "aan de voorkant" wordt betrokken, in de zin van: kom met ideeën, zodat de op te stellen toekomstvisie door zoveel mogelijk partijen kan worden gesteund, vooral door de reizigers.

De heer Babijn houd ik voor dat het geen nieuws is dat er wat dit veer betreft geld bijmoet. Tegen die achtergrond vind ik het begrip "verliesgevend" niet passend. Immers, voordat wij hiermee begonnen, wisten wij al dat de opbrengsten, verkregen van de reizigers, lang niet toereikend zouden zijn om deze voorziening in stand te houden. De exploitatie wordt gedekt door de genoemde opbrengsten én middelen die wij via het Provinciefonds van het Rijk krijgen, vroeger de BDU-gelden. Nogmaals, het is geen nieuws dat er fors geld bijmoet, maar de uitdaging zit 'm in de vraag: hoe kunnen wij nu --wellicht met nieuwe schepen, wellicht met minder brandstof, wellicht met een betere focus op het onderhoud-- de kosten verminderen, zodat wij in de toekomst een voorziening in stand kunnen houden die in financiële zin meer verantwoord is dan nu het geval is? Dat, voorzitter, is de inzet.

De heer **Babijn** (PvZ). Voorzitter, daarmee is nog altijd mijn vraag niet beantwoord. Mijns inziens zet je een bepaald beeld neer wanneer je "claimt" dat er voor 5,1 miljoen verlies is gemaakt. Wij hebben allemaal de positieve insteek dat dat fietsvoetveer er gewoon moet blijven en het aandragen van ideeën is perfect --ik werk er aan mee-- maar ik wil nu van de gedeputeerde een realistisch bedrag horen waar het gaat om het gemaakte verlies. Ons

werd door de vorige portefeuillehouder gezegd: acht ton voor Veolia, voor nog een jaar exploitatie, dat doen we niet; we gaan het anders doen. En dan komt men ineens met het niveau van 5,1 miljoen... Nogmaals, ik wil van de gedeputeerde het reële bedrag horen.

De heer **Van der Maas** (GS). Voorzitter. Ik ga mijn woorden niet herhalen. De cijfers zijn tijdens de commissievergadering genoemd; dat ga ik niet overdoen. Men kan de desbetreffende presentatie zó van mij krijgen; daar staan de bedragen in.

Mijnheer Babijn, de exploitatie moet rondkomen, jaar-in, jaar-uit. Daarbij gaat het om inkomsten en uitgaven en duidelijk is dat er een fors bedrag bijmoet, in de vorm van middelen uit het Provinciefonds. Omdat het om een zo fors bedrag gaat, vind ik het een uitdaging om na te gaan of wij dat gedeelte van de inkomsten kunnen verlagen. Nogmaals, dát is de inzet bij het bepalen van een nieuwe toekomstvisie. De door u gevraagde getallen en bedragen kan ik u nog vanmiddag aanreiken, aan de hand van de presentatie die in de desbetreffende commissievergadering aan de orde is geweest. Ik kan u dus wat dat betreft bedienen, en ik hoop dat daarmee hét antwoord is gegeven op uw vraag.

De heer **Babijn** (PvZ). Voorzitter...

De **voorzitter**. Neen, wij moeten dit nu echt afronden. Ik ben al heel soepel geweest met de orde van de vergadering. U had in feite slechts de gelegenheid om nog een aanvullende vraag te stellen. Dit is geen debat.

De heer **Babijn** (PvZ). Als het fietsvoetveer maar blijft...

De **voorzitter**. Ik kan dit niet toestaan. Hiermee zijn de vragen van mevrouw De Milliano afgehandeld.

23. Vragen van het lid Van Veen-de Rechter over de directe treinverbinding met Schiphol

Mevrouw **Van Veen-de Rechter** (D66). Voorzitter. In het kader van ons streven om samen te werken en te voorkomen dat dingen dubbel worden gedaan, stel ik vragen over dit onderwerp samen met collega Van Hertum, die een motie zal indienen.

De **voorzitter**. Het is goed dat deze duopresentatie eerst aan mij is voorgelegd, met de vraag of deze werkwijze goed zou zijn... Hiermee wordt tijd

gewonnen, en dan is de voorzitter al snel vóór. Ga uw gang.

Mevrouw **Van Veen-de Rechter** (D66). De heer Van Hertum komt met een inleiding, en daarna stel ik mijn vragen.

De heer **Van Hertum** (PvdA). Voorzitter. Mijn fractie vernam deze week het nieuws dat de NS de dienstregeling voor 2017 anders willen inrichten dan nu het geval is. Dit roept in Zeeland veel reacties op. In onze ogen zijn die reacties logisch en terecht. De afgelopen weken hebben veel mensen ons gevraagd waarom de NS deze wijzigingen willen gaan doorvoeren. We hebben ze ingelicht over veranderingen op het Noord-Brabantse traject, maar de mensen haalden hun schouders op. Eén zei: maar wij zijn Zeeuwen, geen Brabanders. Een ander wilde weten wat er precies zou gaan veranderen. Wij legden uit dat deze pap nog niet was gestort en dat een mogelijke verandering zou zijn dat Zeeland zijn directe treinverbinding met de Randstad, in het bijzonder Schiphol, zou verliezen. Bovendien zou de trein vijf minuten langer stilstaan op het station van Roosendaal; de trein zou een kwartier later naar Zeeland toekomen. Dit zou betekenen dat de trein naar Middelburg rond het hele uur zou aankomen, en in Goes rond kwart voor of kwart over het hele uur.

Voorzitter. De NS kunnen de dienstregeling relatief eenvoudig wijzigen, maar dit "eenvoudig wijzigen" geldt niet voor de lesuren van Zeeuwse scholen, niet voor het fietsvoetveer tussen Vlissingen en Breskens en niet voor de busverbindingen in Zeeland. Het Zeeuwse openbaar vervoer en de lestijden van scholen zijn afgestemd op de treintijden. Het hele OV-netwerk in Zeeland moet wellicht op de schop.

Wij zouden het graag anders zien, voorzitter, en daarom hebben wij, samen met een aantal fracties, een motie voorbereid.

De **voorzitter**. Door de leden Van Hertum, Van 't Westeinde, Van Geesbergen, Faasse, Babijn, Kooman, Van den Berg, Rijksen-Blok, Willemse en Van Veen is de volgende motie ingediend:

Provinciale Staten van Zeeland, in vergadering bijeen op 5 februari 2016;

constaterende dat:

- de Nederlandse Spoorwegen (NS) druk bezig zijn met het opstellen van de nieuwe dienstregeling voor 2017;
- de NS voornemens zijn om de intercitydienstregeling voor Zeeland te wijzigen;

- bij die wijziging Zeeland zijn directe verbinding met de Randstad/Schiphol verliest omdat de trein dan over Haarlem naar Amsterdam gaat;
- bij die wijziging de trein een kwartier eerder/later de Zeeuwse stations zal aandoen, waardoor de andere OV-vertrektijden moeten worden aangepast;
- bij die wijziging de trein vijf minuten langer stilstaat in Roosendaal;
- bij de veranderde vertrektijden de treintijden niet meer aansluiten op de lesuren van de scholen;

van mening dat:

- een directe treinverbinding tussen de Randstad/Schiphol en Zeeland zeer wenselijk is;
- het omgooien van de dienstregeling voor het OV in Zeeland niet wenselijk is;
- de NS de "Zeeuwse trein" niet vijf minuten langer in Roosendaal moeten laten wachten;
- scholen hun lessenroosters niet moeten aanpassen;
- de NS Zeeland beschouwen als sluitstuk van de dienstregeling;

dragen Gedeputeerde Staten op om in overleg te gaan met de NS en aan te dringen op het behoud van de huidige dienstregeling, waardoor Zeeland zijn directe treinverbinding met de Randstad/Schiphol behoudt;

en gaan over tot de orde van de dag.

Deze motie krijgt nr. 12.

Mevrouw **Van Veen-de Rechter** (D66). Voorzitter. Wat vinden de provincie Zeeland en de Zeeuwse gemeenten van de door de NS voorgestelde dienstregeling? Wat is de uitkomst van het gesprek dat de heer Van der Maas afgelopen donderdag met de gemeenten heeft gevoerd? Waar wil het college zich sterk voor gaan maken als men met de NS in overleg treedt over de nieuwe dienstregeling? Neemt het college de zojuist ingediende motie over en betreft het college deze motie bij zijn onderhandelingen met de NS, als onderstreping van de gedachten die hierover in Zeeland leven?

De heer **Van der Maas** (GS). Voorzitter. Het is mooi duo...

Bijna zou ik zeggen: men weet dat alles wat in de krant staat, waar is. Met andere woorden: lees de PZC van vandaag, dan kent u mijn antwoorden. Ik ga er wat dieper op in, maar in de krant wordt een en ander correct weergegeven, ook naar aanleiding van het overleg dat wij gisteren hebben gehad.

In 2017 gaat de hele NS-dienstregeling, voor geheel Nederland, op de schop. Men wil snellere

treinen en een betere afstemming van tijden. Om dit te realiseren is er een zogenaamd "ruggengraat" gemaakt voor Midden-Nederland. Dit leidt tot heel veel verbeteringen, maar uiteindelijk zien wij helaas in Zeeland, in onze dienstregeling, die verbeteringen niet terug. Daar zit 'm de pijn.

Gisteren hebben wij in ons overleg met de gemeenten geconstateerd dat er drie problemen zijn: de langere reistijd in verband met Roosendaal, het "kwartier om" en de rechtstreekse verbinding met Schiphol. Nogmaals, in het grootste gedeelte van Nederland treden er verbeteringen op en ook voor ons zijn er enkele kleine "plussen", maar er zijn meer "minnen". Men kan dus zeggen dat Zeeland er, vergeleken met de rest van Nederland, op achteruit gaat.

Voorzitter. Gisteren hebben wij geconstateerd dat wij een gezamenlijke inzet hebben die zich op de korte termijn richt, op de dienstregeling voor 2017. Wij willen proberen om de genoemde verslechtingen van tafel te krijgen, zodat ook Zeeland kan profiteren van de gunstige effecten van de nieuwe dienstregeling. Met andere woorden: ook in Zeeland verbeteringen.

Vervolgens hebben wij vastgesteld dat wij ook een inzet willen realiseren met het oog op de langere termijn. Ik ben al in gesprek met de NS en ik blijf in gesprek met de NS omdat wij voor de toekomst een betere, snellere treinverbinding naar en van onze provincie willen. Door sommige steden is aangegeven dat zij graag een intercity zouden hebben, zulks vanwege het vestigingsklimaat en de stedelijke aantrekkelijkheid. Echter, vervolgens moeten wij ervoor waken dat er voor de kleinere stations geen versobering optreedt. Het is een hele uitdaging, maar in het overleg met de NS kan worden nagegaan welke "smaken" er zijn, welke varianten mogelijk zijn. Wij hebben gisteren afgesproken dat wij elkaar in deze kwestie vasthouden, ook al heb ik gezegd dat wat voor de één een plus is, voor de ander een min kan zijn. Desondanks gaan wij met z'n allen kijken wat er op langere termijn voor Zeeland nodig is en hoe aan de verlangens van de reiziger kan worden voldaan.

Voorzitter. Als ik flauw zou willen zijn, zou ik over de ingediende motie kunnen zeggen dat ze overbodig is. Immers, ik ben hiermee al druk bezig en wij gaan hiermee met volle inzet door. Je kunt ook zeggen dat de motie een ondersteuning van ons beleid is. Het zou wat raar zijn wanneer ik de Staten zou zeggen: deze motie moet u vooral niet steunen. Nogmaals, ik ga hiermee in volle vaart verder. Of het gaat lukken, voorzitter, gaan wij meemaken. Zowel voor de korte als voor de lange termijn moet er nogal wat inzet worden gerealiseerd.

Mevrouw **Van Veen-de Rechter** (D66). Voorzitter. Ik dank de gedeputeerde voor zijn reactie en wens hem veel succes toe.

De heer **Temmink** (GL). Voorzitter. Mijns inziens is de motie vooral gericht op de korte termijn. Zit zij de inzet voor de langere termijn niet in de weg?

De heer **Van Geesbergen** (VVD). Voorzitter. Ik heb waardering voor de inzet van de gedeputeerde. Wat de langere termijn betreft, heeft hij het over de "intercity". Ik onderstreep dat wij daarbij denken aan de échte intercity. In onze beleidsdocumenten wordt veelal het begrip "dynamiek" genoemd, ook in verband met de relaties met het gebied om ons heen. Tegen die achtergrond misstaat het toch een beetje --ik zeg het wat negatief-- dat je met een boemeltreintje de provincie in- en uitgaat. Wij dringen erop aan dat de situatie zoals die was, namelijk één echte intercity per uur, weer bespreekbaar wordt. Hierover moet overleg worden gevoerd, niet alleen met de steden maar ook met de gemeenten waarin de andere stations zijn gelegen.

Ik denk dat deze kwestie voor het imago van onze provincie van groot belang is. Immers, wij stralen dynamiek uit. Nog deze week heb ik in mijn fractie gesproken over Campus Zeeland; de ambitie die wat dat betreft naar voren komt, is fantastisch. Welnu, daar hoort het huidige vervoerssysteem niet echt bij. Deze gedeputeerde is ook portefeuillehouder voor Campus Zeeland. Ik denk dat het voor onze provincie een goede zaak is wanneer wij dit goed op de kaart zetten en houden. Hierover moet worden gesproken met alle stakeholders in het openbaar bestuur, zodat een en ander acceptabel wordt gemaakt.

De heer **Van Tilborg** (SP). Voorzitter. Mijn fractie kan zich bij het betoog van de gedeputeerde aansluiten.

Toen ik de motie zag, dacht ook ik dat ze overbodig was. Immers, de gedeputeerde doet in dit verband al behoorlijk zijn best en hij voert al overleg. De heer Van Hertum hoorde ik zeggen dat Zeeland zijn treinverbinding met de Randstad zou verliezen, maar die blijft bestaan, zij het dat men niet meer via Schiphol maar via Haarlem naar Amsterdam gaat. Dat is althans het voorstel.

Voorzitter. Ik zit dagelijks in die trein --niet vanuit Zeeland maar vanuit Bergen op Zoom-- en ik spreek regelmatig Zeeuwse reizigers. Daarbij blijkt dat zij het prima vinden, zoals het nu is geregeld: het wordt een "boemeltje", zoals de VVD-fractie het noemt, zodra de trein Zeeland ingaat. Op deze manier kan iedereen worden bediend. Ik heb ergens gelezen dat in bijvoorbeeld Kapelle de reizigersaantallen alleen maar zijn toegenomen sinds er sprake is van een "boemeltje". In feite is er

sprake van een intercity die stiekem stoptrein is geworden.

Voorzitter. Het argument dat de motie voor de gedeputeerde een steun in de rug kan zijn, leidt ertoe dat wij deze motie zullen steunen, maar eigenlijk vinden wij haar overbodig.

De heer **Van Hertum** (PvdA). Voorzitter. De gedeputeerde dank ik voor zijn beantwoording. Mijn fractie vindt het zeer belangrijk dat in deze kwestie Provinciale Staten een signaal afgeven. Het gaat niet alleen om een steuntje in de rug voor de gedeputeerde, maar ook om een signaal in de richting van de NS: Zeeland moet in vergelijking met de rest van Nederland gelijkwaardig worden behandeld.

Waar ik over de "Randstad" heb gesproken, voorzitter, doel ik erop dat er in Roosendaal vijf minuten moet worden gewacht. In die zin is er ons inziens geen echt directe verbinding meer. Er komt een soort kink in de kabel, hetgeen totaal onnodig is aangezien dit oponthoud er nu ook niet is.

De heer **Van der Maas** (GS). Voorzitter. De heer Van Geesbergen kan ik zeggen dat het voor een gebied zeer belangrijk is dat men er snel kan komen, zeker als dat gebied wat verder van het midden van het land verwijderd is, zoals Zeeland. Ik onderschrijf dus zijn woorden over de intercity. Echter, wij moeten ook oog hebben voor de leefbaarheid in de kleinere kernen. Er is dus sprake van een forse uitdaging. In feite wil je behouden wat je hebt, maar je wilt er ook een plus op zetten in de vorm van een snelle, échte intercity. Het laatste is ook echt een wens van Goes, Middelburg en Vlissingen. Wij gaan daarover in gesprek, mede omdat wij dit van groot belang vinden tegen de achtergrond van stedelijke aantrekkelijkheid en vestigingsklimaat.

Hoe kan worden bereikt dat er met betrekking tot het bestaande --ik denk aan de kleinere kernen-- niet wordt versoberd terwijl er wél iets extra's bijkomt in de vorm van een intercity? Of dit alleen wordt gerealiseerd in de spitsuren of met een vast ritme overdag... Het zijn scenario's die wij gaan uitwerken en met de NS zullen bespreken. Daarbij zal ik zeker vermelden dat Zeeland de éne provincie is waar men tweemaal per uur een trein heeft, terwijl men in andere provincies minimaal driemaal per uur een trein heeft, in Groningen en Limburg viermaal per uur. Maar ja, daar wonen meer mensen en de steden zijn daar groter. Ook dat moet je in ogenschouw nemen.

Voorzitter. De genoemde kanteling van het kwartier treedt niet op wanneer wij de rechtstreekse trein uit Schiphol hebben; dan blijft het zoals het nu is. Echter, de reiziger die vanuit Brabant komt, bijvoorbeeld Breda, en die in Roosendaal deze trein wil nemen, moet nu elf minuten wachten. Wordt de

genoemde kanteling doorgevoerd, dan zou er sprake zijn van een vlotte aansluiting na vier minuten. Dat zijn de verschillende smaken, voorzitter, en tegen die achtergrond is er nu gekozen voor de "smaak Haarlem" in plaats van voor Schiphol. In feite gaat het om de vraag wie men in de eerste plaats wil faciliteren; is dat de reiziger richting Schiphol of gaat het om de reiziger die richting Brabantse steden gaat?

De motie ligt er en wordt in stemming gebracht. Nu dat het geval is, zou ik willen zeggen: steun haar, dan hebben wij een krachtig signaal vanuit de Staten.

De heer **Temmink** (GL). Voorzitter. Ik herinner aan mijn vraag over het effect van de motie voor de langere termijn. Spoot het een met het ander?

De heer **Van der Maas** (GS). Inderdaad moeten wij met betrekking tot dit dossier goed blijven "sporen". Gisteren hebben wij tijdens het overleg gesteld: wij moeten ons sterk maken voor bepaalde zaken die van belang zijn voor de korte termijn, maar voorkomen moet worden dat dat negatieve effecten heeft voor de langere termijn. Goed moet worden bekeken op welke zaken wij nu gaan inzetten, met inachtneming van de focus op de langere termijn. Ik ben het dus eens met datgene wat u hierover heeft gezegd.

Motie nr. 12 van het lid Van Hertum c.s. over het behoud van de huidige NS-dienstregeling, wordt met algemene stemmen aangenomen.

24. Vragen van het lid Geluk over het hoogspanningstracé Borssele-Tilburg

De heer **Geluk** (CDA). Voorzitter. "Hoogspanning in Zeeland", dat was afgelopen zondag het onderwerp tijdens een uitzending van "Reporter Radio" op Radio 1. In dit programma werd door de journalist Niels Heithuis aandacht besteed aan de discussie over de 380KV-hoogspanningsleiding in Zeeland. Al luisterend naar dit programma, liep bij mij de hoogspanning op. Wat is er aan de hand? Wat zijn TenneT en EZ aan het doen? Voorzitter, ik zou iedereen willen aanraden het bedoelde programma nog eens na te luisteren.

Vervolgens stel ik mijn vragen. Klopt het dat een alternatief tracé niet is bekeken vanwege technische aspecten? Of zijn alternatieve oplossingen niet bekeken vanwege het kostenaspect? Is het college bereid om nogmaals met TenneT in gesprek te treden om dit bedrijf te bewegen om wél te kijken naar het alternatieve

tracé door de Westerschelde, met het verzoek om de uitkomsten van deze verkenning, inclusief de kosten van dit alternatief, met ons te delen? Is het college het met onze fractie eens dat er bij de Zeeuwse bevolking eenvoudig té weinig draagvlak is voor het voorgestelde tracé? Is het college het met ons eens dat dit draagvlak kan worden verbreed door meer transparantie en effectief, onafhankelijk toezicht op de miljardeninvesteringen van TenneT?

Voorzitter. Ook uit een rapport van de Algemene Rekenkamer, verschenen in 2015, blijkt dat er geen effectief toezicht is door toezichthouder ACM. Wat wél is gebeurd, is dat nut en noodzaak van de investeringen zijn getoetst door EZ zelf, ofwel: de slager keurt zijn eigen vlees. Daarover zeg ik: dat kan niet waar zijn.

Voorzitter. Mijn fractie vraagt het college om nóg harder te lopen voor de belangen van de Zeeuwse bevolking, voor onze gemeenschappelijke zaak.

Mevrouw **Schönknecht-Vermeulen** (GS).

Voorzitter. Ook wij zitten soms met hooggespannen verwachtingen aan tafel als wij wéér een overleg hebben met EZ en TenneT, zoals ook de vorige week nog het geval was. Gelukkig doen wij dat samen met de drie gemeenten die hierbij betrokken zijn; daar zit verder geen ruis in.

Voorzitter. Het is niet juist om aan te nemen dat er niet is gekeken naar alternatieve oplossingen, maar TenneT heeft aangegeven dat een kabel door de Westerschelde niet als oplossing kan worden gezien omdat daarmee het onderhoudsprobleem op de bestaande lijnen niet wordt opgelost.

gevraagd wordt voorts of wij bereid zijn om nogmaals met TenneT in gesprek te gaan.

Voorzitter. Wij hebben, mede namens de gemeenten, een brief gestuurd die ook aan de commissie is voorgelegd zodat ze kon worden behandeld nog vóór de mevrouw van EZ haar toelichting zou geven. Naar aanleiding van deze brief hebben wij een overleg gehad, waarbij wij er met klem op hebben aangedrongen dat op de brief zou worden geantwoord met een onafhankelijke onderbouwing en argumentatie. Inderdaad, er mag geen sprake van zijn dat de slager zijn eigen vlees keurt. TenneT en EZ moeten laten zien dat er ook onafhankelijk van hun meningen een onderbouwing mogelijk is. Wij hebben ook om méér cijfers gevraagd.

De heer Geluk heeft het over onvoldoende draagvlak onder de Zeeuwse bevolking. Dat kan zo zijn, voorzitter, maar er zijn óók voorstanders. Per slot van rekening gaat er ook 40 kilometer tracé weg. De mensen die langs dit tracé wonen, kunnen niet wachten totdat dit eindelijk gaat gebeuren. Met andere woorden: er is ook een ándere kant.

Niettemin zijn wij ons bewust van de weerstand in het gebied waar sprake is van een verdubbeling van het aantal masten.

Ik denk niet, voorzitter, dat men de tegenstanders kan overtuigen met het argument inzake onafhankelijk toezicht. Ook als dit onafhankelijk toezicht wordt georganiseerd --als het bestaande toezicht niet goed genoeg is geregeld-- dan nog is en blijft men tegenstander, zo neem ik aan. Dat helpt niet. EZ controleert TenneT en ik weet niet of ook de ACM hier wat van vindt. Het is de moeite waard om hierover een vraag te stellen.

De heer **Geluk** (CDA). Voorzitter. Mijn conclusie is dat het alternatieve tracé door de Westerschelde niet is bekeken omdat men van oordeel is dat daarmee het onderhoudsprobleem niet wordt opgelost. Uit eerder gegeven antwoorden is naar voren gekomen dat men dit tracé niet wilde om technische redenen.

Mevrouw **Schönknecht-Vermeulen** (GS). Er zijn méér redenen.

De heer **Schonis** (D66). Voorzitter. Met betrekking tot windturbines worden er bijdragen geleverd in het kader van gebieds- en andere fondsen, zodat ontwikkeling in de gebieden zélf kunnen plaatsvinden. Is een dergelijke afspraak ook gemaakt met TenneT in verband met het nieuwe tracé, nog afgezien van het feit dat het oude tracé deels wordt gesaneerd?

De heer **Van Tilborg** (SP). Voorzitter. Ook ik heb de door de heer Geluk bedoelde radio-uitzending gehoord. Daarin wordt --naar aanleiding van een onderzoek dat Marjolein van Pagee heeft gedaan, in samenwerking met Reporter Radio-- duidelijk gesteld dat de Westerschelde-optie níet is onderzocht. Hoe de gedeputeerde er nu bijkomt dat daar wél bepaalde opmerkingen over gemaakt kunnen worden, weet ik niet. Nogmaals, deze optie is niet onderzocht. Verder kan ik zeggen dat gisteren in de Tweede Kamer door onze fractie schriftelijke vragen zijn gesteld aan de minister van EZ over alternatieve verbindingen.

De heer **Van de Velde** (SGP). Voorzitter. Ook in de regio West-Brabant is men volop met dit verhaal bezig. Ik vind het verbazingwekkend dat de vorige week bleek dat men daar weinig informatie had over datgene wat Zeeland aan het doen was. Nogmaals, ook daar staat men volop op de barricaden. Heeft de gedeputeerde inmiddels contact gehad met Brabant? Kan er gezamenlijk worden opgetrokken? Ook zij zitten bij de minister aan tafel; er lopen een heleboel gesprekken. Volgens mij kunnen wij daar heel goed bij aansluiten. Immers, eendracht maakt macht.

Mevrouw **Schönknecht-Vermeulen** (GS). Voorzitter. Er is een overleg met Brabant gepland, maar ik wijs erop dat de problematiek daar van een andere orde is. Wij gaan na in hoeverre wij hier samen met Brabant kunnen optrekken. Uiteindelijk gaat het om een tracé dat naar Brabant gaat.

De SP-fractie kan ik zeggen dat het onjuist is om aan te nemen dat het Westerscheldetracé niet is onderzocht. De uitleg van TenneT is dat er een probleem rijst met wisselstroom, zwakstroom enz. -het is een technisch verhaal- wanneer de verbinding verder door zee wordt getrokken. Er zijn redenen die niet met het kostenniveau te maken hebben, waarom de aanlanding bij Borssele noodzakelijk is, en niet bij Rilland. Het heeft dus met de doorvoer te maken en een ander belangrijk argument is dat deze optie geen oplossing biedt voor het probleem van het onderhoud aan bestaande masten. Overigens, wij zijn er nog niet uit: gestelde vragen zijn nog niet op schrift beantwoord. Ook de vragen die nu zijn gesteld en die in het genoemde radioprogramma aan de orde zijn gekomen, zullen worden betrokken bij ons vervolgesprek met TenneT en EZ.

Naar aanleiding van de vraag van de heer Schonis kan ik zeggen dat er op dit moment geen gebiedsfonds voor dit gebied is ingericht, waar iets in gestort zou kunnen worden.

De heer **Van Tilborg** (SP). Voorzitter. Er is pas groen licht gegeven voor een 300 kilometer lange "groene" zeekabel tussen Nederland en Denemarken. Ook TenneT is daarbij betrokken. De smoesjes die TenneT verzint... Daar verschuilen ze zich achter omdat ze gewoon geen zin hebben in de Westerschelde-optie.

Mevrouw **Schönknecht-Vermeulen** (GS). Voorzitter. Wij dragen allerlei zaken aan bij TenneT, maar waar wij nu met klem om hebben gevraagd, is een gedegen, onafhankelijke onderbouwing van de beantwoording van de vragen die wij schriftelijk hebben gesteld. Dit is ook tijdens het laatste overleg heel stevig aan de orde geweest.

25. Vragen van het lid Temmink over de huisvesting van asielzoekers in Zeeland

De heer **Temmink** (GL). Voorzitter. Mijn fractie is tevreden over de wijze waarop het college, in samenwerking met de gemeenten, handelt bij de zoektocht naar extra locaties voor de opvang van asielzoekers en statushouders. Dat geldt ook voor het gegeven dat dit in Zeeland gelukkig fatsoenlijk verloopt, met de medewerking van vele vrijwilligers.

Uit berichten in de media hebben wij opgemaakt dat Zeeland hiervoor in drie regio's is of wordt opgedeeld, en dat elke regio bereid is om tot meer opvang te komen, zij het niet zo grootschalig als het COA wil, simpelweg omdat wij niet zulke grote locaties voorhanden hebben. Volgens GroenLinks is het draagvlak voor kleinschalige opvang sowieso breder, maar dit terzijde.

De vraag die ik wil stellen, luidt als volgt. Kan het college aangeven hoe het, samen met de gemeenten en andere partijen, de gevraagde ruimte denkt te kunnen vinden, nu het COA halsstarrig vasthoudt aan grootschalige opvang?

Mevrouw **Schönknecht-Vermeulen** (GS). Voorzitter. De berichten, deze week in de krant verschenen, gingen met name over de regionale aanpak van provincie en gemeenten met betrekking tot de huisvesting van statushouders. Dat is toch wat anders dan datgene waarvoor de genoemde grootschalige opvang nodig is. Daarover hebben wij een bijeenkomst met de gemeenten gehad, waarbij er in regionaal verband afspraken zijn gemaakt. In de regio's zijn wethouders aangewezen die dit gaan coördineren.

Bij de huisvesting van statushouders gaat het om mensen die al een verblijfsvergunning hebben gekregen en definitief kunnen worden gehuisvest. Dit heeft dus niets te maken met grootschalige of kleinschalige opvang. Deze mensen moeten in een reguliere woning worden gehuisvest. Dat is al jaren zo; gemeenten zijn ervoor verantwoordelijk. Naar rato van het aantal inwoners krijgt elke gemeente hiervoor een taakstelling.

Voorzitter. De grote aantallen asielzoekers van de laatste tijd hebben uiteraard te maken met de grotere instroom. Het is van belang dat wij de regietafel die wij hiervoor hebben, deze week nog eens met alle gemeenten hebben gedeeld, zodat die grotere aantallen in onderling overleg kunnen worden geplaatst. Er zijn bij dit overleg leuke ideeën naar voren gekomen. De één zei: ik heb een wat grotere woning voor mensen met veel kinderen. In een andere regio was een huis beschikbaar voor mensen met een beperking. Zo wordt er op het moment samengewerkt om mensen te huisvesten.

Wat de noodopvang en de AZC's betreft, zijn provincie, gemeenten, COA en ook de commissaris als "rijksheer", constructief aan het zoeken naar mogelijkheden. Waar zijn er in gemeenten locaties die kansrijk zijn? Voorzitter, daarbij heb ik het over de schaal van Zeeland. Wat is bij die schaal passend en waarvoor kan draagvlak worden gevonden, terwijl het ook voor het COA acceptabel is? Deze week is afgesproken dat zeer binnenkort een brief hierover zal worden verzonden naar Staten en gemeenteraden. Er volgt dus nog een schriftelijke update van de stand van zaken.

De heer **Temminck** (GL). Voorzitter. Wij wachten de brief af en volgen met belangstelling de ontwikkelingen.

De heer **Van de Velde** (SGP). Voorzitter. Wordt er, met betrekking tot de statushouders, niet alleen gesproken over de verdeling naar rato, maar ook over de gebieden? Gelet op het aspect werkgelegenheid, kan het interessant zijn om na te gaan of in bepaalde gebieden meer mensen kunnen worden ondergebracht. Het is mogelijk dat mensen zeggen: ik wil niet naar Goes maar naar Terneuzen omdat ik daar sneller werk kan vinden. Wordt daar aandacht aan gegeven?

Wat de opvang betreft wijs ik erop dat de deadline van het bestuursakkoord, 1 februari, verlopen is. Ik dank de gedeputeerde voor haar toezegging dat er een brief komt --die had ik al verwacht -- maar kan al iets worden gezegd over datgene wat er na 1 februari gebeurt? De commissaris is hierbij als "rijksheer" betrokken en overlegt hierover met andere commissarissen. Hoe verloopt dit na 1 februari? Mijn fractie is van oordeel dat vooral het aspect kleinschaligheid van belang is. De schaal verandert voortdurend. Eerst was 1200 groot, vervolgens was 750 groot en nu hoor ik de staatssecretaris spreken over 300. We gaan dus naar beneden. Hoe dan ook, met het oog op het gewenste draagvlak moet er vooral worden gestreefd naar kleine centra. In hoeverre wordt er wat dit betreft druk opgebouwd richting COA en staatssecretaris?

Mevrouw **Schönknecht-Vermeulen** (GS). Voorzitter. In verband met het werkgelegenheidsaspect kan ik verwijzen naar een initiatief dat in de gemeente Sluis is genomen. Daar is gesteld dat er een gebrek bestaat aan mensen met opleiding tot kok en dat het een goede zaak zou zijn wanneer mensen met een dergelijke opleiding daar aan de slag zouden kunnen; des te beter verloopt de integratie. Op dit moment vindt er tegen deze achtergrond bij het COA nog geen registratie plaats maar men wil daar wel naar toe. Als in een industrieel gebied mensen met een industriële opleiding kunnen worden geplaatst, is dat efficiënt en komt dit de integratie ten goede. Er wordt naar gekeken, maar het gebeurt nog op kleine schaal.

De **voorzitter**. In Zeeland zit men in verband met deze problematiek constructief rond de tafel. Al eerder heb ik als commissaris bepleit dat er wordt gekeken naar kleinschalige mogelijkheden. Immers, het gaat erom dat een en ander bij de gemeenten inpasbaar is en dat er voldoende draagvlak voor is. Daarom is kleinschaligheid relevant. Het is een oproep die ik ook in mijn rol als rijksorgaan richting staatssecretaris heb gedaan. Ook de komende

week is hierover weer op rijksniveau overleg. Ik hoop dat wij in Zeeland op deze manier extra bijdragen kunnen blijven leveren.

De heer **Van de Velde** (SGP). Voorzitter. Ik herinner aan mijn vraag over de situatie na 1 februari. Welke afspraken zijn er gemaakt?

De **voorzitter**. Wij zijn er nog niet, in heel Nederland nog niet en in Zeeland ook nog niet. Wij hebben er 600 extra in Terneuzen, 500 extra in Goes, naast de AZC's die er zijn in Middelburg en Goes. Wij moeten nog "een poot bijtrekken" en daarvoor zijn nu constructieve gesprekken gaande.

26. Moties niet behorend bij een agendapunt

27. Motie van het lid De Wit over het rendabeler maken van het fietsvoetveer Vlissingen-Breskens

De heer **De Wit** (PVV). Voorzitter. Met de in te dienen motie wordt het college gevraagd om te onderzoeken of te doen onderzoeken of het fietsvoetveer rendabeler is te maken door vervoer van auto's mogelijk te maken. Gedeputeerde Van der Maas heeft in verband met het fietsvoetveer al een aantal voorstellen gedaan en wij zouden graag deze optie daaraan willen toevoegen. Zelf hebben wij al een vooronderzoek gedaan.

Ik wijs erop dat er nu een verlies wordt gemaakt van bijna 3 miljoen per jaar, dat er geen sprake is van concurrentie wanneer via het fietsvoetveer ook auto's worden vervoerd, dat de infrastructuur nog gedeeltelijk aanwezig is zodat aanpassing met niet al te grote investeringen kan plaatsvinden en dat de nu gebruikte schepen extreem duur zijn in brandstof, onderhoud en afschrijving.

Het voordeel van de door ons bepleite opzet is dat het jaarlijkse verlies kan worden beperkt en dat er een extra ontsluiting voor West-Zeeuws-Vlaanderen ontstaat, van belang bij het optreden van een calamiteit en ook bij het afsluiten van de tunnel, hetgeen toch een aantal malen per jaar voorkomt. Bovendien wordt op deze wijze een traditie hersteld en wordt hiermee werkgelegenheid gecreëerd.

Voorzitter. De strekking van de motie is zeer beperkt. Wij vragen het college alleen maar of het wil onderzoeken wat de mogelijkheden zijn en welke investering nodig zou zijn.

De **voorzitter**. Door het lid De Wit is de volgende motie ingediend:

Provinciale Staten van Zeeland, in vergadering bijeen op 5 februari 2016;

overwegende dat:

- *het fietsvoetveer Vlissingen-Breskens nu jaarlijks de provincie 2,9 miljoen kost en dit, als er geen wezenlijke aanpassing wordt gedaan, niet zal veranderen;*
- *er geen directe concurrentie voor de Westerscheldetunnel behoeft te zijn omdat er jaarlijks zo'n 6 miljoen voertuigen doorrijden en dat aantal veel hoger is dan ooit is begroot;*
- *als de tunnel bij een calamiteit wordt afgesloten, er voor West-Zeeuws-Vlaanderen een mogelijkheid bestaat om toch nog over te steken;*
- *er nu moet worden omgereden, hetgeen ruim twee uur duurt;*
- *in de zomermaanden vanuit Walcheren de toerist er een attractie bij heeft om sfeervol een dagje uit te gaan naar Sluis of Knokke;*
- *dit ook andersom geldt voor de toerist in België en in Zeeuws-Vlaanderen;*
- *de infrastructuur, met name de wegen, in zowel Vlissingen als Breskens voor een groot gedeelte nog aanwezig is;*
- *de huidige aanlegplaatsen, zowel in Vlissingen als in Breskens, zonder al te veel investeringen aan te passen zijn, hetgeen blijkt uit een (concept)onderzoeksrapport (2013) van S.J.P. Keijmel;*
- *de huidige SWATH-schepen extreem duur zijn in brandstof, onderhoud en afschrijving;*
- *deze schepen, indien mogelijk, verkocht dienen te worden om er vervolgens economisch rendabelere (gebruikte) schepen voor aan te kopen;*

van oordeel dat:

- *het enorme jaarlijkse verlies kan worden beperkt;*
- *er bij een calamiteit een extra ontsluiting is vanuit West-Zeeuws-Vlaanderen;*
- *een traditionele attractie in ere wordt hersteld en er werkgelegenheid ontstaat;*

verzoeken het college van Gedeputeerde Staten om te onderzoeken of te doen onderzoeken of het fietsvoetveer Vlissingen-Breskens rendabeler kan worden gemaakt door het verkeer uit te breiden met personenauto's en zakelijk klein transportverkeer;

en gaan over tot de orde van de dag.

Deze motie krijgt nr. 13.

De heer **Van der Maas** (GS). Voorzitter. Het wordt steeds spannender en leuker; niet alleen fiets en

voet, maar ook de auto... Ik weet niet hoe wij het veer vervolgens moeten gaan noemen...

De heer **Van Geesbergen** (VVD). PSD!

De heer **Van der Maas** (GS). Je zou er een prijsvraag voor kunnen uitschrijven.

Allereerst, voorzitter, richt ik mij op het bestuursakkoord dat bij de komst van de Westerscheldetunnel ondertekend is. Daarin is geen optie opgenomen met betrekking tot gemotoriseerd verkeer. Dat is niet vreemd want het was de tunnel die daarvoor een voorziening moest bieden. Het gaat om het langzame verkeer en daarom is het fietsvoetveer ook een OV-voorziening. Bij een OV-voorziening heb je niet de mogelijkheid om je auto mee te nemen.

Stel nu eens dat men dit zou doen, voorzitter, dan zou er sprake zijn van rechtstreekse concurrentie voor de tunnel, ook al zou het om een beperkt aantal auto's gaan. Verder zou de infrastructuur moeten worden aangepast, hetgeen forse investeringen zou vergen.

Mijns inziens kan moeilijk een vergelijking worden gemaakt met de schepen die wij vroeger hadden. Daar konden heel veel auto's op. De heer De Wit heeft het over een beperkt aantal auto's, maar men zou hiervoor andere schepen moeten inzetten die weer meer brandstof gebruiken. Mijns inziens zouden hieraan hogere kosten en lagere opbrengsten zijn verbonden. Wij spreken hierbij echt over een heel ander scheepstype, met hogere brandstof- en onderhoudskosten.

De heer De Wit doelt op de mogelijkheid dat zich een calamiteit voordoet, waardoor er geen gebruik kan worden gemaakt van de tunnel. Voorzitter. Ik wijs erop dat er dagelijks 10.000 tot 16.000 voertuigen door de tunnel gaan. Bij een calamiteit zouden met de beoogde verbinding maar heel weinig auto's vervoerd kunnen worden, zo'n 200 of wellicht nog minder. Als zich écht een calamiteit voordoet, is het maar de vraag of dit soelaas zou bieden. Verder rijst de vraag of er sprake kan zijn van een "toeristische attractie" als er ook auto's worden meegenomen.

Als deze motie wordt aangenomen, voorzitter, hebben wij te maken met een toe te voegen extra scenario dat uitgewerkt dient te worden. Die toevoeging heeft mijn voorkeur niet. Nogmaals, hiermee zou men bij een heel ander scheepstype uitkomen, terwijl het bestuursakkoord hiervoor geen ruimte biedt.

De heer **De Wit** (PVV). Voorzitter. Ik dank de gedeputeerde voor zijn beantwoording.

Uit ons vooronderzoek is gebleken --ik herinner eraan dat een paar jaar geleden al een rapport is verschenen; dat is nu herschreven-- dat de nu hiervoor aan te schaffen boten qua

afschrijving en brandstofverbruik veel goedkoper zouden zijn dan de huidige schepen. Daar zit de verdienmodule in. Bovendien zou dit een diepte-investering in de toekomst zijn.

Wat ik niet wil, voorzitter, is dat nu al de discussie hierover op gang komt. Ons gaat het erom dat deze mogelijkheid wordt onderzocht, dat cijfers op papier worden gezet. Er zijn mensen geweest, waaronder Sebastiaan Keijmel, die al een aantal jaren geleden hierover met statenleden hebben gesproken, en ook met de voorganger van de gedeputeerde, maar die wilde hier niets van weten. Niettemin is er sprake van een gedegen rapport. Sebastiaan Keijmel is hierin gespecialiseerd; hij verricht in Noorwegen werkzaamheden voor allerlei rederijen en geeft ook adviezen.

Mijns inziens zou de beoogde voorziening geen concurrentie betekenen voor de tunnel. Immers, daar gaan veel meer auto's doorheen dan ooit eerder werd voorzien. Bij het optreden van een calamiteit kan er worden omgereden, bijvoorbeeld door mensen uit Terneuzen, maar mensen uit Sluis zouden de boot kunnen nemen. In die zin is er toch sprake van een extra ontsluiting.

Voorzitter. Wij hebben de motie zo simpel mogelijk geformuleerd. Ik zou zeggen: laten wij hierover nadenken, en mogelijk komen wij ergens. Deze voorziening zal altijd geld blijven kosten, maar bij déze optie hoeft er lang niet zoveel geld bij als nu het geval is. Doen wij niets, dan is het verlies het volgende jaar mogelijk 3,3 miljoen. Wij bepleiten dat hier serieus over wordt nagedacht en dat een en ander wordt berekend. Het is niet onze bedoeling dat men hiermee maanden bezig is, maar er moet wel sprake zijn van een gedegen onderzoek. Als dat heeft plaatsgevonden, behoeven wij er voorlopig niet meer op terug te komen, althans niet de eerste tien jaar. Mijns inziens leeft deze kwestie bij de Zeeuwen, gelet op de reacties. Dat geldt in het bijzonder voor de mensen in Sluis. Velen zijn van mening dat de veerdienst met auto's nooit had mogen verdwijnen en dat die voorziening gemakkelijk samen met de tunnel had gekund.

De heer **Van Hertum** (PvdA). Voorzitter. De heer De Wit meent dat er andere boten moeten komen omdat de huidige boten te hoge kosten met zich brengen. Denkt hij dat de huidige boten kunnen worden verkocht? Als ze qua onderhoud en afschrijving zo duur zijn, zullen andere partijen ze mijns inziens niet snel kopen.

Verder vragen wij ons af of de bestaande infrastructuur hierop is afgestemd, zij het dat de gedeputeerde deze vraag in feite al heeft beantwoord. Welk bedrag --ik doel op een inschatting-- zou er moeten worden ingezet om te komen tot de nodige infrastructurale

aanpassingen? Om hoeveel miljoenen zou het gaan? Hoeveel auto's zouden er per dag kunnen worden overgezet?

De heer **Van den Berge** (SGP). Voorzitter. Wij verwachten in verband met het fietsvoetveer tegen de zomer een aantal realistische voorstellen en --ik zeg het met respect voor de PVV-fractie-- wij vragen ons af in hoeverre de motie kan worden gezien als een realistische variant. Wat ons betreft behoeft deze variant niet te worden uitgewerkt. Eigenlijk gaat men hiermee weer terug in de tijd. Wij hebben nu een prachtige verbinding voor het autoverkeer, met straks een keurige Sloe- en Tractaatweg. Mooier kan het eigenlijk niet met die wegen. Voorzitter, we gaan niet terug in de tijd met die ouwe PSD...

De heer **Van Tilborg** (SP). Voorzitter. Wat ik zojuist de heer Van Hertum hoorde zeggen over "miljoenen" vind ik, met de Sloeweg en de Tractaatweg in het achterhoofd, nogal gevaarlijk, maar ik begrijp wel wat er wordt bedoeld.

Voorzitter. Een fractie vraagt om een onderzoek en dit kan een scenario worden dat wordt betrokken bij het plan dat ons nog wordt voorgelegd. Ik zou zeggen: onderzoek deze mogelijkheid en betrek het bij het grote geheel van het plan.

Mevrouw **Rijksen-Blok** (CU). Voorzitter. Het fietsvoetveer is een basisvoorziening die sowieso moet blijven bestaan. Ik zie écht geen meerwaarde wanneer hierbij ook auto's worden betrokken. Er wordt een doelgroep "aangeboord" om inkomsten te genereren en dat vind ik een slechte motivatie om tot een onderzoek te komen. Dat onderzoek kost ook weer geld. De gedeputeerde geeft aan dat er met alle belanghebbenden en belangstellenden zal worden overlegd en ik ga ervan uit dat er van die kant goede ideeën zullen komen. Overigens, in hoeverre speelt ook de maritieme sector hier een rol? Soms komen er ook van "stuurlui aan wal" verrassende ideeën.

De heer **Van 't Westeinde** (CDA). Voorzitter. Wij hebben met z'n allen fors geïnvesteerd in de Westerscheldetunnel en er zijn of komen goede toeleidende wegen. Iedereen weet nu zo ongeveer wel de routes te vinden. In een halfuur rijdt men van Zeeuws-Vlaanderen naar Middelburg. Ik denk dat wij dát moeten promoten en daarnaast dienen wij het fietsvoetveer zo rendabel mogelijk te exploiteren. Verder vragen wij ons af of er voor mensen met scootmobielen of invalidenwagens iets kan worden gedaan; zij mogen niet door de tunnel. De CDA-fractie zal de motie niet steunen.

De heer **Babijn** (PvZ). Voorzitter. Is de gedeputeerde al in de gelegenheid geweest om het rapport van de heer Keijmel te bekijken? Naar aanleiding van de opmerking van de gedeputeerde dat grotere schepen weer meer brandstof zouden gebruiken, wijs ik erop dat in het genoemde rapport het tegenovergestelde wordt gesteld. Waarop baseert de gedeputeerde zijn mening? De schepen zouden ook op LPG kunnen varen. Kunnen de huidige schepen op termijn nog wel aan de milieunormen voldoen?

Is de gedeputeerde met mijn fractie van mening dat de in verband met het fietsvoetveer gemaakte afspraken moeten worden nagekomen en dat dit veer dus moet blijven varen, met voldoende capaciteit en voldoende vaarfrequentie? Is de gedeputeerde met ons van oordeel dat het OV een publieke taak is en dat het OV geld mag kosten?

De heer **Van Geesbergen** (VVD). Voorzitter. Tijdens een vorige sessie hebben wij in verband met het fietsvoetveer gesproken over een "ereschuld". Daarvan is sprake omdat dit veer een compensatie was toen wij het besluit namen om de Westerscheldetunnel aan te leggen. Gaat het om de intentie om het fietsvoetveer in stand te houden, dan is die er ook bij de VVD-fractie, en wel voor honderd procent. Dat wil overigens niet zeggen dat wij niet wensen dat dit veer in de toekomst weer kan worden uitbesteed aan een marktpartij, zoals dat ook vroeger het geval was. Die mogelijkheid is het onderzoeken waard --en dat gaat de gedeputeerde ook doen-- maar dan moet het wél bij een fietsvoetveer blijven.

Gesproken is over de mogelijkheid om de SWATH-schepen te verkopen. Als dat zou lukken, voorzitter, zou men wellicht tot grotere plannen kunnen komen die het nodige zouden kunnen opleveren. Mocht zich een koper aandienen, dan zou ik zeggen: altijd doen. In elk geval hoeft er geen misverstand over te bestaan dat de VVD-fractie wil meedoen aan de discussie over de toekomst van het fietsvoetveer.

De in de motie geopperde mogelijkheid beschouwen wij als een luchtballon die snel doorgeprikt moet worden. Wij dienen onze energie in het fietsvoetveer zélf te stoppen.

De heer **De Wit** (PVV). Voorzitter. Ik vind het jammer dat men hierover denkt zoals zojuist is aangegeven. Waar is men nu bang voor? Als wij alles onderzoeken behalve dít, vind ik dat er sprake is van een gemiste kans. Ik vind het spijtig dat hierover zo luchtig wordt gedacht en dat deze optie zo snel aan de kant wordt geschoven. Mijns inziens is het de moeite waard om hier energie in te steken, hetgeen weer niet wil zeggen dat er voor een onderzoek duizenden euro's moeten worden

uitgetrokken. Als mijn fractie al op eenvoudige wijze kan berekenen dat deze optie rendabel kan worden gemaakt, dan moet de gedeputeerde er zéker een sluitend geheel van kunnen maken. Nu weten we dat, als het fietsvoetveer in de huidige vorm blijft bestaan, het veel geld blijft kosten. Wordt ons voorstel gevolgd, dan kan het veer geld opleveren of kan men op break-even uitkomen.

De heer **Temmink** (GL). Voorzitter. Met de fractie van het CDA vraag ik in verband met het fietsvoetveer aandacht voor de positie van mensen met scootmobielen, rolstoelen enz. Voor het overige vind ik datgene wat met de motie wordt voorgesteld te veel van het goede. Daar doet mijn fractie niet aan mee.

De heer **Van der Maas** (GS). Voorzitter. Het lijkt mij een goede zaak om de over scootmobielen enz. gemaakte opmerkingen te betrekken bij het uitwerken van scenario's. Laten wij dit aspect daarin een plek geven.

Inderdaad, voorzitter, mag het OV geld kosten. Als het OV geen geld zou mogen kosten, zouden wij nu onmiddellijk alle bussen stil moeten zetten en het fietsvoetveer uit de vaart moeten nemen. Ja, het mag geld kosten maar ik zeg er meteen bij dat wij dienen na te gaan hoe hiermee op een verstandige manier kan worden omgegaan. Waar kostenbesparingen kunnen worden gerealiseerd, moeten wij dat vooral doen. Ik neem aan dat ook de heer Babijn er zo inzit.

De fractie van de PvZ dringt erop aan dat gemaakte afspraken worden nagekomen. Ja, voorzitter, een en ander is zelfs vastgelegd in een bestuursakkoord. Men blijft varen zolang dat akkoord er is, tenzij de Staten zouden besluiten om het akkoord op te zeggen. De vorm waarin er wordt gevaren, dát is afhankelijk van het toekomstscenario dat wij gaan uitwerken.

Voorzitter. Met het bestuursakkoord wordt aangegeven dat al het gemotoriseerde verkeer door de tunnel gaat, en dat het fietsvoetveer een mogelijkheid biedt voor het langzame verkeer. Tegen die achtergrond is het lastig om datgene wat in de motie is vermeld, als extra scenario op te nemen. Bovendien heb ik mij laten vertellen dat het vervoer van auto's met de huidige infrastructuur niet mogelijk zou zijn. Daarvoor zijn twee zaken nodig, de aanlandvoorzieningen en de infrastructuur om vanaf het veer het achterland in te gaan, richting Walcheren en richting West-Zeeuws-Vlaanderen. In dat verband praat je over forse investeringen.

De heer **Babijn** (PvZ). Voorzitter. Ik herinner de gedeputeerde aan mijn vraag of hij in de gelegenheid is geweest om het rapport van de heer Keijmel in te zien, en aan mijn vraag waarop hij zijn

mening baseert dat grotere schepen qua brandstof duurder zouden zijn. Kunnen de bestaande schepen op termijn nog aan de Europese milieunormen voldoen?

De heer **Van der Maas** (GS). Voorzitter. Dat rapport heb ik niet ingezien maar er is door deze meneer wél met ons contact opgenomen, vanmiddag, in de zin van: kan ik u daar eens over spreken. Welnu, dat wil ik best doen. Nogmaals, ik ken het rapport niet maar ik heb er wel van gehoord.

Als men werkelijk een schip wil hebben dat een X aantal auto's kan vervoeren, dan moet dat schip ook snel op snelheid kunnen komen, hetgeen tot hoge brandstofkosten leidt. Ik voorspel dat dat wel eens fors duurder zou kunnen uitvallen. Dit zou uitgezocht kunnen worden, maar naar mijn mening is dit niet zozeer een vraag voor nú. Veel meer gaat het om datgene wat in het bestuursakkoord is opgenomen en wat men aan infrastructuur nodig zou hebben. Dat zijn voor mij de twee bepalende factoren om te zeggen: laten wij dit niet doen.

Motie nr. 13 van het lid De Wit inzake onderzoek naar de mogelijkheid om het fietsvoetveer rendabeler te maken door middel van autovervoer, wordt bij handopsteken verworpen.

De **voorzitter**. Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de PVV, de PvZ en de SP voor deze motie hebben gestemd.

28. Motie van het lid Willemse over bescherming van de Zeeuwse kust

De heer **Willemse** (50Plus). Voorzitter. Met de in te dienen motie wordt de gedeputeerde gevraagd om een onderzoek in te stellen naar de mogelijkheid om de Zeeuwse kust te laten opnemen als onderdeel van het werelderfgoed. De reden hiervoor is dat nog zeer onduidelijk is hoe in de toekomst zal worden omgegaan met bebouwing aan de kust. De minister wilde aanvankelijk het bouwverbod voor de kust opheffen, maar door onverwacht veel tegenstand van milieuorganisaties en politiek heeft de minister deze zaak op "hold" gezet. In formele zin is haar plan nog niet van tafel. Zij heeft de Kamer beloofd dat zij voorlopig geen onomkeerbare stappen zal zetten, maar 50Plus is er niet helemaal gerust op; vandaar de motie.

Voorzitter. Mijn fractie verwacht brede steun van de Staten voor deze motie omdat wij allen het beste voor hebben met onze provincie en Zeeland

aantrekkelijk willen houden voor bewoners en toeristen.

De **voorzitter**. Door het lid Willemse is de volgende motie ingediend:

Provinciale Staten van Zeeland, in vergadering bijeen op 5 februari 2016;

constaterende dat:

- *minister Schultz (VVD-Infrastructuur en Milieu) reeds in 2013 kenbaar maakte dat nieuwbouw kan bijdragen "aan de aantrekkelijkheid en economische kracht van de kustzone";*
- *zij op 18 december 2015 een versoepeling aankondigde van het bouwverbod aan de kust in het Besluit algemene regels ruimtelijke ordening (Barro);*
- *het huidige kabinet wilde dat er meer gebouwd zou worden aan de kust en in de duinen, omdat dat goed is voor de economie;*
- *de minister op 21 januari 2016 het besluit heeft ingetrokken na afwijzende reacties van een Kamermeerderheid, waaronder 50Plus, en van diverse natuurorganisaties;*
- *daardoor de "wildgroei" aan plannen van projectontwikkelaars langs de Zeeuwse kust (Belgische toestanden) voorlopig niet doorgaat;*
- *minister Schultz verklaarde dat zij in gesprek gaat met private, privaatrechtelijke en publiek-privaatrechtelijke partijen om op termijn toch tot een vorm van liberalisering van het kustbouwbeleid te komen;*

van oordeel dat:

- *bebouwing van de Zeeuwse kust een desastreus effect zal hebben en een wezenlijke aantasting is, welke op korte termijn economisch gewin zal opleveren, maar waardoor op de lange termijn de unieke aantrekkingskracht van de Zeeuwse kust en natuur verloren zal gaan;*
- *het voor Zeeland niet wenselijk is om het bouwen in de duinen en aan de kust te versoepelen;*
- *bebouwing een aanslag is op de duinen en een te grote aanslag op de ongerepte natuurgebieden langs de kust;*
- *zelfs met inachtneming van de door GS en het waterschap Scheldestromen geuite intentieverklaringen om ook bij een mogelijk grotere vrijheid van handelen terughoudend te zullen optreden, de vrees blijft bestaan dat er sprake zal zijn van een dreigende en wezenlijke aantasting;*
- *bij het wegvallen van de huidige beschermende bepalingen een andere beschermende constructie gevonden moet worden;*

spreken uit dat een versoepeling van de regels om aan de kust en in de duinen te bouwen, een slechte zaak is voor Zeeland, de Zeeuwen en de toeristen;

verzoeken Gedeputeerde Staten om de mogelijkheden te onderzoeken om bij het wegvallen van de huidige beschermende bepalingen, een nieuwe waarborg in te bouwen door de Zeeuwse kuststrook te laten opnemen als onderdeel van het Werelderfgoed zoals de Waddenzee, en deze bevindingen ter nadere overweging voor te leggen aan Provinciale Staten;

en gaan over tot de orde van de dag.

Deze motie krijgt nr. 14.

De heer **Van Geesbergen** (VVD). Voorzitter. Waar zit in het feit dat iets wordt opgenomen als onderdeel van het werelderfgoed, extra bescherming die niet kan worden verkregen als gevolg van bestaande regelgeving? Als voorbeeld wordt de Waddenzee genoemd, een Natura 2000-gebied, maar ik heb nog nooit meegemaakt dat de status "werelderfgoed" kon worden gebruikt als een zwaarder instrument dan bijvoorbeeld de Natuurbeschermingswet.

De heer **Veraart** (D66). Voorzitter. Mijn fractie heeft enige tijd geleden aangekondigd, initiatieven te zullen nemen met betrekking tot het Unesco werelderfgoed, waarbij wordt gedacht aan een specifiek gedeelte van het landfront. Uit vooronderzoek is naar voren gekomen dat er aan heel specifieke criteria moet worden voldaan, onder meer qua uniciteit. Ik vraag mij of de indiener van de motie hier al naar gekeken heeft en er mogelijk iets over kan zeggen.

Mevrouw **Van Unen** (SP). Voorzitter. De Zeeuwse kust is mooi en wat ons betreft mooi genoeg om een monument te kunnen zijn, maar aan die status zijn ook praktische bezwaren verbonden. Zo rijst de vraag wat wij doen met de industriegebieden die nu aan onze kust liggen? Wanneer aan een heel gebied, bijvoorbeeld de Westerschelde, een bepaalde status wordt gegeven, zoals Natura 2000, heeft dat voor de mensen die er wonen best heel grote gevolgen. Heeft de heer Willemse daarover nagedacht?

De heer **Van Burg** (SGP). Voorzitter. Ik vraag mij af of de in de motie bedoelde procedure sneller is dan de totstandkoming van de provinciale Kustvisie.

De heer **Ruissen** (VVD). Voorzitter. Mijn fractie vindt deze motie overbodig en ontijdig, alsof -- wanneer wij nu niets zouden doen-- de hele kust

wordt verknoeid. Dat is allesbehalve het geval. Er worden de laatste tijd met betrekking tot dit onderwerp veel schrikbeelden gecreëerd, maar wij zijn aan de slag met een Kustvisie en daarbij wordt alles goed afgewogen. Daartoe zijn wij als Staten heel goed in staat. Voorzitter, de mooie Zeeuwse kust blijft écht mooi en om dat te bereiken hebben wij deze motie niet nodig.

De heer **Van Haperen** (PvdA). Voorzitter. Ik kan mij aansluiten bij de woorden van de heer Ruissen. Ik neem niet ál zijn woorden voor mijn rekening, maar wél het feit dat de Kustvisie het instrument is waarmee een integrale visie op de kust wordt ontwikkeld, de kust goed wordt beschermd en ontwikkelingskansen worden geboden. De optie werelderfgoed voegt ons inziens weinig toe.

Mevrouw **Rijksen-Blok** (CU). Voorzitter. Ook in de commissie Ruimte is deze optie aan de orde geweest, waarbij de gedeputeerde duidelijk heeft uitgelegd dat, totdat de Kustvisie gereed is, het huidige Omgevingsplan geldt. Met andere woorden: met betrekking tot de kustbebouwing geldt voorlopig de status quo. Tegen die achtergrond lijkt ons deze motie overbodig.

De heer **Geluk** (CDA). Voorzitter. Inderdaad is men nu doende met het opstellen van de Kustvisie. Daar is het wachten op en daarom vinden wij deze motie overbodig.

De heer **De Reu** (GS). Voorzitter. Soms hebben wij een motie al uitgevoerd vóór ze wordt ingediend. Wij hebben namelijk de mogelijkheid van het werelderfgoed al onderzocht, in overleg met de Rijksdienst voor cultureel erfgoed. Welnu, dit kán gewoon niet. Zo eenvoudig is het. De kust van Zeeland is wel uniek, maar niet zó uniek dat hij tot het werelderfgoed kan gaan behoren. Bovendien heeft de genoemde rijksdienst vijf jaar geleden al geïnventariseerd wat in Nederland werelderfgoed zou kunnen zijn, waarna gebieden zijn aangewezen, waaronder de Waddenzee. Tot verbazing van velen valt daar ook de grachtengordel in Amsterdam onder... Het programma zit tot 2025 vol. Nog afgezien van andere argumenten zou ik zeggen: het met deze motie gevraagde onderzoek is al uitgevoerd en de uitkomst daarvan is dat deze optie niet uitvoerbaar is.

De heer **Willemse** (50Plus). Voorzitter. Dat dit onderzoek al is uitgevoerd, was bij ons niet bekend maar het geeft nu wel duidelijkheid. Met de motie hebben wij niets anders gevraagd dan de mogelijkheid onderzoeken, met de bedoeling dat er wat meer gewicht in de schaal zou worden gelegd om de Zeeuwse kust goed te beschermen en

wildgroei te voorkomen. Nog maar enkele weken geleden werd intensief gediscussieerd over de mogelijkheid dat het bouwen aan de kust zou worden vrijgegeven, hetgeen onze fractie zeer heeft verontrust. Nu blijkt dat het onderzoek al is uitgevoerd, trekken wij de motie in.

Provinciale Staten voornoemd,

, voorzitter.

De **voorzitter**. Ik constateer dat motie nr. 14 is ingetrokken.

, griffier.

29. Resumptie van de besluiten; statengriffier gemachtigd

Zonder discussie en zonder stemming wordt besloten de resumptie van de besluiten aan de griffier over te laten.

30. Sluiting

De **voorzitter**. Dames en heren. Voor wij deze vergadering afsluiten, wil ik iemand toespreken die vandaag zijn laatste statenvergadering heeft bijgewoond, de heer Van Beveren.

Beste Kees. Twaalf jaar ben je hier actief geweest, eerst als lid van Provinciale Staten en de afgelopen vijf jaar als lid van Gedeputeerde Staten. In die periode heb je met grote persoonlijke inzet gewerkt, voor je partij, voor Zeeland, voor de zaken waar je voor stond. Het is bekend dat de politieke situatie met betrekking tot de Sloeweg aanleiding is geweest om als gedeputeerde te stoppen. Hoe hard zo'n proces kan zijn, heb je persoonlijk ervaren.

Wij danken je voor je energie en je inzet voor de provincie Zeeland, en wij zijn blij dat Zeeland jou behoudt in je nieuwe functie bij de Zeeuwse Bibliotheek. Wij wensen je daar ontzettend veel succes en plezier bij. Ook collegiaal danken we je voor al het werk dat je voor ons en voor Zeeland hebt gedaan.

(applaus)

De vergadering wordt te 16.40 uur gesloten.

Vastgesteld door Provinciale Staten van Zeeland in hun vergadering van 11 maart 2016, onder nummer: